

శ్రీమద్భగవద్గీత

18 అధ్యాయములు - సంక్షిప్తం

వ్యాఖ్యాత

పూజ్య గురుదేవులు

‘అభినవ వ్యాస’, ‘జ్ఞాన ప్రపూర్ణ’

వ్యవస్థాపకులు

శ్రీ దేవిశెట్టి చలపతిరావుగారు

ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన వేదం :: చిలకలూరిపేట

Website : www.srichalapathirao.com

Email: care@srichalapathirao.com

Ph : 8008539770 / 9886265225

వ్యాఖ్యాత

పూజ్య గురుదేవులు

'అభినవ వ్యాస', 'జ్ఞాన ప్రపూర్ణ'

శ్రీ దేవశెట్టి చలపతిరావుగారు

శ్రీమద్భగవద్గీత : 1 వ అధ్యాయం

అరునవిషాదయోగం

ధృతరాష్ట్రుడంటున్నాడు :

1. సంజయా! ధర్మక్షేత్రమైన కురుక్షేత్రంలో యుద్ధం చేయుటకు సమావేశమైన నావాళ్ళు, పాండవులు ఏమి చేశారు?

సంజయుడంటున్నాడు :

2. అప్పుడు దుర్యోధనుడు పాండవసేనా వ్యూహాన్ని చూచి, ఆచార్యుని సమీపించి ఇలా అంటున్నాడు.

3. ఆచార్యా! ద్రుపదుపుత్రుడు, తమ శిష్యుడు, బుద్ధిమంతుడు అయిన ద్రుష్టద్యుమ్నుని చేత నిర్మించబడిన ఈ పాండుపుత్రుల గొప్ప సేనను చూడండి.

4-5-6. ఇక్కడ శూరులు, బలమైన ధనస్సులు గలవారు, యుద్ధంలో భిమార్జునులతో సమానమైనవారు ఐన 1.సాత్యకి, 2.విరాటుడు, 3.మహారథుడు ద్రుపదుడు, 4.దృష్టకేతువు, 5.చేకితానుడు, 6.వీరుడైన కాశీరాజు, 7.పురుజిత్తు, 8.కుంతిభోజుడు, 9.నరులలో శ్రేష్ఠుడైన శైబ్యుడు, 10.యుధామన్యుడు, 11.ఉత్తమౌజుడు, 12.అభిమన్యుడు, 13-17.ద్రౌపదీయులు ఉన్నారు. వీరంతా మహారథులే.

7. ద్విజోత్తమా! మన పక్షంలో విశిష్టులైన వారెవరో ఇక తెలుసుకోండి. నా సైన్యంలోని నాయకులను మీ గుర్తుకోసం చెబుతాను.

8. 1.మీరు, 2.భీష్ముడు, 3.కర్ణుడు, 4.యుద్ధమందు జయశీలుడైన కృపాచార్యుడు, 5.అశ్వత్థామ, 6.వికర్ణుడు, 7.అలాగే సోమదత్తుని కుమారుడైన భూరిశ్రవుడు ఉన్నారు.

9. ఇంకా ఎందరో చూరులు, యుద్ధ విశారదులు, అనేక శస్త్రాలు ధరించి నాకోసం జీవితాలను విడిచిపెట్టారు.

10. భీష్మల వారిచేత రక్షింపబడుతున్న మన ఆసన అపరిమితమైనది. భీముని చేత రక్షింపబడుతున్న వారి ఈసన పరిమితమైనది.

11. అన్ని వ్యాహ మార్గాలలోను మీరంతా ఎవరి స్థానాలలో వారుంటూ అందరూ భీష్మలవారినే రక్షిస్తూ ఉండాలి.

12-13. అతడికి (దుర్యోధనునికి) సంతోషం కలిగిస్తూ ప్రతాపవంతుడైన కురువృద్ధుడు; పితామహుడు భీష్మాచార్యులు గట్టిగా సింహనాదం చేసి శంఖాన్నిఉదాడు. ఆ వెనువెంటనే శంఖాలు, భేరీలు, పణవానకాలు, గోముఖాలు ఒకేసారిగా మ్రోగాయి. ఆ ధ్వని గజిబిజిగా ఉంది.

14. అప్పుడు తెల్లని గుర్రాలు పూంచిన గొప్పరథంలో కూర్చొని మాధవుడు, పాండవ మధ్యముడైన అర్జునుడు తమ దివ్యమైన శంఖాలను పూరించారు.

15-16. హృషీకేశుడు శ్రీకృష్ణుడు 'పాంచజన్యాన్ని', ధనంజయుడైన అర్జునుడు 'దేవదత్తాన్ని', భీమకర్తుడైన వృకోదరుడు 'పాండ్ర' మనే మహాశంఖాన్ని ఉదారు.

కుంతీపుత్రుడు ధర్మరాజు 'అనంతవిజయ'మనే శంఖాన్ని, నకులసహదేవులు 'సుఖాష, మణిపుష్పకాల'నే శంఖాలను పూరించారు.

17-18-19. గొప్పధనువు కలిగిన కాశీరాజు, మహారథుడైన శిఖండి, ధృష్టద్యుమ్నుడు, విరాటుడు, పరాజయం లేనివాడైన సాత్యకి,

ఓ రాజా! ద్రుపదుడు, ద్రౌపదీపుత్రులైన ఉపపాండవులు, మహాబాహుడైన సుభద్రా కుమారుడు అభిమన్యుడు - అందరూ వేరువేరుగా శంఖాలను పూరించారు.

ఆ ధ్వని భూమ్యాకాశాలంతటా ప్రతిధ్వనించి, దుర్యోధనాదుల గుండెలను బిడ్డలు చేసింది.

20-21-22-23. ఓ మహారాజా! బాణాలు వదలటానికి సిద్ధంగా ఉన్న ఆ తరుణంలో కపిధ్వజుడైన అర్జునుడు, యుద్ధ సన్నద్ధులై వచ్చి నిలిచియున్న ధార్తరాష్ట్రులను చూచి, ధనుస్సు నెక్కుపెట్టి, అప్పుడు హృషీకేశుడైన శ్రీకృష్ణునితో ఇలా అంటున్నాడు. "అచ్యుతా! రెండు సేనల మధ్య నా రథాన్ని నిలబెట్టు".

అర్జునుడంటున్నాడు:

ఓ కృష్ణా! యుద్ధం చేయగోరి సిద్ధపడి వచ్చిన ఎవరెవరితో నేను యుద్ధం చేయాలో వారందరినీ ఈ యుద్ధ ప్రారంభ సమయంలో చూడాలి.

దుర్ముద్ధులైన ధృతరాష్ట్ర పుత్రునికి యుద్ధంలో ప్రియం కలిగించడానికై ఏ ఏ వీరులు ఇక్కడ యుద్ధ సంసిద్ధులై యున్నారో వారిని నేను చూడాలి.

సంజయుడంటున్నాడు :

24-25. ఓ ధృతరాష్ట్ర మహారాజా! ఇలా అర్జునునిచేత ఆదేశించబడిన శ్రీకృష్ణుడు ఉభయసేనల మధ్య ఉత్తమమైన రథాన్ని, ప్రముఖులైన భిష్మద్రోణులు, ఇతర రాజుల ఎదురుగా నిలిపి "పార్థా! ఈ సమావేశమైన కురుశ్రేష్ఠులను చూడు" అన్నాడు.

26-27-28. అప్పుడు అర్జునుడు రెండు సేనలలోను నిలిచియున్న తండ్రులను, తాతలను, గురువులను, మేనమామలు, పుత్రులను, సోదరులను, మనుమలను, స్నేహితులను, మామలను, హితులను చూచాడు.

అక్కడ నిలిచిన యావన్నంది బంధువులను పరిశీలించి చూచిన అర్జునుడు అధికమైన కరుణతో కూడినవాడై విషాదంతో ఇలా అంటున్నాడు.

అర్జునుడంటున్నాడు:

28-29-30-31. కృష్ణా! యుద్ధం చేయగోరి సమావేశమైయున్న ఈ స్వజనాన్నిచూచి నా అవయవాలు శిథిలమౌతున్నాయి. నోరు ఎండిపోతున్నది. శరీరం వణుకుతున్నది. రోమాలు నిక్కబొడుచు కుంటున్నాయి. గాండీవం చేతిలో నుండి జారిపోతున్నది. చర్మం మండిపోతున్నది. నిలబడటానికి శక్తి లేదు. మనస్సు గీర్చన తిరిగిపోతున్నది.

కేశవా! అనర్థకరమైన దుశ్శకునాలు కనిపిస్తున్నాయి. యుద్ధంలో స్వజనులను చంపటం వల్ల కలిగే మేలు ఏమిటో నాకు కనిపించటం లేదు.

32-33-34-35. కృష్ణా! నేను విజయాన్ని కోరను, రాజ్యాన్ని గాని, సుఖాలు గాని కోరను. గోవిందా! రాజ్యంవల్ల గాని, బ్రతకటం వల్లగాని మనకు ఏం ప్రయోజనం?

ఎవరికోసమైతే మనం రాజ్యాన్ని, సుఖాలను, భోగాలను కోరుకుంటున్నామో అట్టి గురువులు, తండ్రులు, పుత్రులు, తాతలు, మేనమామలు, మామలు, మనుమలు, వియ్యంకులు, బావమరుదులు అంతా ప్రాణాలను, ధనాన్ని విడిచి ఇక్కడ యుద్ధానికి నిలబడి ఉన్నారు.

మధుసూదనా! వారు నన్ను చంపినా, త్రిలోక రాజ్యాధిపత్యానికైనా సరే నేను వారిని చంపటానికి ఇష్టపడను. ఇక భూలోక రాజ్యం సంగతి దేనికి?

36-37. జనార్దనా! ఈ ధృతరాష్ట్ర పుత్రులను చంపటం వల్ల మనకు ఏమి సంతోషం కలుగుతుంది? ఆతతాయినులైన వీరిని చంపటం వల్ల మనకు పాపమే గదా!

అందువల్ల మన బంధువులైన ఈ ధార్తరాష్ట్రులను చంపడగదు. మాధవా! మన బంధువులైన వారిని చంపుకోవటం వల్ల మనం ఎలా సుఖపడగలం?

38-39. రాజ్యంపైగల లోభంచేత తెలివితప్పి ప్రవర్తించే ఈ దుర్యోధనాదులు కులక్షయం వల్ల కలిగే దోషాలను, మిత్రద్రోహం వల్ల కలిగే పాపాన్ని తెలుసుకోలేకపోయినప్పటికీ ఓ జనార్దనా! కులక్షయం వల్ల కలిగే దోషాలు తెలిసిన మనం ఈ పాపం నుండి ఎందుకు తొలగకూడదు?

40-41-42. ఓ కృష్ణా! కులక్షయం వల్ల సనాతనమైన కుల ధర్మాలు నశిస్తాయి. ధర్మం నశించినప్పుడు కులం మొత్తం అధర్మం వైపు తిరుగుతుంది. అధర్మం వ్యాపించినప్పుడు కులస్త్రీలు చెడిపోతారు. వార్షిణీయా! కులస్త్రీలు చెడిపోతే వర్ణసంకరం ఏర్పడుతుంది. ఈ వర్ణసాంకర్యం వల్ల కులానికి నరకమే. కులాన్ని నాశనం చేసినవారికీ నరకమే. అంతేకాదు వీరి పితరులు కూడా పిండోదకక్రియలు లేక నరకంలో పడిపోతారు.

43. వర్ణసంకరానికి కారకులైన కులనాశకుల ఈ దోషాల వల్ల శాశ్వతమైన జాతి ధర్మాలు, కులధర్మాలు నశించిపోతాయి.

44. జనార్ధన! కులధర్మాలు నశించిపోయినచో మనుష్యులు చాలాకాలం నరకవాసం చేయాల్సి ఉంటుందని విన్నాను.

45-46. అక్కటా! రాజ్యసుఖాలపై ఆశచేత స్వజనులను చంపటానికి సిద్ధమైన మనం ఎంతటి మహాపాపానికి ఒడిగట్టుతున్నాము? ఆయుధాలు ధరించకుండా, ప్రతిక్రియ చెయ్యకుండా ఉన్న నన్ను; ఆయుధాలు ధరించిన దుర్యోధనాదులు ఒకవేళ యుద్ధంలో చంపినా, దానివల్ల నాకు మేలే కలుగుతుంది.

సంజయుడంటున్నాడు :

47. ఇలా పలికిన అర్జునుడు విషాదంతో నిండిన మనస్సుతో యుద్ధభూమిలో తన ధనుర్భాణాలను విడిచి రథం వెనుకభాగంలో కూర్చున్నాడు.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు అర్జునవిషాదయోగమను పేరుగల ప్రథమ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత : 2 వ అధ్యాయం

సాంఖ్యయోగం

సంజయుడంటున్నాడు :

1. ఆ విధంగా కరుణతో ఆవహించబడి, కన్నీటితో నిండిన నేత్రములతో, విషాదంతో ఉన్న అర్జునుణ్ణి చూచి మధుసూదనుడిలా అంటున్నాడు.

భగవానుడంటున్నాడు:

2-3. అర్జునా! యుద్ధానికి సిద్ధమైయున్న ఈ విషమ సమయంలో ఈ కత్తలం (మాలిన్యం) నీకు ఎక్కడి నుండి వచ్చింది? ఇది ఆర్యులకు తగినది కాదు. స్వర్గాన్ని, కీర్తిని చెడగొట్టేది, పరంతపా! నపుంసకుడివి కావద్దు. ఇది నీకు శోభనివ్వదు. నీచమైన ఈ హృదయ దౌర్బల్యాన్ని విడిచి లేచి నిలబడు.

అర్జునుడంటున్నాడు:

4-5. శత్రుసంహారకుడవగు ఓ మధుసూదనా! పూజార్థులైన భీష్మ ద్రోణులను యుద్ధమునందు నేను ఎలా బాణాలతో ఎదుర్కోగలను? మహానుభావులైన గురువులను వధించకుండా ఈ లోకంలో బిచ్చమెత్తుకుని జీవించటం మేలు. ఇక్కడ

గురువులను వధించి, రక్తంతో తడిసిన సంపదలను, భోగాలను మాత్రమే అనుభవించగలము.

6. ఎవరిని చంపిన తర్వాత ఇక మనం జీవించాలని అనుకోమో అట్టి ధార్తరాష్ట్రులు, బంధువులైన భిష్మాదులు యుద్ధ భూమిలో మన ఎదుట నిలిచియున్నారు. అదీగాక ఈ యుద్ధంలో మనమే జయిస్తామో, లేదా వారే జయిస్తారో నాకు తెలియదు. అందువల్ల ఇప్పుడు ఏది మనకు మంచిదో తేల్చుకోలేకపోతున్నాను.

7. కార్పణ్యదోషం చేత నా స్వభావం దెబ్బతిన్నది. ధర్మమేదో తెలుసుకోలేనివాడనై నిన్ను అడుగుతున్నాను. నాకు ఏది శ్రేయస్సో నిశ్చయించి దానినే తెలియజెయ్యి. నేను నీ శిష్యుణ్ణి. నిన్ను శరణుజొచ్చిన నాకు బోధించు.

8. ఇంద్రియాలను దహింపచేస్తున్నట్టి నా యీ శోకాన్ని తొలగించే ఉపాయమేదో తెలియటం లేదు. శత్రువులు లేనట్టి, సర్వసమృద్ధమైన ఈ భూలోక రాజ్యం గాని, దేవలోక రాజ్యాధిపత్యం గాని ఈ శోకాన్ని తొలగించలేవు.

సంజయుడంటున్నాడు :

9. పరులను తపింపజేసే ఓ రాజా! గుడాకేశుడైన అర్జునుడు హృషీకేశునితో (శ్రీకృష్ణునితో) ఇలా చెప్పి, యుద్ధం చెయ్యని ముఖావంగా (మౌనంగా) ఉండిపోయాడు.

10. భారతా! రెండుసేనల మధ్య దుఃఖిస్తున్న అర్జునునితో శ్రీకృష్ణుడు నవ్వుతూ ఇలా అంటున్నాడు.

ఇక్కడినుండే భగవానుని గీతాజ్ఞానబోధ ప్రారంభం

భగవానుడంటున్నాడు:

*11. అర్జునా! దుఃఖించతగనివారిని గూర్చి నీవు దుఃఖిస్తున్నావు. గొప్పపండితునిలాగా మాట్లాడుతున్నావు. కాని మరణించిన వారిని గూర్చిగాని, జీవించియున్న వారిని గూర్చిగాని పండితులైనవారు ఎన్నటికీ దుఃఖించరు.

12. నేను లేని సమయం అంటూ ఎప్పుడూ లేదు. అలాగే నీవుగాని, ఈ రాజులుగాని లేని సమయం కూడా ఎప్పుడూ లేదు. ఈ శరీరాలు నశించినప్పటికీ ఇక మీదట కూడా మనందరం లేకపోవుట అనేది లేదు.

13. దేహధారియైన జీవునికి ఈ శరీరంలో బాల్యం, యౌవనం, ముసలితనం ఎలాగో అలాగే మరో దేహం కూడా వస్తున్నది. వివేకం గలవాడు ఈ విషయంలో ఎటువంటి మోహాన్ని చెందడు.

*14. కౌంతేయా! ఇంద్రియాలకు శబ్దస్పర్శాది విషయాలతో కలిగే సంయోగం వల్ల శీతోష్ణాలు, సుఖదుఃఖాలు కలుగుతూ ఉంటాయి. అవి రాకడపోకడ కలిగినవి; అశాశ్వతమైనవి. కనుక ఓ భారతా! వాటిని సహించుము.

15. పురుషశ్రేష్ఠుడా! సుఖ దుఃఖములందు సమభావముగల భీరుడైన ఏ పురుషుని ఈ మాత్రాస్పర్శములు (ఇంద్రియ విషయ సంయోగములు) బాధించవో అతడు అమృతత్వాన్ని (మోక్షాన్ని) అందుకోవటానికి అర్హుడవుతున్నాడు.

16. లేనిదానికి (అసత్ కు) ఉనికి లేదు. ఉన్నదానికి (సత్) లేకపోవటం అనేది లేదు. ఈ రెండింటి యొక్క నిశ్చయం, చివరి నిష్కర్ష తత్త్వజ్ఞానుల చేత దర్శింపబడింది.

17. దేనిచేత ఈ సమస్త జగత్తు వ్యాపించబడియున్నదో అట్టి ఆత్మ నాశనం లేనిదని తెలుసుకో. నాశనంలేని ఆత్మను నశింపజేయుటకు ఎవ్వడూ సమర్థుడు కాడు.

18. నిత్యమైనటువంటి, నాశనంలేనటువంటి, సాటిలేనటువంటి శరీరికి (ఆత్మకు) ఈ శరీరాలన్నీ నశించిపోయేవే. కనుక ఓ అర్జునా! యద్ధం చెయ్యి.

19. ఎవరు ఆత్మ చంపేది అని అనుకుంటారో, లేక చనిపోయేది అని అనుకుంటారో వారు ఉభయులు తత్త్వము తెలియనివారే. ఆత్మ ఇతరులను చంపేది కాదు, చనిపోయేది కాదు.

20. ఈ ఆత్మ ఎన్నటికీ పుట్టేది కాదు, చనిపోయేది కాదు. ఇదివరకు లేకుండి కొంతకాలం తర్వాత ఉండేది కాదు. ఇది పుట్టుకలేనిది, నిత్యమైనది, ఎల్లప్పుడూ ఉండేది, అనాదియైనది. శరీరము చంపబడినప్పటికీ ఇది చంపబడదు.

21. ఓ పార్థా! ఎవడు ఈ ఆత్మను పుట్టుక లేనిదని, నాశనం లేనిదని, నిత్యమైనదని, అక్షయమైనదని తెలుసుకుంటాడో, అట్టి పురుషుడు ఎవరిని చంపిస్తాడు? ఎవరిని చంపుతాడు?

22. మానవుడు ఏ ప్రకారంగా చినిగిపోయిన వస్త్రాలను విడిచి నూతన వస్త్రాలను ధరిస్తున్నాడో, అలాగే ఆత్మ జీర్ణదేహాలను వదిలి క్రొత్త దేహాలను పొందుతున్నది.

23-24. ఈ ఆత్మను శస్త్రాలు ఛేదించలేవు. నీరు దీనిని తడుపలేదు. వాయువు ఎండించలేదు. ఇది ఛేదించవీలులేనిది, దహించ వీలులేనిది, తడుపుటకు వీలులేనిది, ఎండించ వీలులేనిది. ఇది నిత్యమైనది, సర్వవ్యాపకమైనది, స్థిరమైనది, అచలమైనది, సనాతనమైనది.

25. ఈ ఆత్మ అవ్యక్తం (ఇంద్రియములకు గోచరించనిది), అచింత్యం (మనస్సు చేత చింతించవీలులేనిది), అవికార్యం (ఏ వికారాలు లేనిది). ఈ ప్రకారంగా ఆత్మను తెలుసుకొని శోకాన్ని విడిచిపెట్టు.

26-27. ఒకవేళ ఆత్మపుట్టింది, చనిపోయేది అని అనుకున్నా ఓ మహాబాహుడా! అప్పుడు కూడా నీవు శోకించాల్సిన పని లేదు. పుట్టినదానికి మరణం, మరణించిన దానికి పుట్టుక నిశ్చయం గదా! మరి నివారించలేని ఈ విషయంలో నీకు శోకమెందుకు?

28. భరతవంశంలో జన్మించిన అర్జునా! భూతాలయొక్క మొదలు కనబడదు, మార్గ మూత్రం కనబడుతుంది, నశించిన తర్వాతా కనిపించదు. అట్టి భూతాల కొరకు ఎందుకు దుఃఖించటం?

29. ఒకానొకడు దీనిని ఆశ్చర్యంగా చూస్తాడు. మరొకడు దీనిని ఆశ్చర్యంగా చెబుతాడు. ఇంకొకడు దీనిని ఆశ్చర్యంగా వింటాడు. అలా విన్నప్పటికీ దీనిని ఎవడూ తెలుసుకోలేడు.

30. భారతా! అన్ని దేహాలలోనూ ఉండే ఈ దేహి (ఆత్మ) నిత్యమైనది, అవధ్యమైనది (వధించబడేది కాదు) అందువల్ల ఏ ప్రాణి గురించి నీవు శోకించపనిలేదు.

31. స్వధర్మం దృష్ట్యా చూచినప్పటికీ నీవు చలించరాదు. క్షత్రియునికి స్వధర్మం కన్నా శ్రేయస్కరమైనది మరొకటి లేదు.

32. పార్థా! యాదృచ్ఛికంగా (అప్రయత్నంగా) లభించినట్టిది, తెలిచియున్న స్వర్గద్వారం వంటిది ఐన ఈ యుద్ధం అదృష్ట వంతులైన క్షత్రియులకు లభిస్తుంది.

33-34. ఒకవేళ ఈ ధర్మయుద్ధాన్ని చెయ్యకపోయావో; దానివల్ల నీ స్వధర్మాన్నీ, కీర్తిని పోగొట్టుకొన్నవాడివవుతావు. పైగా పాపాన్ని పొందుతావు, అంతేకాదు నీవు యుద్ధం నుండి తొలగిపోతే ప్రజలు నీ అపకీర్తిని చిరకాలం చెప్పుకుంటారు. గౌరవనీయునికి అపకీర్తి అనేది మరణం కన్నా ఎక్కువ బాధాకరం.

35-36. అర్జునా! నీవు భయం వల్లనే యుద్ధరంగం నుండి పారిపోయావని మహారథులు అనుకుంటారు. ఇంతవరకు నిన్ను గౌరవంగా చూచినవారే చులకనగా మాట్లాడతారు.

37. కుంతీనందనా! చనిపోయావా! స్వర్గాన్ని పొందుతావు; విజయం సాధించావా! రాజ్యాన్ని పొందుతావు. అందువల్ల లే! లేచి యుద్ధానికి కృతనిశ్చయుడవుకా!

38. సుఖదుఃఖాలను, లాభనష్టాలను, జయాపజయాలను సమముగా భావించి యుద్ధానికి సన్నద్ధుడివికా! అలా చేస్తే ఇక నీవు పాపాన్ని పొందవు.

39. ఇంతవరకు నీకు జ్ఞానాన్ని బోధించటం జరిగింది. ఇక ఈ బుద్ధియోగాన్ని గురించి విను. పార్థా! ఈ జ్ఞానంతో కూడుకుంటే నీవు కర్మబంధాన్ని ఛేదించగలవు.

40-41. ఈ నిష్కామ కర్మయోగంలో క్రమభంగం జరగటంగాని, వ్యతిరేక ఫలితాలు రావటంగాని జరుగదు. అంతేకాదు. ఏ కొంచెం ఆచరించినా గొప్ప భయం నుండి నిన్ను రక్షిస్తుంది. కురునందనా! కోరికలు లేని నిశ్చయబుద్ధి ఏకాగ్రంగా ఉంటుంది. అదే నిశ్చయం లేనివారి బుద్ధి అనేక శాఖోప శాఖలుగా చీలిపోయి ఉంటుంది.

42-43-44. పార్థా! వేదములందలి అర్థవాదము (కర్తృకాండ) లో ఆసక్తి గలవారు కోరికలతో నిండి, స్వర్గసుఖముల పట్ల ఆకర్షితులై; స్వర్గసుఖముల కంటే కొరవలసింది ఇంకేమీ లేదని వాదిస్తారు. అట్టి అజ్ఞానులు (అవివేకులు) అనేక క్రియా విశేషాలతో కూడి, జన్మకర్మ వలయంలో త్రిప్పి, భోగైశ్వర్యాలవైపుకు తీసుకుపోయే (మోడుగ) పువ్వుల వంటి మధురమైన మాటలను చెబుతూ ఉంటారు. అలాంటి వారి మాటలకు ముగ్ధులై, భోగైశ్వర్యాల వైపుకు ఎవరు ఆకర్షించబడతారో వారి వివేకం హరించుకుపోతుంది. దానివల్ల వారి బుద్ధి స్థిరముగా బ్రహ్మనిష్ఠ యందు నిలువదు.

45. అర్జునా! వేదాలు త్రిగుణాలతో కూడిన విషయాలకు చెంది ఉన్నవి. నీవు త్రిగుణాలకు అతీతుడవై, ద్వంద్వాలను వదిలిపెట్టి, నిత్యమూ సత్త్వగుణంలో నిలిచి, యోగక్షేమాలను పట్టించు కోకుండా ఆత్మజ్ఞానము కలవాడివి కా!

46. అంతటా నీరు పొంగిపొర్లుతున్నప్పుడు స్నానాదుల కొరకు బావులు, చెరువులు, జలపాత్రల అవసరం ఎంతవరకొ బ్రహ్మజానము గల బ్రాహ్మణునికి ఈ వేదాలలోని కర్మకాండ అంతవరకే అవసరం.

**47. కర్మలు చేయుటయందే నీకు అధికారం ఉన్నది. కర్మఫలాన్నెప్పుడూ కోరవద్దు. కర్మఫలానికి నీవెప్పుడూ కారకుడివి కావద్దు. అకర్మతో సంగభావము నీకు కలుగకుండుగాక!

48. ధనంజయా! సంగభావాన్ని విడిచిపెట్టి, సిద్ధించినా సిద్ధించకపోయినా రెంటినీ సమంగావించి, యోగంలో నిలిచి కర్మలు చెయ్యి. సమత్వమే యోగం అని చెప్పబడుతున్నది.

49. ధనంజయా! బుద్ధియోగం కన్నా సకామకర్మ చాలా నికృష్టమైనది. కనుక నీవు బుద్ధియోగాన్నే శరణుపొందు. ఫలితాన్ని కోరి కర్మచేసేవాడు పిసినిగొట్టుయే.

50. సమత్వబుద్ధితో కూడిన వ్యక్తి ఈ జన్మలోనే పాపాలు రెంటినీ వదిలిపెడతాడు. కనుక నీవు బుద్ధియోగానికే సిద్ధంకా! యోగమంటే కర్మలలో నైపుణ్యతయే.

51. సమత్వబుద్ధితో నిష్కామకర్మయోగాన్ని ఆచరించి, కర్మల వల్ల లభించే ఫలాన్ని విడిచిపెట్టగల వివేకి జన్మబంధం నుండి పూర్తిగా విడుదల పొంది, దుఃఖరహితమైన పదాన్ని చేరుకుంటాడు.

52-53. ఎప్పుడైతే నీ బుద్ధి మోహమనే (అజ్ఞానమనే) బురదను వదిలించుకుంటుందో అప్పుడు వినదగిన విషయాలనుండి, విన్న విషయాలనుండి విరక్తిని పొందుతావు.

విన్నవాటితో విసిగి వేసారిపోయిన నీ బుద్ధి సమాధిలో నిశ్చలంగా నిలిచినప్పుడు నీవు పరమాత్మతో యోగాన్ని పొందుతావు.

అర్జునుడంటున్నాడు:

*54. కేశవా! సమాధినిష్ఠయందుండే స్థితప్రజ్ఞుని లక్షణం ఏమిటి? స్థిరబుద్ధిగల అతడు ఎలా మాట్లాడుతాడు? ఎలా కూర్చుంటాడు? ఎలా ప్రవర్తిస్తాడు?

భగవానుడంటున్నాడు:

*55. పార్థా! మనస్సునందలి సమస్తమైన కోరికలను ఎప్పుడు సంపూర్ణంగా విడిచిపెడతాడో, ఎప్పుడు తనలో తాను ఆనందాన్ని పొందుతూ ఉంటాడో అప్పుడు స్థితప్రజ్ఞుడు అని పిలువబడతాడు.

*56. దుఃఖంలో ఉద్వేగం చెందనివాడు, సుఖాలకోసం ఆరాటం చెందనివాడు, రాగము, భయము, క్రోధము విడిచినవాడు స్థితప్రజ్ఞుడైన మునిగా చెప్పబడతాడు.

57. ఎవడు సమస్త విషయములందును ఆసక్తి లేనివాడై, ఆయా శుభ అశుభాలను పొందినప్పుడు ఆనందించక, ద్వేషించక ఉంటాడో అట్టివాని ప్రజ్ఞయే స్థిరమైనది.

58. తాబేలు తన అంగాలను లోపలకు ముడుచుకున్నట్లుగా ఇతడు ఎప్పుడైతే తన ఇంద్రియాలను విషయవస్తువుల నుండి ఉపసంహరించుకుంటాడో అప్పుడు అతడి ప్రజ్ఞ స్థిరంగా ఉంటుంది.

59. ఆహారాన్ని విడిచిపెట్టిన పురుషుని నుండి విషయ వస్తువులు దూరంగా తొలగిపోతాయి. ఐతే విషయవాసన (విషయాలపై అభిరుచి) మాత్రం అలాగే ఉండిపోతుంది. పరమాత్మ దర్శనంతోనే ఆ అభిరుచి (వాసన) కూడా తొలగిపోతుంది.

*60. కౌంతేయా! వివేకి అయిన పురుషుడు ప్రయత్నించినప్పటికీ బలవత్తరమైన ఇంద్రియాలు మనస్సును బలాత్కారంగా విషయాలపైకి లాగివేస్తూనే ఉంటాయి.

*61. అట్టి బలవత్తరమైన ఇంద్రియాలన్నింటిని స్వాధీనంలో పెట్టుకొని, యోగయుక్తుడై, నన్నే (భగవంతునే) లక్ష్యంగా పెట్టుకొని ఉండాలి. ఎవరి ఇంద్రియాలు స్వాధీనంలోఉంటాయో వారి ప్రజ్ఞయే స్థిరంగా ఉంటుంది (అతడే స్థితప్రజ్ఞుడు).

62-63. ఇంద్రియ విషయాలను గురించి సదా చింతించే పురుషునికి ఆ విషయాలతో సంగభావం కలుగుతుంది.

సంగభావం వల్ల కోరిక కలుగుతుంది. కోరికవల్ల కోపము జనిస్తుంది.

కోపం వల్ల అవివేకం (మోహం) కలుగుతుంది. అవివేకంవల్ల మతిభ్రమిస్తుంది. మతిభ్రమవల్ల బుద్ధి నశిస్తుంది. బుద్ధి నశించి పోవటంతో సర్వనాశనం కలుగుతుంది.

64-65. రాగద్వేషాలు నుండి విడివడి, ఇంద్రియాలను తన వశంలో ఉంచుకొని, మనస్సును తన అధీనంలో ఉంచుకొని విషయాలలో సంచరిస్తున్నప్పటికీ అతడు ప్రశాంతంగానే ఉంటాడు.

ప్రశాంతంగా ఉన్నప్పుడు అతడి సమస్త దుఃఖాలు నశిస్తాయి. ప్రసన్న చిత్తము గలవాని బుద్ధి త్వరలోనే నిలకడ గలిగినదై యుంటుంది. (అతడే స్థిరమైన ప్రజ్ఞ గలవాడు).

66-67. నిగ్రహం లేనివానికి బుద్ధి స్థిరంగా నిలవదు. అట్టివానికి ఆత్మచింతన - ఆత్మధ్యానం కుదరదు. ఆత్మచింతన లేనివానికి శాంతిలేదు. శాంతిలేనివానికి సుఖంలేదు.

ఎందుకంటే విషయాలలో సంచరించే ఇంద్రియాలకు లోబడి మనస్సు కూడా వాటిని అనుసరిస్తే, నీటిలోని పడవను తుఫాను గాలి ముంచువేసినట్లు అతడి మనస్సు అతని ప్రజ్ఞను ముంచువేస్తుంది.

68. అందువల్ల ఓ మహాబాహుడా! ఎవరియొక్క ఇంద్రియాలు విషయవస్తువుల నుండి అన్ని విధాలుగా నిగ్రహింపబడతాయో అట్టివాని ప్రజ్ఞ (జ్ఞానం) యే స్థిరంగా ఉంటుంది.

69. సమస్త ప్రాణులకు ఏది రాత్రియో ఇంద్రియనిగ్రహము గల యోగి (సంయమి) అందులో మేలుకొని ఉంటాడు. దేనియందు ప్రాణులు మేలుకొని ఉంటాయో అది ఆత్మావలోకనంలో ఉన్న మునులకు రాత్రియగుచున్నది.

70. పరిపూర్ణంగా నీటితో నిండి, స్థిరమైన ఉనికి గల సముద్రాన్ని ఏ ప్రకారంగా నీరు చేరుకుంటున్నదో అలాగే ఎవరిలో సర్వకామనలు ప్రవేశించి విలీనమై పోతున్నాయో అతడే శాంతిని పొందుతాడు. కామదాసునికి ఆ అవకాశం లేదు.

71. ఎవడైతే సమస్త కోరికలను విడిచి, అహంకార మమకారాలు వదలి, ఆశలేనివాడై సంచరిస్తున్నాడో అట్టి పురుషుడు పరమశాంతిని పొందుతున్నాడు.

72. పార్థా! ఇదే బ్రాహ్మే స్థితి. ఈ స్థితిని పొందిన తర్వాత ఇక మోహం చెందడు. అంత్యకాలంలో కూడా ఈ స్థితిలో నిలిస్తే అతడు బ్రహ్మనిర్వాణాన్ని - బ్రహ్మైక్యాన్ని - మోక్షాన్ని పొందుతాడు.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తులసారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు సాంఖ్యయోగమను పేరుగల రెండవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత : ౩ వ అధ్యాయం

కర్మయోగం

అర్జునుడంటున్నాడు:

1-2. జనార్దనా! నీ అభిప్రాయం ప్రకారం కర్మకన్ఠ జ్ఞానమే ఎక్కువైతే, ఓ కేశవా! నన్నీ ఘోర కర్మలో ఎందుకు నియోగిస్తున్నావు?

భగవానుడంటున్నాడు:

3. ఓ పాపరహితుడా! ఈ లోకంలో రెండు రకాలైన సాధనా మార్గాలు ముందే నా చేత చెప్పబడ్డాయి. సాంఖ్యులకు జ్ఞానయోగము, యోగులకు కర్మయోగం అనేవే ఆ రెండు మార్గాలు.

4. మానవుడు తాను చేయవలసిన కర్మలను చేయకపోవటం వల్ల నిష్కామకర్మల ద్వారా పాండవలసిన శాంత స్థితిని పొందలేడు. అసలు కర్మలే చేయకుండా విడిచిపెడితే నైష్కర్మ్య సిద్ధిని ఎన్నటికీ పొందలేడు.

5. ఎవ్వరూ ఒక్కక్షణం కూడా కర్మలనాచరించకుండా ఉండలేరు. ప్రతివాడూ తన స్వభావం వల్ల కలిగిన సత్పరజ స్తమో గుణాలచేత అవశుడై (అస్పృతంత్రుడై) కర్మలు చేస్తూనే ఉంటాడు.

6. ఎవరైతే కర్తేంద్రియాలను నిగ్రహించి మనస్సులో ఇంద్రియ విషయాలను స్మరిస్తుంటాడో అతడు పరమ మూర్ఖుడు, కపటాచారి అని పిలువబడతాడు.

7. అర్జునా! ఎవరైతే మనస్సు ద్వారా జ్ఞానేంద్రియాలను నిగ్రహించి, కర్తేంద్రియాలు ద్వారా సంగభావం లేకుండా కర్మయోగాన్ని ఆరంభిస్తాడో అతడే శ్రేష్టుడు.

8. నీ కర్తవ్య కర్మను నీవు చెయ్యి. కర్మ చేయకుండటం కన్న చేయటమే మంచిది. పని చేయకపోతే శరీరయాత్ర కూడా జరగదు.

9. యజ్ఞంకోసం చేసే కర్మలకన్న వేరైన కర్మలవల్లనే ఈ లోకం బంధించబడుతున్నది. కుంతీకుమారా! అందువల్ల సంగ భావాన్ని వదిలిపెట్టి యజ్ఞకర్మల నాచరించు.

10-11. బ్రహ్మదేవుడు సృష్టి చేసేటప్పుడు యజ్ఞంతో సహా ప్రజలను సృష్టించి ముందే ఇలా చెప్పాడు. "ఈ యజ్ఞకర్మల చేత మీరు వృద్ధి పొందండి, ఇది మీ కోరిన కోర్కెలు తీర్చే కామధేనువు వంటిది" అని ఆశీర్వదించాడు.

"ఈ యజ్ఞకర్మల చేత దేవతలను తృప్తిపరచండి. ఆ దేవతలు మిమ్ము అనుగ్రహించి తృప్తి పరుస్తారు. ఇలా పరస్పరం తృప్తినొందించుకొనుట ద్వారా గొప్పశ్రేయస్సును పొందుతారు".

12. యజ్ఞముచేత సంతోషపెట్టబడిన దేవతలు మీకు ఇష్టమైన భోగాలను ఇస్తారు. ఆ దేవతలచేత ఇవ్వబడిన వాటిని వారికి సమర్పించకుండా ఎవరు అనుభవిస్తాడో అట్టివాడు దొంగయే.

13. యజ్ఞము చేయగా మిగిలిన అమృతాన్ని (దేవతలకు సమర్పించగా మిగిలిన దాన్ని) భుజించిన సత్పురుషులు సమస్త పాపాలనుండి విడుదల పొందుతారు. అలాగాక ఎవరైతే తమకొరకే వండుకుంటారో అట్టివారు పాపులు. వారు పాపాన్నే తింటారు.

14-15. ప్రాణులన్నీ అన్నం వల్ల పుడుతున్నాయి. అన్నం మేఘం వల్ల పుడుతున్నది. మేఘం యజ్ఞంవల్ల, యజ్ఞం కర్మవల్ల పుడుతున్నది.

కర్మ సృష్టికర్త బ్రహ్మదేవుని నుండి పుట్టినది. ఆ బ్రహ్మదేవుడు సర్వవ్యాపకమైన అక్షరుడైన పరమాత్మ నుండి జన్మించాడు. అందువల్ల సర్వవ్యాపకుడైన పరమాత్మయే నిత్యమూ యజ్ఞంలో ప్రతిష్ఠితుడై యున్నాడు.

16. అర్జునా! ఎవడైతే ఇలా పరిభ్రమించే జగచ్చక్రాన్ని అనుసరించడో వాడు పాపాత్ముడే. అట్టివాడు ఇంద్రియాలకు దాసుడు. వాడి జీవితం వ్యర్థం.

17-18. ఏ మానవుడు తన (ఆత్మ) లోనే రమిస్తూ, తనలోనే తృప్తిచెందుతూ, తనలోనే సంతుష్టి చెందుతూ ఉంటాడో అట్టివానికి ఇక చేయదగిన కార్యం అంటూ ఏమీ లేదు.

ఆత్మలోనే ఆనందించే అట్టి ఆత్మవిదునకు ఈ లోకంలో కర్మచేయటం వల్లగాని, కర్మ చేయకుండా ఉండటం వల్లగాని ఎట్టి ప్రయోజనము లేదు. తన ప్రయోజనం కొరకు సమస్త ప్రాణులలో దేనినీ ఆశ్రయించడు.

19. అందుచేత సంగభావంలేకుండా ఎల్లప్పుడూ చేయవలసిన కర్మను చేస్తూ ఉండు. సంగభావాన్ని విడిచి (ఫలాసక్తిని విడిచి) కర్మను ఆచరించటం వల్లనే మానవుడు మోక్షాన్ని పొందుతున్నాడు.

20. జనకుడు మొదలైనవారు నిష్కామకర్మల ద్వారానే మోక్షమును పొందారు. లోక కళ్యాణాన్ని దృష్టిలో ఉంచుకొని అయినా కర్మ చేయటమే నీకు తగును.

*21. శ్రేష్ఠుడు దేనినైతే ఆచరిస్తూ ఉంటాడో ఇతర జనులు దానినే ఆచరిస్తూ ఉంటారు. అతడు దేనిని ప్రమాణంగా తీసుకుంటాడో లోకం దానినే అనుసరిస్తుంటుంది.

22-23-24. పార్థా! ముల్లోకాల్లోనూ నాకు చేయవలసిన కర్తవ్యం అంటూ ఏమీ లేదు. ఇంతవరకు నేను పొందకుండా ఉన్నది గాని, ఇక ముందు పొందవలసినది గాని ఏమీ లేదు. అయినాసరే నేను కర్మలు చేస్తూనే ఉన్నాను. (ఎందుకంటావా?) ఒకవేళ నేను గనుక జాగరూకతతో కర్మలను చేయకుండా సోమరిగా ఉంటే - మనుష్యులందరూ అన్ని విధాలా నన్నే అనుసరిస్తారు. నేను కర్మను చేయకపోతే జనులంతా చెడిపోతారు. కర్మసంకరానికి కారకుణ్ణవుతాను. ఈ జనులను నాశనం చేసిన వాడనవుతాను.

25-26. అర్జునా! కర్మఫలమునందు ఆసక్తిగల అజ్ఞానులు ఏ విధంగా కర్మలను శ్రద్ధతో చేస్తారో అలాగే కర్మఫలము నందు ఆసక్తిలేని జ్ఞానులు లోకక్షేమాన్ని కోరి శ్రద్ధతో పనులు చేయాలి.

కర్మఫలాసక్తితో కర్మలలో ఇరుక్కుపోయిన అజ్ఞానుల బుద్ధిని వివేకి (జ్ఞాని) చెదరగొట్టకూడదు. తాను యోగంలో నిలిచి కర్మలు చేస్తూనే వారిని సమస్త కర్మలను ఆచరించుటకు ప్రోత్సహించాలి.

27-28. ప్రకృతి గుణాల వల్లనే అన్ని విధాలుగా కర్మలు చేయబడుతున్నాయి. అయితే అహంకారం చేత వివేకం కోల్పోయిన మూర్ఖుడు జరిగే కర్మలకు నేనే కర్తను అని భావిస్తుంటాడు. ఓ మహాబాపూడా! గుణకర్మ విభాగాల తత్త్వం తెలిసినవాడు గుణాలు గుణాలలో ప్రవర్తిస్తున్నాయని గ్రహించి ఆ కర్మలలో తగుల్కొనడు.

29. ప్రకృతియొక్క గుణాలచేత మిక్కిలి మూఢులైనవారు గుణ కర్మలయందు ఆసక్తులౌతున్నారు. సరిగ్గా తెలియని అట్టి మంద బుద్ధులైన వారిని సర్వము తెలిసిన జ్ఞాని చలింపజేయ రాదు.

30. సర్వకర్మలను నాయందే సమర్పించి, మనస్సును ఆత్మలో నిలిపి, ఆశలను మమకారాలను విడిచిపెట్టి, ఆరాటాన్ని విసర్జించి నీ కర్తవ్య కర్మయైన యుద్ధాన్ని చెయ్యి.

31-32. ఏ మానవులు నాచే చెప్పబడ్డ ఈ మతాన్ని శ్రద్ధ గలవారై, అసూయ లేనివారై నిత్యము అనుసరిస్తుంటారో అట్టివారు కూడా కర్మలనుండి విడువబడుతున్నారు.

33. జ్ఞానవంతుడైనప్పటికీ తనయొక్క ప్రకృతిని అనుసరించియే ప్రవర్తిస్తూ ఉంటాడు. ప్రాణులన్నీ తమతమ ప్రకృతిని అనుసరిస్తూ ఉంటాయి. నిగ్రహం ఏం చేస్తుంది?

34. ప్రతి ఇంద్రియము యొక్క విషయమునందు రాగ ద్వేషాలు (ఇష్టానిష్టములు) ఉన్నవి. ఆ రాగద్వేషాలకు వశుడవు కావద్దు. ఎందుకంటే అవే మనిషికి శత్రువులు.

35. చక్కగా ఆచరించిన పరధర్మం కన్న గుణములేనిదైనా స్వధర్మమే మిన్న. స్వధర్మాచరణలో మరణించినా శ్రేయస్కరమే. పరధర్మం భయానకమైనది.

అర్జునుడంటున్నాడు:

36. ఓ వాఙ్మయా! (వృష్టి వంశంలో జన్మించినవాడా!) అయితే ఈ పురుషుడు దేని చేత ప్రేరేపింపబడి, ఇష్టం లేకుండానే, బలవంతంగా ఇతరులచే నియోగించబడిన వాని వలె పాపకార్యాలను చేస్తున్నాడు?

భగవానుడంటున్నాడు:

37. 'ఆ బలవత్తరమైన శక్తి కామము, క్రోధము. ఇవి రజో గుణం నుండి పుడుతున్నాయి. ఈ కామానికి ఆకలి ఎక్కువ, పైగా మహాపాపానికి కారణమవుతుంది. ఈ కామక్రోధాలే ఇక్కడ నీ శత్రువులు అని తెలుసుకో.

38. ఏ విధంగా పాగచేత అగ్ని కప్పబడుచున్నదో, దుమ్ముచేత అద్దం కప్పబడుచున్నదో, అలాగే కామంచేత జ్ఞానం కప్పబడుచున్నది.

39. ఎంత నిండించాలనుకున్నా నిండనిది; తృప్తిపరచటానికి వీలులేని అగ్ని వంటిది; కోరికయే స్వరూపముగా గలది; జ్ఞానికి నిత్యశత్రువు అయిన ఈ కామంచేత జ్ఞానం కప్పబడియున్నది.

40. ఇంద్రియాలు, మనస్సు, బుద్ధి ఈ కామానికి ఆశ్రయ స్థానములని చెప్పబడుచున్నవి. ఈ కామం జ్ఞానాన్ని కప్పివేసి ఇంద్రియాలచేత మనుష్యుని వ్యామోహపరుస్తున్నది.

41. భరతశ్రేష్ఠుడా! అందువల్ల ముందుగా నీవు ఇంద్రియాలను నిగ్రహించి, జ్ఞాన విజ్ఞానాలను నాశనం చేసే పాపస్వరూపమైన ఈ కామాన్ని ప్రయత్న పూర్వకంగా విడిచిపెట్టు.

42. ఇంద్రియాలు దేహం కన్న గొప్పవని చెబుతారు. ఆ ఇంద్రియాలకన్న మనస్సు అధికమైనది. మనస్సు కన్న బుద్ధి ఎంతో శ్రేష్ఠమైనది. అట్టి బుద్ధికన్న సర్వశ్రేష్ఠమైనది ఆత్మ.

43. ఓ మహాబాహుడా! ఇలా బుద్ధి కన్న ఎక్కువైన దానిని తెలుసుకొని, బుద్ధి చేత మనస్సును నిగ్రహించి, జయించుటకు కష్టమైన ఈ కామరూప శత్రువును జయించు - విడిచిపెట్టు - సంహరించు.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు కర్మయోగమను పేరుగల మూడవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత : 4 వ అధ్యాయం

జానయోగం

భగవానుడంటున్నాడు:

1. అవ్యయమైన ఈ యోగాన్ని నేను సూర్యునికి బోధించాను. సూర్యుడు మనువుకు, మనువు ఇక్ష్వాకుమహారాజుకు చెప్పాడు.
2. ఇలా పరంపరగా లభించిన ఈ కర్త్యయోగాన్ని రాజర్షులు తెలుసుకున్నారు. ఓ పరంతపా! ఈ గొప్పయోగం కాలగతిలో ఈ లోకంలో నశించిపోయింది.
3. ఆ సనాతనమైన యోగమే ఇప్పుడు నా చేత నీకు చెప్పబడింది. నీవు నాకు భక్తుడవు, గనుక ఈ శ్రేష్ఠమైన రహస్యాన్ని నీకు చెప్పటం జరిగింది.

అర్జునుడంటున్నాడు:

4. నీవు ఇటీవల జన్మించినవాడవు. కాని సూర్యుడు ఎప్పుడో జన్మించినవాడు. ఈ సనాతన యోగాన్ని నీవు మొదట్లోనే నేర్పించానంటున్నావు. దీన్ని నేనెలా అర్థం చేసుకోవాలి?

భగవానుడంటున్నాడు:

5. అర్జునా! నాకు, నీకు అనేక జన్మలు గడిచిపోయాయి. వాటన్నింటిని నేనెరుగుదును. ఓ పరంతపా! నీవు వాటిని ఎరుగవు.

6. పుట్టుకలేనివాణ్ణి, నాశనంలేనివాణ్ణి, జీవుళ్ళందరికీ అధిపతిని అయినప్పటికీ, ప్రకృతిని స్వాధీనంలో పెట్టుకుని నా మాయవల్ల జన్మిస్తూ ఉంటాను.
7. అర్జునా! ఎప్పుడెప్పుడు ధర్మానికి హాని కలుగుతుందో, అధర్మం పెచ్చుమీరిపోతుందో అప్పుడప్పుడు నన్ను నేను సృజించుకుంటాను.
8. సాధుపురుషులను రక్షించటానికి, దుష్టులను నాశనం చెయ్యటానికి, ధర్మాన్ని స్థాపించటానికి యుగయుగములందు జన్మిస్తుంటాను.
9. అర్జునా! ఎవరైతే నా దివ్యజన్మ, కర్మల గురించి ఈ విధంగా యదార్థంగా తెలుసుకుంటారో, అతడు ఈ శరీరాన్ని విడిచిపెట్టిన తర్వాత తిరిగి పుట్టడు, నన్నే చేరుకుంటాడు.
10. రాగము, భయము, క్రోధము విడిచిపెట్టి, నాయందే చిత్తము నిల్పి, నన్నే ఆశ్రయించి, జ్ఞాన తపస్సు వల్ల, పవిత్రులైన ఎందరో నా స్వరూపాన్ని పొందారు.
11. పార్థా! ఎవరు నన్ను ఎలా కొలిస్తే వారిని నేను అలాగే అనుగ్రహిస్తాను. మనుష్యులందరూ అన్ని వేళలా నన్నే అనుసరిస్తూ ఉంటారు.
12. కర్మల యొక్క ఫలితాన్ని కోరుకునే వారు ఇక్కడి దేవతలను ఆరాధిస్తూ ఉంటారు. ఎందుకంటే ఈ మానవ లోకంలో కర్మల వల్ల వచ్చే ఫలితం త్వరగా లభిస్తుంది గనుక.

13. వారి వారి గుణకర్మల విభాగాన్ని అనుసరించి నాలుగు వర్ణాలూ నా చేతనే సృష్టించబడ్డాయి. వాటిని సృష్టించినది నేనే అయినా కర్మను కానని, నాశనం లేని వాడిననీ తెలుసుకో.

14. నన్ను కర్మలంటవు. కర్మఫలంపై నాకు ఆసక్తిలేదు. ఈ ప్రకారంగా నన్ను ఎవరు తెలుసుకుంటారో అతడు కర్మలచేత బంధింపబడడు. (అతణ్ణి కర్మలు బంధించవు).

15. ఇది తెలిసే పూర్వం ముముక్షువుల చేత కర్మ చేయబడింది. అందువల్ల పూర్వీకుల చేత పూర్వం కర్మ చేయబడినట్లే నీవు కూడా నిష్కామకర్మను చెయ్యి.

16. కర్మ అంటే ఏమిటి? అకర్మ అంటే ఏమిటి? అనే విషయంలో ఋషులు కూడా మోహం చెందుతున్నారు. దేనిని తెలుసుకుంటే నీవు ఈ సంసార బంధం నుండి విడుదల పొందుతావో ఆ కర్మ గురించి నీకు చక్కగా తెలియజేస్తాను.

17. కర్మల గురించి తెలుసుకోవాలి. వికర్మల గురించి తెలుసుకోవాలి. అకర్మల గురించి కూడా తెలుసుకోవాలి. కర్మల యొక్క మార్గం మహా నిగూఢమైనది.

18. కర్మయందు అకర్మను, అకర్మయందు కర్మను ఎవడు చూస్తాడో అతడే మనుష్యులలో బుద్ధిమంతుడు. అతడే యోగి. చేయదగిన కర్మను చేసినవాడు అతడే.

19. కామ సంకల్పాలు లేకుండా సమస్త కర్మలను ఎవరు ప్రారంభిస్తారో, కర్మ ఫలాలను జ్ఞానాగ్నిలో ఎవరు దగ్ధం చేసుకుంటారో అట్టివానిని వివేకి అని విజ్ఞులంటారు.

20. కర్తృఫలంతో సంగభావాన్ని విడిచిపెట్టి, నిత్యతృప్తుడై యుండి, దేనిమీదా ఆధారపడకుండా కర్తృలలో నిమగ్నుడై యున్నప్పటికీ, ఏ కర్తా చేయనివాడే.

21. ఆశలేకుండా, మనోబుద్ధులను స్వాధీనంలో ఉంచుకొని, పరిగ్రహ భావాన్ని విడిచి, కేవలం శరీరంతో కర్తృ చేసినా పాపాన్ని పొందడు.

22. యాదృచ్ఛికంగా లభించిన దానితో సంతృప్తి చెందుతూ, ద్వంద్వాలకు అతీతుడై, అసూయలేనివాడై, కార్యం సిద్ధించినా సిద్ధించకపోయినా సమభావం కలిగినవాడు కర్తృలు చేసినా బంధింపబడడు.

23. దేనియందు సంగభావం లేనివాడు, ఫలాసక్తి లేనివాడు, ఆత్మ జ్ఞానమునందు నిలిచినవాడు, భగవత్ప్రతికరంగా (త్యాగ బుద్ధితో) చేసే కర్తృ పూర్తిగా నశించిపోతున్నది.

24. బ్రహ్మజ్ఞాన సంపన్నుడైన వానిచేత బ్రహ్మమను అగ్నియందు ప్రేల్చబడిన హవిస్సు బ్రహ్మమే. స్రుక్ సువాలు బ్రహ్మమే. సర్పము బ్రహ్మమే అను భావము నిశ్చయముగా గల అట్టి జ్ఞాని చేత పొందదగినది కూడా బ్రహ్మమే.

25. కొందరు యోగులు దైవయజ్ఞాన్ని చక్కగా చేస్తారు. మరికొందరు బ్రహ్మమనే అగ్నిలో యజ్ఞం ద్వారా యజ్ఞాన్ని అర్చిస్తారు.

26. శ్రోత్రాది ఇంద్రియాలను కొందరు నిగ్రహమనే అగ్నిలో వ్రేలుస్తారు. మరి కొందరు శబ్దాది విషయాలను ఇంద్రియాలనే అగ్ని యందు వ్రేల్చుచున్నారు.

27. మరికొందరు సమస్తమైన ఇంద్రియ కర్మలను, ప్రాణకర్మలను జ్ఞానంచే ప్రకాశింపజేయబడిన ఆత్మ సమ్యమమనే అగ్ని యందు వ్రేల్చుచున్నారు.

28. కఠిన నియమాలు గల యతులు కొందరు ద్రవ్య యజ్ఞములు, తపో యజ్ఞములు, యోగ యజ్ఞములు, స్వాధ్యాయ యజ్ఞములు, జ్ఞాన యజ్ఞములు చేస్తారు.

29. ప్రాణాయామ పరాయణులైన కొందరు ప్రాణ అపాన మార్గాలను నిరోధించి, అపానము నందు ప్రాణాన్ని, ప్రాణమునందు అపానాన్ని ఆపవతులుగా వ్రేలుస్తారు.

30. కొందరు నియమితమైన ఆహారాన్ని తీసుకుంటూ ప్రాణాలకు ఆపవతి ఇస్తారు. వీరందరూ యజ్ఞ విదులే. యజ్ఞం వల్ల కల్మషాలను తొలగించుకుంటారు.

31. కురుశ్రేష్ఠా! యజ్ఞంచేయగా మిగిలిన అమృతాన్ని భుజించిన వారు సనాతన బ్రహ్మాన్ని చేరుకుంటారు. యజ్ఞం చెయ్యనివాడికి ఈ లోకమే లేదు. ఇంక పరలోకమెక్కడ?

32. ఈ ప్రకారంగా అనేక యజ్ఞాలు బ్రహ్మముఖం నుండి వచ్చిన వేదములందు విస్తారంగా చెప్పబడినవి. ఇవి అన్నీ కర్మల వల్ల పుట్టినవని తెలుసుకో. ఇలా తెలుసుకుంటే విముక్తడవు అవుతావు.

33. పరంతపా! ద్రవ్యంతో చేసే యజ్ఞాలన్నింటికన్నా జ్ఞాన యజ్ఞం శ్రేష్ఠమైనది. పార్థా! అన్ని రకాలైన కర్మ మొత్తం జ్ఞానంలో పరిసమాప్తమైపోతున్నది.

34. ఆత్మజ్ఞానాన్ని సాష్టాంగ నమస్కారం చేసి, సేవించి, సమయం చూసి ప్రశ్నించి తెలుసుకో. ఆత్మానుభవం, శాస్త్రజ్ఞానం గల గురువులు నీకు ఆ జ్ఞానాన్ని ఉపదేశిస్తారు.

35. అర్జునా! దేనిని తెలుసుకొంటే తిరిగి ఈ ప్రకారంగా మోహాన్ని చెందవో, దేనిచేత అశేషమైన జీవుళ్ళను నీలోను, నాలోను చూడగలుగుతావో అదే ఈ జ్ఞానం.

36. పాపాత్ములందరిలోకి గొప్ప పాపం చేసినవాడివైనా నీ సమస్త పాపాన్ని జ్ఞానమనే పడవ సాయంతో దాటివేస్తావు.

37. అర్జునా! ప్రజ్వలిస్తున్న అగ్ని ఏ విధంగా కట్టెలను భస్మే పటలం చేస్తుందో అలాగే జ్ఞానాగ్ని అన్ని కర్మలను భస్మేపటలం చేస్తుంది.

38. జ్ఞానంతో సమానమైన పవిత్ర వస్తువు మరొకటి ఇక్కడ లేదు. అట్టి జ్ఞానాన్ని కర్మయోగంలో సిద్ధిపొందినవాడు కాలక్రమంలో తనయందే స్వయంగా పొందుతాడు.

39. శ్రద్ధ గలవారు, జ్ఞానమునందే తదేక నిష్ఠగలవారు, ఇంద్రియనిగ్రహం గలవారు జ్ఞానాన్ని పొందగలుగుతారు. జ్ఞానానుభవాన్ని పొంది శీఘ్రముగా శ్రేష్ఠమైన శాంతిని పొందగలుగుతారు.

40. జ్ఞానం లేనివాడు, శ్రద్ధలేనివాడు, సంశయాత్ముడు నశించిపోతాడు. అన్నింటినీ సందేహించేవాడికి ఇహమూ లేదు, పరమూ లేదు, సుఖమూ లేదు.

41. ధనంజయా! నిష్కామ కర్తయోగం చేత కర్మఫలాలను సన్యసించి, జ్ఞానంచేత సంశయాలను తొలగించుకున్న ఆత్మవంతుణ్ణి కర్మలు బంధించవు.

42. అందువల్ల ఓ అర్జునా! అజ్ఞానంవల్ల పుట్టి, నీ హృదయంలోనే ఉన్న సంశయాన్ని ఆత్మజ్ఞానమనే ఖడ్గంతో ఛేదించి నిష్కామ కర్తయోగాన్ని ఆచరించు, లెమ్ము!

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు జ్ఞానయోగమను పేరుగల నాల్గవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత : 5 వ అధ్యాయం

కర్తృసన్యాసయోగం

అర్జునుడంటున్నాడు:

1. కృష్ణా! కర్తృలయొక్క సన్యాసాన్ని, మళ్ళీ కర్తృయోగాన్ని ప్రశంసిస్తున్నావు. ఈరెండింటిలో ఏది శ్రేయస్సును కలిగిస్తుందో ఆ ఒక్కదానినే నిశ్చయించి నాకు బోధించు.

భగవానుడంటున్నాడు:

2. సన్యాసమూ, కర్తృయోగమూ రెండూ శ్రేయోదాయకములే. వాటిలో కర్తృసన్యాసం కన్నా కర్తృయోగమే శ్రేష్ఠమైనది - అని భగవానుడు అన్నాడు.

3. ఎవరైతే ద్వేషించకుండా, కాంక్షించకుండా (దేనినీ కోరకుండా) ఉంటారో అతడే నిత్యసన్యాసి అని తెలుసుకో. ఓ మహా బాహుడా! ద్వంద్వాలు లేనివాడే బంధాలనుండి సుఖంగా బయట పడతాడు.

4. సాంఖ్యం (కర్తృసన్యాసం), యోగం(కర్తృయోగం) రెండూ వేరువేరని ఏమీ తెలియనివారు అంటారు కాని పండితులు అలా అనరు. ఏ ఒక్కదానినైనా చక్కగా ఆచరిస్తే రెండింటి ఫలితాన్ని పొందుతారు.

5. ఏ స్థానాన్ని సాంఖ్యులు(జ్ఞానులు) పాండుతారో దానినే యోగులు కూడా పాండుతారు. సాంఖ్యం, యోగం ఒక్కటే అని ఎవరు చూడగలుగుతారో వారే సరైన దృష్టి గలవారు.

6. ఓ మహాబాపూడా! కర్తయోగాన్ని ఆచరించకుండా కర్తసన్యాసాన్ని పొందటం చాలా కష్టం. కర్తయోగాన్ని ఆచరించిన సాధకుడు మాత్రమే మననశీలుడై (ఆత్మజ్ఞానాన్ని గ్రహించి, మననం చేసి, సాధన చేసి) బ్రహ్మ పదవిని శీఘ్రంగా పొందగలుగుతాడు.

7. బుద్ధిలో కోరికలు లేకుండా మనస్సు శాంతంగా ఉండి, ఇంద్రియాలను స్వాధీనంలో ఉంచుకొని, సర్వ ప్రాణులను తన వలెనే భావిస్తూ, కర్తయోగాన్ని ఆచరించే వాడు ఎట్టి కర్మలు చేస్తున్నప్పటికీ అతడికి ఏ కళంకము అంటదు.

8-9. చూస్తున్నప్పుడు, వింటున్నప్పుడు, తాకుతున్నప్పుడు, వాసన చూస్తున్నప్పుడు, తింటున్నప్పుడు, నడుస్తున్నప్పుడు, నిద్ర పాతున్నప్పుడు, శ్వాసిస్తున్నప్పుడు, మాట్లాడుతున్నప్పుడు, మల విసర్జన చేస్తున్నప్పుడు, పట్టుకుంటున్నప్పుడు, కనురెప్పలు వేసి తీస్తున్నప్పుడు, తత్త్వవిదుడు ఇంద్రియాలు ఆయా విషయాలలో ప్రవర్తిస్తున్నాయి అని గ్రహించుకొని, నేను మాత్రం ఏమీ చేయటం లేదు - అని భావిస్తుంటాడు. (తాను అకర్తగా ఉంటాడు)

10. సకల కర్మలను పరమాత్మ యందు సమర్పించి, సంగభావాన్ని విడిచి ఎవడు కర్మలు చేస్తాడో అతడు నీరు అంటని తామరాకులాగా పాపంచేత అంటబడడు.
11. నిష్కామ కర్మయోగులైనవారు సంగభావాన్ని విడిచిపెట్టి శరీర మనోబుద్ధుల ద్వారాను, కేవల ఇంద్రియాల ద్వారాను చిత్తచుద్ధిని పొందటం కోసం కర్మలు చేస్తుంటారు.
12. నిష్కామకర్మయోగి కర్మఫలంపై గల అపేక్షను విడిచి పరమశాంతిని పొందుతాడు. కామ్యకర్మల నాచరించేవాడు కోరికల వల్ల ఫలంపై ఆపేక్షతో సంసారంనందు బంధించ బడుతున్నాడు.
13. ఇంద్రియాలను వశంలో ఉంచుకొన్న దేహధారి మనస్సు ద్వారా అన్ని కర్మలను విడిచిపెట్టి, తొమ్మిది ద్వారాలు గల ఈ దేహమనే పురంలో ఏమీ చెయ్యకుండా, ఏమీ చేయించకుండా సుఖంగా ఉంటాడు.
14. భగవంతుడు ఈ లోకంలోని ప్రాణులకు కర్మత్వాన్ని గాని, కర్మలనుగాని, కర్మఫలంతో సంబంధాన్ని గాని సృష్టించటం లేదు. జన్మాంతర సంస్కారాలే ఈ కర్మత్వాదులకు కారణం. స్వభావమే కారణం.
15. భగవంతుడు ఎవరి యొక్క పాపాన్ని గాని, పుణ్యాన్ని గాని గ్రహించటం లేదు. అజ్ఞానం చేత జ్ఞానం కప్పబడి ఉంటున్నది. అందువల్ల జీవులు మోహం చెందుతున్నారు.

16. ఆత్మజ్ఞానం చేత ఎవరి యొక్క అజ్ఞానం నశించిపోతుందో వారియొక్క జ్ఞానం సూర్యునివలె ఆ పరబ్రహ్మస్వరూపాన్ని ప్రకాశింపజేస్తుంది.

17. పరమాత్మయందే బుద్ధిని నిల్పి, పరమాత్మయందే మనస్సును నిల్పి, పరమాత్మయందే నిష్ఠ గలిగి, పరమాత్మనే ఆశ్రయించినవారు జ్ఞానం చేత కల్మషాలు నశించినవారై తిరిగిరాని (పునర్జన్మ లేని) మోక్ష పదవిని పొందుతారు.

18. విద్యా, వినయ సంపదలతో కూడిన బ్రాహ్మణుని యందును, గోవుయందును, ఏనుగు యందును, కుక్క యందును, కుక్క మాంసము తినే ఛండాలుని యందును జ్ఞానులైన వారు సమత్వమును (ఒకే ఆత్మ చైతన్యమును) దర్శించుచుందురు.

19. ఎవరి మనస్సు సకల ప్రాణులయందు సమస్థితిలో ఉంటుందో వారు ఈ దేహంతోనే ఈ లోకాన్ని జయిస్తారు. నిర్దోషమైన బ్రహ్మం అంతటా సమంగా ఉన్నందున వారు బ్రహ్మం నందే ఉండిపోతారు

20. బ్రహ్మమునందు నిలిచిన బ్రహ్మవేత్త స్థిరమైన ప్రజ్ఞతో, మోహరహితుడై, ఇష్టమైన దానిని పొందినప్పుడు సంతోషించక, ఇష్టం లేనిదానిని పొందినప్పుడు ఉద్వేగాన్ని చెందక ఉంటాడు.

21. బాహ్య విషయములందు ఆసక్తిలేని బ్రహ్మనిష్ఠుడు ఆత్మయందుగల సుఖాన్ని పొందుతాడు. నిరంతరం ఆ

బ్రహ్మమునందే నిలిచిన ఆ బ్రహ్మనిష్ఠుడు అక్షయమైన ఆత్మసుఖాన్ని పొందుతాడు.

22. అర్జునా! విషయాలతో ఇంద్రియాల కలయికవల్ల కలిగే భోగాలన్నీ దుఃఖాన్ని కలగజేసేవే. అంతేకాదు, అవి ఆది అంతాలతో కూడుకున్నవి. అందువల్ల వివేకులెవరూ ఆ భోగాలలో రమించరు.

23. ఎవరైతే శరీరం రానిపావడానికి ముందే ఇక్కడే కామక్రోధాల వేగాన్ని తట్టుకొని నిలబడగలడో అట్టివాడే యోగసిద్ధిని పొందినవాడు. అతడే శాశ్వత ఆనందాన్ని పొందినవాడు.

24. ఎవరు ఆత్మయందే సుఖిస్తూ, ఆత్మయందే రమిస్తూ, అలాగే ఎవరు ఆత్మయందే ప్రకాశం (జ్ఞానం) గలవాడై యున్నాడో అట్టి ధ్యానయోగి బ్రహ్మ స్వరూపుడై బ్రహ్మనందాన్ని (బ్రహ్మ సాక్షాత్కారాన్ని) పొందుతున్నాడు.

25. పాపాలు తొలగించుకున్నవారు, ద్వైతభావనను చేదించినవారు, మనస్సును స్వాధీనంలో పెట్టుకున్నవారు, సమస్త ప్రాణుల హితాన్ని కోరేవారు అయిన ఋషులు బ్రహ్మ నిర్వాణ రూప ఆనందాన్ని పొందగలుగుతారు.

26. కామక్రోధాల నుండి విడుదల పొందినవారు, స్వాధీనమైన మనస్సు గలవారు, ఆత్మజ్ఞానాన్ని తెలుసుకున్నవారు, ప్రయత్నశీలురు అయినవారికి బ్రహ్మ నిర్వాణ రూప మోక్షం అంతటా ఉంటుంది.

27-28. ఎవరు బాహ్యమైన స్వర్గాది విషయాలను బయటనే నిలిపి వేసి, దృష్టిని భూ మధ్యమునందు నిలిపి, ముక్కులో సంచరించే ప్రాణ అపాన వాయువులను సమంచేసి, మనో బుద్ధులను ఇంద్రియాలను నిర్గహించి, ఆశ-భయ-క్రోధాలను విడిచిపెట్టి, మోక్షాన్ని కోరుకునే మననశీలుడో అతడు ఎల్లప్పుడూ ముక్తుడే.

29. యజ్ఞాలకు, తపస్సులకు భోక్తగాను, సర్వలోకాలకు ప్రభువుగాను, సర్వప్రాణికోటికి మేలు చేసేవానిని గాను నన్ను తెలుసుకొని శాంతిని పొందుతాడు.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు కర్తృసన్యాసయోగమను పేరుగల ఐదవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత : 6 వ అధ్యాయం

ఆత్మసంయమయోగం

భగవానుడంటున్నాడు:

1. ఎవరైతే కర్మఫలంపై ఆసక్తి లేకుండా చేయదగిన కర్మను చేస్తాడో అతడే సన్యాసి. అతడే యోగి. అగ్నిహోత్రాన్ని, కర్మలను విడచినవాడు కాదు.
2. అర్జునా! దేనిని సన్యాసమంటారో అదే యోగం అని తెలుసుకో. సంకల్పాలను సన్యసించనివాడెవ్వడూ యోగి కాలేడు.
3. యోగాన్ని (ధ్యానాన్ని) అధిరోహించాలనుకొనే మునికి కర్మ సాధనమౌతుంది. యోగాన్ని అధిరోహించిన తర్వాత అతడికి శాంతమే సాధనం.
4. ఇంద్రియవిషయాలలోను, కర్మలలోను ఎప్పుడు మనస్సుకు ఆసక్తి లేకుండాపోతుందో అన్ని సంకల్పాలను ఎప్పుడు విడిచిపెట్టటం జరుగుతుందో అప్పుడు అతణ్ణి యోగారూఢుడు అంటారు.
5. తనను తానే ఉద్ధరించుకోవాలి. మనస్సును అధోగతికి జారనివ్వరాదు. ఎందుకంటే తన మనస్సే తనకు బంధువు. తన మనస్సే తనకు శత్రువు.

6. ఎవరిలోనైతే మనస్సు జయింపబడుతుందో, అట్టి మనస్సు అతడికి బంధువు. ఎవరిలో జయింపబడదో అదే అతడికి శత్రువై అపకారం చేయటంలో నిమగ్నమై ఉంటుంది.
7. శీతోష్ణాలలో, సుఖదుఃఖాలలో, మానావమానాలలో మనస్సు స్వాధీనమై ప్రశాంతంగా ఉన్నవారికి పరమాత్మ సన్నిహితంగా ఉంటాడు.
8. జ్ఞాన విజ్ఞానాలతో తృప్తి చెందేవాడు, ఆత్మలో నిలిచినవాడు, ఇంద్రియాలను చక్కగా జయించినవాడు, మట్టి - రాయి - బంగారం - వీటిని సమంగా చూచేవాడు యోగయుక్తుడు.
9. మంచివారు, స్నేహితులు, శత్రువులు, ఉదాసీనులు, మధ్యస్థులు, బంధువులు, ద్వేషింపదగినవారు, సాధుపురుషులు, పాపాత్ములు వీరందరిపట్ల సమబుద్ధి కలిగి శ్రేష్ఠుడుగా ఉంటాడు.
10. ధ్యానయోగి ఏకాంత ప్రదేశంలో, ఒంటరిగా, ఇంద్రియాలను మనస్సును నిగ్రహించి, ఆశను వీడి, దేనినీ పరిగ్రహించక, ఎల్లప్పుడూ మనస్సును ఆత్మయందు నిలుపుటకు అభ్యాసం చేయాలి.
11. శుచియైన ప్రదేశంలో మరీ ఎత్తు కాకుండా, మరీ లోతు కాకుండా, దర్భచాప, లేడిచర్తం, మెత్తటి బట్టతో స్థిరమైన ఆసనాన్ని తన కొరకు ఏర్పాటు చేసుకోవాలి.
12. ఆసనంపై కూర్చొని, మనస్సును ఏకాగ్రంచేసి, ఇంద్రియ మనోవ్యాపారాలని నిగ్రహించి, ఆత్మశుద్ధి కోసం యోగాన్ని అభ్యసించాలి.

13. శరీరం, మెడ, తల - ఈ మూడింటిని సమంగా - నిటారుగా ఉంచి, కదలకుండా స్థిరంగా కూర్చుని, దిక్కులు చూడకుండా, తన నాసికాగ్రంపై దృష్టిని నిలపాలి.

14. ప్రశాంత మనస్సుతో, భయాన్ని విడిచి, బ్రహ్మచర్య వ్రతంలో నిలిచి, మనస్సును నిగ్రహించి, చిత్తాన్ని నాయందే నిలిపి, నన్నే చేరాలనే లక్ష్యంతో ధ్యానంలో కూర్చోవాలి.

15. మనోనిగ్రహంగల యోగి ఎల్లప్పుడూ మనస్సును ఆత్మధ్యానంలో నిలిపి, నాయందేయున్నట్టి మోక్షరూపమైన శాంతిని పొందుతాడు.

16. అర్జునా! ఎక్కువగా తినేవాడికి, అసలు తిననివాడికి, ఎక్కువగా నిద్రపోయేవాడికి, అసలు నిద్రపోకుండా తెల్లవారూ మేలుకొని ఉండేవాడికి యోగం కుదరదు.

17. ఆహారవిహారాలలో మితంగా ఉండేవారికి, కర్మలు చేయుటలో మితంగా ఉండేవారికి, నిద్ర - మెలకువలను సమంగా పాటించేవారికి యోగం దుఃఖాన్ని పోగొట్టేది అవుతుంది.

18. ఎప్పుడు చిత్తం బాగా అణచబడి ఆత్మయందే నిలిచిపోతుందో, అన్ని కోరికలపట్ల నిస్సహ కలుగుతుందో అప్పుడు అతడు యోగసిద్ధుడైనట్లు.

19. ధ్యానయోగాన్ని అభ్యాసం చేస్తూ, నిగ్రహించబడిన చిత్తం గల యోగిని గాలిలేనిచోట చలించకుండా ఉండే దీపంతో పోల్చి ఉపమానంగా చెబుతున్నాడు.

20. యోగాభ్యాసముచేత ఎప్పుడు మనస్సు నిగ్రహించబడి పరమశాంతిని పొందుతుందో; ఎప్పుడు పరిశుద్ధ మనస్సుచేత పరమాత్మను తనయందే దర్శిస్తూ ఆనందిస్తుంటాడో (అప్పుడు యోగసిద్ధి కలిగినట్లు).

21. అంతంలేని, ఇంద్రియగోచరంకాని బుద్ధికిమాత్రమే తెలిసేది అయిన సుఖం ఏదైతే ఉందో దానిని తెలుసుకొని, ఎప్పుడు తత్త్వం నుండి చలించకుండా స్థిరంగా ఉంటాడో (అప్పుడు యోగసిద్ధి కలిగినట్లు).

22. దేనిని పొందిన తర్వాత ఇతరమైన దేనినీ గొప్ప లాభంగా భావించడో, ఎందులో నిలిచి గొప్ప దుఃఖం చేత కూడా చలించకుండా ఉంటాడో (అతడు యోగంలో సిద్ధి పొందినట్లే).

23. దుఃఖ సంయోగం నుండి వియోగం కల్పించే ఆ స్థితి యోగం అనబడుతున్నది - అని తెలుసుకో. అట్టి ధ్యానయోగం కలతచెందని మనస్సుతో పట్టుదలతో పొందవలసినది.

24-25. సంకల్పం వల్ల జనించిన కోరికలన్నింటినీ పూర్తిగా విడిచిపెట్టి, మనస్సు ద్వారానే ఇంద్రియ సమూహాన్ని అన్నివైపుల నుండి నిగ్రహించి, పట్టుదలతో కూడిన బుద్ధి చేత మనస్సును మెల్లమెల్లగా శాంతింపజేస్తూ, మనస్సును ఆత్మలో నిలిపి ఇక దేనిని గురించీ చింతించరాదు.

26. స్థిరం లేని, చంచలమైన మనసు ఎక్కడెక్కడికీ వెళ్ళి సంచరిస్తుందో అక్కడక్కడ నుండి దానిని తీసుకొని వచ్చి ఆత్మకు వశం చెయ్యాలి. అంటే ఆత్మలోనే నిలబెట్టాలి.

27. రజోగుణం శాంతించి, కల్మషాలు తొలగి, శాంతించిన మనస్సుతో బ్రహ్మభావాన్ని పొందిన ధ్యానయోగికి ఆత్మ సంబంధమైన ఉత్తమసుఖం లభిస్తుంది.

28. ఈ విధంగా ఎల్లప్పుడూ మనస్సును ఆత్మయందే నిలిపే యోగి కల్మష రహితుడై బ్రహ్మస్వరూపతో కూడిన అత్యంతసుఖాన్ని సులభంగా పొందుతాడు.

29. యోగయుక్తుడై అంతటా సమత్వాన్ని దర్శించే యోగి అన్ని ప్రాణులను తనలోను, అన్ని ప్రాణులలో తనను దర్శిస్తూ ఉంటాడు.

30. ఎవరైతే అంతటా నన్ను చూస్తారో, అన్నింటిని నాలో చూస్తారో, అలాంటి వారికి నేను కనిపించకుండా పోను. అతడు నాకు కనిపించకుండా పోడు.

31. అన్ని ప్రాణులలోను ఉన్న నన్ను(ఆత్మను) ఏకత్వంలో నిలిచి ఎవరు చూస్తారో అతడు ఎలా సంచరించినా నాలోనే వర్తిస్తూ ఉంటాడు.

32. అర్జునా! ఎవరైతే సుఖంగాని, దుఃఖంగాని, అంతటా - అన్నివేళలా తనదిగా భావిస్తూ, సమంగా చూస్తాడో, అట్టి యోగి శ్రేష్ఠుడని నా అభిప్రాయం.

అర్జునుడంటున్నాడు:

33-34. మధుసూదనా! ఇప్పుడు నీచేత చెప్పబడ్డ సమత్వస్థితితో కూడిన యోగం చంచలత్వం వల్ల నిలకడగా స్థిరంగా ఉంటుందని నేను అనుకోవటం లేదు.

భగవానుడంటున్నాడు:

35. ఓ మహాబాహుడా! సందేహం లేదు. మనస్సు చలించే స్వభావం గలదే. దానిని నిగ్రహించటం కష్టమే. అయితే కుంత కుమారా! అభ్యాసంతోను, వైరాగ్యంతోను అది నిగ్రహించబడుతుంది.

36. మనస్సు స్వాధీనంలో లేనివానికి యోగం కష్టమని నా అభిప్రాయం. ప్రయత్నంతో, ఉపాయంతో మనస్సును స్వాధీనంలోనికి తెచ్చుకున్నట్లైతే యోగసిద్ధిని పొందవచ్చును.

అర్జునుడంటున్నాడు:

37. కృష్ణా! శ్రద్ధ ఉన్నప్పటికీ ప్రయత్నలోపం వల్ల యోగం నుండి మనస్సు **చలించినవాడు** యోగసిద్ధిని పొందలేకపోతే అతడి గతి ఏమిటి?

38. ఓ మహాబాహుడా! యోగమార్గంలో నిలువలేక, మోహంలో పడిపోయిన సాధకుడు రెంటికీ చెడినవాడై చెదిరిన మేఘంలాగా వ్యర్థుడై నశించిపోడా?

39. కృష్ణా! నా యీ సందేహాన్ని పూర్తిగా తొలగించగలిగిన వాడవు నీవే. ఈ సంశయాన్ని తొలగించగలవారు నీకన్నా వేరే ఎవరూ నాకు లభించరు.

భగవానుడంటున్నాడు:

40. పార్థా! అట్టివానికి ఇక్కడగాని, అక్కడ (ఆ లోకంలో) గాని ఎక్కడా నాశనం లేదు. నాయనా! మంచి పనిచేసినవాడెవడూ దుర్గతిని పొందడు.

41. యోగభ్రష్టుడు పుణ్యకర్తల వల్ల వచ్చే లోకాలను పొంది, అనేక సంవత్సరాలు అక్కడ నివసించి, శుచివంతులు - శ్రీమంతులు అయిన వారింట జన్మిస్తాడు.

42. లేదా వివేకులైన (బుద్ధిమంతులైన) యోగుల ఇంటిలోనే జన్మిస్తాడు. లోకంలో ఈ విధమైన జన్మ చాలా అరుదుగా లభిస్తుంది.

43. కురునందనా! అక్కడ (ఆ యోగుల ఇంట) పూర్వదేహ సంబంధమైన బుద్ధితో సంపర్కం కలిగి అక్కడినుండే మరల యోగసిద్ధికి ప్రయత్నం చేస్తాడు.

44. పూర్వజన్మలో చేసిన అభ్యాసం చేతనే అవశుడై అతడు అందులోనికి (యోగంలోకి) లాగబడతాడు. యోగాన్ని ఆచరించాలనే జిజ్ఞాస కలిగినాచాలు శబ్దబ్రహ్మన్ని దాటిపోతాడు.

45. పట్టుదలతో ప్రయత్నించే యోగి ప్రయత్నంవల్ల దోషాలన్నింటి నుండి విడివడి, శుద్ధుడై, అనేక జన్మలలో చేసిన సాధనల వల్ల కలిగే సిద్ధిని పొంది, అంతట పరమగతిని చేరుకుంటాడు.

46. తపస్సు చేసే వారికన్న యోగి అధికుడు. జ్ఞానుల కన్న కూడా ఎక్కువని నా అభిప్రాయం. కర్మచేసే వారికన్న యోగి అధికుడు. అందువల్ల ఓ అర్జునా! నీవు ఆత్మ సంయమయోగివికా!

47. యోగులందరిలో కూడా ఎవరైతే తన మనస్సును నాయందే నిలిపి శ్రద్ధతో నన్ను భజిస్తాడో అతడే యోగులలో ఉత్తముడని నా అభిప్రాయం.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు ఆత్మసంయమయోగమను పేరుగల ఆరవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత : 7 వ అధ్యాయం

విజ్ఞానయోగం

1. అర్జునా! నాయందు మనస్సును లగ్నంచేసి, యోగాన్ని అభ్యసిస్తూ, నన్ను ఆశ్రయించి, సంశయాలు లేకుండా, సంపూర్ణంగా నన్ను ఏ ప్రకారంగా తెలుసుకోగలవో అది విను.
2. దేనిని తెలుసుకుంటే తిరిగి తెలుసుకోవలసినది మరొకటి ఉండదో అట్టి ఈ విజ్ఞానంతో కూడిన జ్ఞానాన్ని నేను నీకు అశేషంగా చెబుతాను.
3. వేలాదిమంది మనుజులలో సిద్ధికోసం ప్రయత్నించేవారు ఎక్కడో ఒక్కరుంటారు. అలా ప్రయత్నించి సిద్ధులైన వారిలో ఏ ఒక్కరో నన్ను యదార్థంగా తెలుసుకుంటారు.
4. భూమి, నీరు, అగ్ని, వాయువు, ఆకాశం మరియు మనస్సు, బుద్ధి, అహంకారం అని ఇలా నా ప్రకృతి ఎనిమిది విభాగాలుగా విభజింపబడి ఉంది.
5. ఈ అపరాప్రకృతి అల్పమైనది. దీనికన్నా వేరై జీవుడిగా మారింది, నా పరమమైన ప్రకృతి అని తెలుసుకో. దానివల్లనే ఈ జగత్తు ధరింపబడుతున్నది.
6. ఇది అన్ని ప్రాణులకు గర్భం అని తెలుసుకో. ఈ యావత్తు జగత్తుకు నేనే పుట్టుకను, అలాగే ప్రళయాన్ని కూడా.

7. ధనంజయా! నాకన్నా ఎక్కువైనది, వేరైనది కొంచెం కూడా ఏదీలేదు. ఇది యావత్తు మణులలో దారంలాగా నాలో గ్రుచ్చబడింది.

8. కొంతేయా! నీటిలో రుచిని నేను. సూర్యచంద్రులలోని కాంతిని నేను. అన్ని వేదాలలోని ప్రణవాన్ని, ఆకాశంలో శబ్దాన్ని, నరులలో పారుపాన్ని నేను.

9. భూమిలోని సువాసనను నేను. అగ్నిలోని ప్రకాశాన్ని, సమస్త భూతాల లోని ప్రాణాన్ని. తపస్సు చేసే వారిలో తపస్సును.

10. పార్థా! సమస్త జీవుల యొక్క సనాతమైన బీజాన్ని నేను. బుద్ధిమంతుల లోని తెలివిని నేను. తేజస్సు కలిగిన వారిలోని తేజస్సును నేను.

11. భరతశ్రేష్ఠా! బలవంతులలో కామరాగాలు తీసేసిన బలాన్ని నేను. జీవుళ్ళలోని 'ధర్మానికి విరుద్ధం గాని కామాన్ని' నేను.

12. ఇంకా ఏవేవి సాత్విక, రాజసిక, తామసిక భావాలున్నాయో అవన్నీ నా వల్లనే వస్తాయని తెలుసుకో. అయితే నేను వాటిలో లేను. అవి నాలో ఉన్నాయి.

13. ఈ చెప్పబడిన మూడు రకాల గుణాలతో నిండిన భావాల చేత ఈ సమస్త ప్రపంచం భ్రాంతిలో పడిపోతున్నది. అందుకే వీటన్నింటికన్నా శ్రేష్ఠం, నాశరహితం అయిన నన్ను తెలుసుకో లేకపోతున్నది.

14. దివ్యమైన, గుణమయమైన నా యీ మాయ దాటశక్యం కానిది, ఐతే ఎవరు నన్నే సేవిస్తారో వారు మాత్రం ఈ మాయను దాటగలరు.

15. దుష్టకార్యాలు చేసేవారు, మూఢులు, నరాధములు, మాయ చేత జ్ఞానం నశించినవారు, అసురభావాన్ని ఆశ్రయించినవారు నన్ను సేవించరు.

16. భరతశ్రేష్ఠా! ఆర్తుడూ, జిజ్ఞాసువు, అర్థార్థి, జ్ఞానీ అనే నాలుగు రకాల పుణ్యాత్ములు నన్ను భజిస్తారు.

17. వారిలో నిత్యము నాతో కలిసి ఉండే, నా ఒక్కనియందే భక్తిగల జ్ఞాని శ్రేష్ఠుడు. అట్టి జ్ఞానికి నేను ఎక్కువ ప్రీయుణ్ణి. అతడు నాకు ప్రీయుడు.

18. వీరంతా ఉదారులే. అయితే జ్ఞాని మాత్రం నా స్వరూపమేనని నా అభిప్రాయం. ఎందుకంటే అతడు సర్వోత్తమమైన ప్రాప్తి స్థానంగా నన్నే భావించి, నాయందే మనసు నిల్పి నన్ను ఆశ్రయించినవాడౌతున్నాడు.

19. అనేక జన్మల అనంతరం జ్ఞాని సర్వమూ వాసుదేవుడే అని నన్ను కొలుస్తాడు. అలాంటి మహాత్ముడు చాలా అరుదుగా ఉంటాడు.

20. వారి వారి కోరికల వల్ల జ్ఞానం హరించుకుపోగా, తమ ప్రకృతి ప్రేరణ వల్ల ఆయా నియమాలను పాటిస్తూ ఇతర దేవతలను ఆరాధిస్తుంటారు.

21. ఏ ఏ భక్తులు ఏ ఏ రూపాన్ని శ్రద్ధతో ఆరాధించాలను కుంటారో ఆయా భక్తునికి అందులోనే చలించని శ్రద్ధను నేను కలిగిస్తాను.

22. అతడు అట్టి శ్రద్ధతో కూడినవాడై ఆయా దేవతారూపాన్ని ఆరాధించసాగితే దానివల్ల ఆయా కోరికలను నా నుండే తీర్చుకుంటాడు.

23. అల్పబుద్ధి గలవారికి వచ్చే ఆ ఫలితం అంతంతో కూడు కున్నదే. దేవతలనారాధించేవారు దేవతలను చేరుకుంటారు. నన్ను ఆరాధించేవారు నన్ను కూడా చేరుకుంటారు.

24. అవ్యక్తమైన నన్ను శరీరాన్ని ధరించినవానిగా తెలివి తక్కువ వాళ్ళు భావిస్తారు. ప్రకృతి కన్నా విలక్షణమైనట్టి అవ్యయమైన, సర్వశ్రేష్ఠమైన నా స్వభావం వారికి తెలియదు.

25. యోగమాయ చేత ఆవరించబడియున్న నేను అంతటా ప్రకాశించను. అందుకే పుట్టుక - నాశనం లేని నన్ను ఈ మూఢలోకం తెలుసుకోలేకపోతున్నది.

26. అర్జునా! గతించిపోయిన జీవుళ్ళను, ఇప్పుడున్న జీవుళ్ళను, భవిష్యత్తులో పుట్టబోయే జీవుళ్ళను నేను తెలుసుకోగలను. నన్ను మాత్రం ఎవ్వరూ తెలుసుకోలేరు.

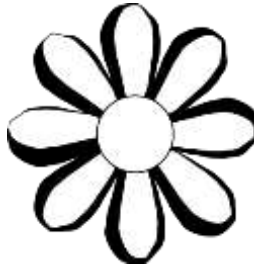
27. పరులను తపింపజేసే అర్జునా! ఇచ్చాద్వేషాల నుండి పుట్టిన ద్వంద్వమోహాల వల్ల సమస్త వ్రాణులు పుట్టుకతోనే భ్రాంతి (అజ్ఞానం) తో వస్తున్నాయి.

28. పుణ్యకర్తలు చేయటం వల్ల ఏ జనుల యొక్క పాపం తొలగిపోతుందో వారు ద్వంద్వమోహాల నుండి పూర్తిగా విముక్తులై నన్ను చెదరని దీక్షతో భజిస్తారు.

29. ఎవరైతే జరామరణముల నుండి విడుదల పొందాలని నన్ను ఆశ్రయించి సాధన చేస్తారో వారు ఆ బ్రహ్మను, యావత్తు ఆధ్యాత్మాన్ని సమస్త కర్మను తెలుసుకుంటారు.

30. అధి భూతం, అధి దైవం, అధి యజ్ఞంతో కూడిన నన్ను ఎవరు తెలుసుకుంటారో వారి మనస్సు స్వాధీనంలో వుండి ప్రయాణకాలంలో కూడా నన్ను గుర్తుంచుకోగలుగుతారు.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు విజ్ఞానయోగమను పేరుగల ఏడవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భద్రవద్గీత :౩ వ అధ్యాయం

అక్షరపరబ్రహ్మ యోగం

అర్జునుడంటున్నాడు:

1-2. పురుషోత్తమా! ఆ బ్రహ్మ ఏది? అధ్యాత్మం ఏది? కర్మ అంటే ఏమిటి? అధిభూతమని ఏది చెప్పబడింది? అధిదైవమని దేనినంటారు? మధుసూదనా! ఈ దేహంలో అధియజ్ఞుడెలా ఉన్నాడు? ఎవరు అతడు? మనస్సు స్వాధీనంలో ఉన్నవారిచేత మరణసమయంలో ఎలా తెలియబడతావు?

భగవానుడంటున్నాడు:

3. బ్రహ్మము నాశరహితమైనది; సర్వోత్తమమైనది. ఆయన యొక్క స్వభావమే అధ్యాత్మం అని చెప్పబడుతున్నది. సర్వప్రాణుల ఉత్పత్తిని కలుగజేసే ఆపాతులను కర్మ అంటారు.

4. నశించిపోయే తత్త్వం అధిభూతం. జీవుడేమో అధిదైవతం. దేహధారులలో శ్రేష్ఠుడా! ఈ దేహంలో ఉండే అధియజ్ఞుడను ననే.

5. అంత్యకాలంలో కూడా ఎవరు నన్నే స్మరిస్తూ కశేబరాన్ని వదిలి ప్రయాణిస్తారో అతడు నా భావాన్నే పొందుతాడు. ఇందులో సంశయమేమీ లేదు.

6. కౌంతేయా! ఏ ఏ భావాన్ని స్మరిస్తూ కళేబరాన్ని వదులుతారో వారు నిత్యమూ ఆ భావాన్నే భావిస్తుంటారు గనుక దానినే పొందుతారు.

7. అందువల్ల అన్ని సమయాలలోను నన్ను స్మరించుకుంటూ యుద్ధం చెయ్యి. మనోబుద్ధులను నాకు అర్పించు. నన్నే చేరుకుంటావు. సందేహం లేదు.

8. పార్థా! అభ్యాసయోగంతో కూడుకొని, అన్యవిషయాలపైకి పోని మనస్సుతో నిరంతర చింతన చేస్తే దివ్యమైన పరమపురుషుణ్ణి చేరుకుంటారు.

9. సర్వజ్ఞుడు, పురాతనుడు, శాసకుడు, సూక్ష్మాతిసూక్ష్మమైన వాడు ప్రపంచానికి ఆధారమైనవాడు, చింతించ వీలులేని రూపం కలివాడు, సూర్యతేజస్సు గలవాడు, చీకటికి అతీతమైన వానిని ఎవరు నిత్యము స్మరిస్తారో - - -

10. దేహాన్ని వదిలి ప్రాణం ప్రయాణించే సమయంలో మనస్సులో చలించని భక్తి కలిగినవాడై, యోగ బలంతో భూమధ్యంలో చక్కగా ప్రాణాన్ని నిలిపి అతడు దివ్యమైన ఆ పరమపురుషుణ్ణి చేరుకుంటాడు.

11. ఏ అక్షరాన్ని గురించి వేదవిదులు చెబుతుంటారో, రాగరహితులైన వారు దేనిలో ప్రవేశిస్తారో, దేనిని కోరి బ్రహ్మచర్యంలో చరిస్తారో, ఆ పదాన్ని గురించి నీకు సంగ్రహంగా చెబుతాను.

12-13. అన్ని ద్వారాలను స్వాధీనంలో ఉంచుకొని, మనస్సును హృదయంలో నిల్పి, శిరస్సులో ప్రాణాన్ని నిలబెట్టి, యోగనిష్ఠను అవలంబించి, ఓం అనే ఏకాక్షర బ్రహ్మమును ఉచ్చరిస్తూ, నన్ను స్మరిస్తూ, ఎవరు దేహాన్ని వదిలి ప్రయాణం చేస్తారో అతడు పరమగతిని చేరుకుంటారు.

14. అర్జునా! ఎవరైతే ఇతర విషయాలలోనికి పోని మనస్సుతో నిత్యము, నిరంతరము నన్ను స్మరిస్తారో నిత్యయుక్తుడైన అట్టి యోగికి నేను సులభుడను.

15. నన్ను చేరుకున్న మహాత్ములు ఉన్నతోన్నతమైన మోక్షసిద్ధిని పొందినందువల్ల దుఃఖాలకు నిలయము, అశాశ్వతము అయిన పునర్జన్మను పొందరు.

16. అర్జునా! బ్రహ్మలోక పర్యంతం ఉండే లోకాలన్నీ తిరిగి తిరిగి వచ్చేవే. కాంతయా! నన్ను చేరుకున్నట్లైతేనో - ఇక పునర్జన్మ అనేదే లేదు.

17. బ్రహ్మ యొక్క పగలు వేయి యుగములు గల దానిగను, అలాగే రాత్రి వేయి యుగములు గల దానిగను ఏ జనులు తెలుసుకుంటారో వారే అహోరాత్రముల నెరిగినవారు.

18. పగలు కాగానే అవ్యక్తం నుండి అందరూ వ్యక్తమై జన్మిస్తారు. రాత్రి కావటంతోనే ఆ అవ్యక్తమనే దానిలోనే లీనమై పోతారు.

19. అర్జునా! (పూర్వకల్పం లోని) ఆ భూత సముదాయమే అవశులై పుట్టి - పుట్టి, రాత్రి కావటంతో లయమైపోతున్నది. పగలురాగానే మళ్ళీ పుడుతున్నది.

20. దానికన్న వేరైనది, శ్రేష్ఠమైనది, ఇంద్రియాలకు గోచరము కానిది, సనాతనమైనది ఏ సత్యా ఉన్నదో అది సమస్త ప్రాణులు నశించినప్పటికీ నశించనిది.

21. అవ్యక్తము అక్షరము అని చెప్పబడే దానిని జీవులకు పరమగతి అని చెబుతారు. దేనిని పొందిన తర్వాత ఇక తిరిగిరారో అదే నాయొక్క పరమధామం.

22. పార్థా! ఎవనిలో అన్ని భూతాలు ఉన్నాయో, ఎవరిచేత ఈ బ్రహ్మాండం అంతా వ్యాపించబడియున్నదో ఆ శ్రేష్ఠ పురుషుడు అనన్య భక్తి వల్లనే లభిస్తాడు.

23. భరతశ్రేష్ఠా! యోగులైన వారు ఏకాలంలో (మార్గంలో) దేహాన్ని వదలిన తర్వాత పునర్జన్మ లేని స్థితిని చేరుకోవటానికి, పునర్జన్మతో కూడిన స్థితిని చేరుకోవటానికి ప్రయాణిస్తుంటారో ఆ కాలాన్ని (మార్గాన్ని) చెప్పబోతున్నాను.

24. జ్యోతిర్మయమైన అగ్ని, పగలు, శుక్లపక్షం, ఆరునెలల ఉత్తరాయణం. బ్రహ్మవిదులు ఇలా ప్రయాణించి బ్రహ్మను చేరుకుంటారు.

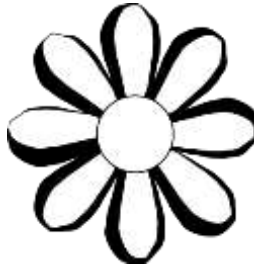
25. అలాగే పొగ, రాత్రి, కృష్ణపక్షం, 6నెలల దక్షిణాయనం - ఇలా యోగి చంద్రలోకాన్ని పొంది తిరిగివస్తాడు.

26. ఈ ప్రకారంగా శుక్ల కృష్ణ గతులు రెండూ ఈ జగత్తులో శాశ్వతంగా ఉన్నాయి. ఒకదానితో తిరిగిరాని మార్గాన ప్రయాణిస్తాడు. మరొక దానితో తిరిగివచ్చే మార్గంలో ప్రయాణించి తిరిగివస్తాడు.

27. పార్థా! ఈ రెండు మార్గాలను తెలుసుకున్న యోగి ఎప్పటికీ మోహము చెందడు. అందువల్ల అర్జునా! అన్ని కాలాలలోను నీవు యోగివికా!

28. యోగి దీనిని తెలుసుకున్నవాడై; వేదాలు, యజ్ఞాలు, తపస్సులు, దానాలు చేస్తే ఏ పుణ్యఫలం వస్తుందో దానిని దాటిపోతున్నాడు. ఆద్యమైన పరంధామాన్ని చేరుకుంటాడు.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు అక్షరపరబ్రహ్మయోగమను పేరుగల ఎనిమిదవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భద్రవద్గీత : ౨ వ అధ్యాయం

రాజవిద్యారాజగుహ్యాయోగం

భగవానుడంటున్నాడు:

1. ఇదిగో అత్యంత రహస్యమైన విజ్ఞానంతో కూడిన జ్ఞానాన్ని అసూయలేనివాడవు గనుక నీకు చెప్పబోతున్నాను. దీనిని తెలుసుకుంటే అశుభం నుండి విడుదల పొందుతావు.
2. ఇది రాజవిద్య, రాజగుహ్యం, పవిత్రమైనది, ఉత్తమమైనది. ప్రత్యక్షంగా తెలుసుకోవచ్చును, ధర్మమైనది, అభ్యసించటం తేలిక. నిలకడగా ఉంటుంది.
3. పరులను తపింపజేసే ఓ అర్జునా! ఈ ధర్మం (బ్రహ్మజ్ఞానం) లో విశ్వాసం లేని మానవులు నన్నుపొందలేక ఈ జననమరణ రూప మృత్యుసంసారం లోనికే తిరిగివస్తారు.
4. ఈ సమస్త జగత్తు అవ్యక్తరూపంలో ఉండే నా చేత వ్యాపించబడియున్నది. సమస్తభూతాలు నాయందు నిలిచి ఉన్నవి. నేను వాటియందు లేను.
5. భూతములేవీ నాయందు లేవు. నా యోగమహిమను చూడు. నా చైతన్యమే భూతాలను సృష్టిస్తున్నది, భూతాలను రక్షిస్తున్నది. అయినప్పటికీ భూతాలలో నేనులేను.

6. ఏ ప్రకారంగా సర్వత్రా సంచరించే ప్రచండవాయువు నిత్యమూ ఆకాశంలోనే ఉంటుందో అలాగే అన్ని ప్రాణులు నాలోనే ఉన్నాయని తెలుసుకో.
7. కుంతీ కుమారా! అర్జునా! జీవుళ్ళందరూ కల్మక్షయం అయినప్పుడు నా స్వాధీనంలో ఉన్న ప్రకృతిని (మాయను) పొందుతారు. తిరిగి కల్మప్రారంభంలో వాళ్ళని నేను విసిరి వేస్తుంటాను (సృష్టిస్తుంటాను).
8. ప్రకృతికి వశులైయున్న ఈ సమస్త ప్రాణికోటిని, నా మాయను అవలంబించి మళ్ళీ మళ్ళీ నేను సృజిస్తూ ఉంటాను.
9. ధనంజయా! ఆ కర్మల యందు ఏమాత్రం ఆసక్తి లేకుండా ఉదాసీనంగా (నిర్లిప్తంగా) ఉంటాను గనుక ఆ కర్మలు (జీవసృష్టి) నన్ను బంధించవు.
10. నా అధ్యక్షతన ప్రకృతియే చరాచర ప్రపంచాన్ని సృష్టిస్తున్నది. ఓ కౌంతేయా! ఈ కారణం చేతనే జగత్తు తిరిగి తిరిగి వస్తున్నది.
11. సర్వప్రాణికోట్లకు నియామకుడనైన నా యొక్క సర్వోన్నత తత్వాన్ని తెలుసుకోలేని మూఢులు నన్ను మానవదేహం ధరించిన వానిగా మాత్రం తలంచి అలక్షం చేస్తున్నారు.
12. వృథమైన ఆశలుగలవారు, దండగ మారి కర్మకాండ ప్రవృత్తి గలవారు, వృథమైన జ్ఞానం గలవారు, జ్ఞానహీనులైన మూఢులు మోహాన్ని కలిగించే రాక్షస సంబంధమైన, అసురిక సంబంధమైన స్వభావాన్ని ఆశ్రయించిన వారవుతారు.

13. అర్జునా! మహాత్ములైతే దైవీ ప్రకృతిని ఆశ్రయించినవారై, జీవుళ్ళకు ఆదియై, నాశనంలేని నన్ను తెలుసుకొని అన్యచింతనలులేని మనస్సుతో సేవిస్తారు.

14. ఎల్లప్పుడూ నన్ను కీర్తిస్తూ, దృఢమైన నిష్ఠతో సాధనచేస్తూ, భక్తితో నాకు నమస్కరిస్తూ, నిత్యయుక్తులై ఉపాసిస్తూ ఉంటారు.

15. మరికొందరు మహాత్ములు సర్వాంతర్యామినైన నన్ను అద్వైత భావముతోను, ద్వైత భావముతో వివిధ రూపాలతోను, జ్ఞానయజ్ఞము చేతను పూజిస్తూ ఉపాసిస్తున్నారు.

16. నేను క్రతువును, నేను యజ్ఞాన్ని, పితరులకర్పించే అన్నం నేను, హోమం చేసే మూలికలు నేను, నేను మంత్రాన్ని, ఆజ్యాన్ని కూడా నేనే, నేను అగ్నిని, హోమకర్తలో అర్పించే ఆహుతులు నేనే.

17. ఈ జగత్తుకు నేను తండ్రిని, తల్లిని, కర్తృఫలదాతను, తాతను. తెలియబడవలసిన పవిత్రమైన ఓంకారాన్ని, ఋక్, సామ, యజుర్వేదాలు నేనే.

18. పరమలక్ష్మం, భరించేవాడు, ప్రభువు, జరిగే వాటిని చూచే సాక్షి, సర్వానికీ నిలయం, శరణం, ఆపుడను, సృష్టి స్థితి లయాలు, ఆధారం, అవ్యయబీజం నేనే.

19. అర్జునా! ఎండకాయించేదీ, వర్షాన్ని నిలుపు చేసేదీ, కురిపించేదీ నేనే. అమృతాన్ని మరియు మృత్యువును అలాగే సత్తు, అసత్తులు కూడా నేనే.

20. త్రివేదులు సోమపానంతో పవిత్రులై, నన్ను యజ్ఞాల ద్వారా పూజించి, స్వర్గ భోగాలను కోరుకుంటారు. వారు పుణ్యాలకు ఫలితంగా స్వర్గలోకాన్ని చేరుకొని, అక్కడ దివ్యమైన దేవభోగాలను అనుభవిస్తారు.

21. వారు ఆ విశాలమైన స్వర్గలోకంలో దివ్యభోగాలు అనుభవించి, చేసుకున్న పుణ్యకర్మఫలం ఖర్చైపోవటంతో ఈ భూలోకంలోకి ప్రవేశిస్తారు. ఈ ప్రకారంగా కామ్యఫలాలనిచ్చే వేదోక్త కర్మలను అనుష్ఠించే కామదాసులు రాకపోకలతో కూడిన జననమరణాలను పొందుతూ ఉంటారు.

22. అనన్యమైన చిత్తంతో నన్ను చింతిస్తూ ఎవరు పరిపూర్ణంగా ఉపాసిస్తారో, నిత్యయుక్తులైన అట్టివారి యోగక్షేమాలను నేనే భరిస్తాను (వహిస్తాను).

23. కాంతయా! అన్యదేవతల భక్తులైనా సరే ఎవరైతే శ్రద్ధతో కూడినవారై ఆరాధిస్తారో వారు కూడా అస్తవ్యస్తంగానైనా నన్నే ఆరాధించిన వారౌతున్నారు.

24. నేనే అన్ని యజ్ఞాలకు భోక్తను, అధిపతిని. అయితే వారు నన్ను తెలుసుకోనందున అసలు తత్త్వం నుండి దిగజారిపోతున్నారు.

25. దేవతలను ఆరాధించే వాళ్ళు దేవతలను చేరుకుంటారు. పితరులను సేవించేవారు పితరులను చేరుకుంటారు. భూతాలను పూజించేవారు భూతాలను చేరుకుంటారు. నన్ను ఆరాధించేవారు మాత్రం నన్నే చేరుకుంటారు.

26. ఆకునో, పువ్వునో, ఫలానో, జలానో ఎవరైతే నాకు భక్తితో సమర్పిస్తారో, అట్టి నిర్మల చిత్తుడు భక్తితో సమర్పించిన వాటిని నేను ఆరగిస్తాను. (స్వీకరిస్తాను).

27. అర్జునా! నీవు ఏమిచేస్తావో, ఏది తింటావో, ఏయజ్ఞం చేస్తావో, ఏదానం చేస్తావో, ఏతపస్సును చేస్తావో వాటిని నాకర్పించు.

28. ఈ ప్రకారంగా సన్యాసయోగంతో కూడిన మనస్సు గలవాడవై, పుణ్యపాపములే ఫలములుగా గల కర్మబంధనాల నుండి విడుదల పొంది నన్ను పొందగలవు.

29. సమస్త భూతములందు నేను సమంగా ఉన్నాను. నాకు ద్వేషింపదగిన వాడుగాని ప్రేమించవలసిన వాడుగాని లేడు. ఎవరైతే నన్ను భక్తితో భజిస్తారో వారు నాలో ఉంటారు. నేను వాళ్ళలో ఉంటాను.

30. పరమ దుర్మార్గుడైనప్పటికీ నన్ను అనన్యభక్తితో సేవిస్తే - భజిస్తే అతడు సాధువుగానే పరిగణించబడతాడు. ఎందుకంటే అతడు స్థిరమైన మనోనిశ్చయం కలిగి ఉన్నాడు గనుక.

31. కౌంతేయా! అతడు వెంటనే ధర్మాత్ముడై శాశ్వత శాంతిని పొందుతాడు. నా భక్తుడు ఎన్నటికీ నశించడని చాటించు.

32. అర్జునా! పాపయోనులందు జన్మించిన వారుగాని, స్త్రీలు వైశ్యులు శూద్రులు గాని ఎవరైనా సరే నన్ను ఆశ్రయించినచో వారు కూడా పరమగతిని పొందుతారు.

33. ఇక పుణ్యాత్మలైన బ్రాహ్మణులు, భక్తులైన రాజర్షుల గురించి మరల చెప్పవలసిన పని ఏమున్నది? అనిత్యము, దుఃఖమయము అయిన ఈ లోకంలో పుట్టావు. నన్ను సేవించు.

34. నీ మనస్సు నాకు అర్పించు; నా భక్తుడివికా; నన్ను ఆరాధించు. నాకు నమస్కరించు. ఈ ప్రకారంగా మనస్సును నాయందే చేర్చి నన్నే పరమలక్ష్యంగా పెట్టుకో. నన్నే చేరుకుంటావు.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు రాజవిద్యారాజగుహ్య యోగమను పేరుగల తొమ్మిదవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత :10 వ అధ్యాయం

విభూతియోగం

భగవానుడంటున్నాడు:

1. గొప్ప బాహువులు గల అర్జునా! ప్రీతితో వింటున్న నీకు హితం కలిగించాలనే కోరికతో, ఏమి చెబుతున్నానో అట్టి నా శ్రేష్ఠ వచనాలను మళ్ళీ విను.
2. నా పుట్టుకను గురించి దేవతలుగాని, మహర్షులు గాని తెలుసుకోలేరు. ఎందుకంటే నేను ఆ దేవతలకన్నా, మహర్షుల కన్నా ముందువాణ్ణి.
3. ఎవరైతే నన్ను పుట్టుకలేనివాని గాను, మొదలు లేనివాని గాను, లోకాలన్నింటికి ప్రభువుగాను తెలుసుకుంటారో అట్టివారు మనుష్యులలో జ్ఞాని. అతడు అన్ని పాపాల నుండి విడుదల చెందుతాడు.
- 4-5. బుద్ధి, జ్ఞానం, మోహరాహిత్యం, ఓర్పు, మనోనిగ్రహం, సత్యం, ఇంద్రియనిగ్రహం, సుఖదుఃఖాలు, ఉత్పత్తి ప్రళయాలు, భయము - అభయము, అహింస, సమత్వం, తృప్తి, తపస్సు, దానం, కీర్తి, అపకీర్తి మొ॥న వేరువేరు భావాలు అన్నీ నావల్లనే కలుగుతున్నాయి.

6. నప్తర్లులు, వారి కంటే ముందున్న సనకాది నలుగురు మునులు, మనువులు అంతా నా సంకల్పం వల్ల జన్మించిన వారే. వీరి నుండే ఈ ప్రాణులంతా వచ్చారు.

7. నా యీ విభూతిని, యోగాన్ని ఎవరు అసలు తత్త్వంలో తెలుసుకుంటాడో అతడు చలించనియోగంలో నిలిచిపోతాడు. ఈ విషయంలో ఏ సందేహమూ లేదు.

8. ఈ అన్నింటి పుట్టుకకూ నేనే మూలకారణం. నావల్లనే జగత్తంతా నడుస్తున్నది. ఇది తెలుసుకున్న వివేకులు భక్తితో నన్నే సేవిస్తారు.

9. తమ మనస్సులను నాలో లగ్నం చేసి, జీవితాలను నాకే అర్పించి, నా గురించే పరస్పరం చెప్పుకుంటూ, బోధించుకుంటూ నిత్యము తృప్తి పడతారు, ఆనందిస్తారు.

10. అలా సతతమూ నా యందు మనసు నుంచి ప్రీతితో సేవించేవారికి నన్ను చేరుకొనుటకు అవసరమైన జ్ఞానాన్ని నేనే కలుగజేస్తాను.

11. వారిని అనుగ్రహించటం కోసమే నేను వారి మనస్సులలో నిలిచి, వారి అజ్ఞాన తమస్సును జ్ఞానమనే దీపం యొక్క ప్రకాశంతో నశింపజేస్తాను.

అర్జునుడంటున్నాడు:

12-13. నీవు పరబ్రహ్మవు, పరంధాముడవు, పరమ పవిత్రుడవు, శాశ్వతుడవు, దివ్యుడవు, పరమ పురుషుడవు, ఆదిదేవుడవు, పుట్టుక లేనివాడవు, సర్వవ్యాపకుడవు అని అందరు ఋషులూ,

దేవర్షినారదుడు, అలాగే అసితుడు, దేవలుడు, వ్యాసుడు నిన్ను అంటారు. స్వయంగా నీవు కూడా ఆ విధంగానే చెబుతున్నావు.

14. కేశవా! నీవు నాతో చెప్పినదంతా యదార్థమేనని నమ్ముతున్నాను. నీ నిజస్వరూపాన్ని దేవతలుగాని దానవులు గాని ఎరుగరు.

15. భూతభావనుడా! భూతేశుడా! దేవదేవా! జగత్పతీ! పురుషోత్తమ! నీ స్వరూపం ఏదో స్వయంగా నీవే ఎరుగుదువు.

16-17-18. ఏయే విభూతులతో ఈ లోకమంతటా వ్యాపించి ఉన్నావో, ఆ దివ్యమైన నీ విభూతులను అశేషంగా చెప్పవలసింది. యోగీశ్వరా! నేను సదా నిన్ను ధ్యానిస్తూ ఎలా తెలుసుకోగలను? భగవాన్! ఏ ఏ వస్తువుల యందు - ఏ ఏ రూపాలలో నిన్ను ధ్యానించగలను? జనార్ధనా! నీయోగాన్ని, విభూతిని విస్తారంగా మరల చెప్పు. అమృతము వంటి నీమాటలు వింటున్న నాకు తృప్తి కలగటం లేదు.

భగవానుడంటున్నాడు:

19. కురుశ్రేష్ఠా! నా విభూతులకు అంతంలేదు. అవి విస్తారం ఐనప్పటికీ నా దివ్యమైన విభూతులను ముఖ్యమైన వాటిని నీకు చెబుతాను.

20. గుడాకేశా! నేను అన్ని ప్రాణుల హృదయాలలో ఉన్న ఆత్మను. నేను సమస్త ప్రాణుల ఆది, మధ్య, అంతాలను.

21. ఆదిత్యులలో నేను విష్ణువును. వెలిగే వాటిలో కిరణాలు గల సూర్యుణ్ణి. మరుత్తులలో నేను మలచిని. నక్షత్రాలలో నేను చంద్రుణ్ణి.

22. వేదాలలో సామవేదాన్ని, దేవతలలో ఇంద్రుణ్ణి, ఇంద్రియాలలో మనస్సును, ప్రాణులలో చేతనత్వాన్ని.

23. రుద్రులలో శంకరుణ్ణి, యక్షరాక్షసుల్లో కుబేరుణ్ణి, వసువులలో పావకుడను. పర్వత శిఖరాల్లో నేను మేరువును.

24. పార్థా! పురోహితులలో ముఖ్యుడైన బృహస్పతిని నేను. సేనానాయకులలో కుమారస్వామిని. సరస్సులలో నేను సాగరాన్ని అని తెలుసుకో.

25. మహర్షులలో నేను భృగుమహర్షిని. శబ్దములలో నేను ఏకాక్షరమైన ఓంకారాన్ని. యజ్ఞాలలో జపయజ్ఞాన్ని. స్థావరాలలో హిమాలయాన్ని.

26. వృక్షాలన్నింటిలో నేను అశ్వత్థవృక్షాన్ని. దేవర్షులలో నారదుణ్ణి; గంధర్వులలో చిత్రరథుణ్ణి, సిద్ధులలో కపిల మునిని.

27. గుర్రాలలో నేను అమృతంతో కూడా పుట్టి ఉచ్చైశ్రవసమనే గుర్రాన్నని తెలుసుకో. ఏనుగుల్లో ఐరావతాన్ని, నరులలో రాజును నేనే.

28. ఆయుధాలలో నేను వజ్రాన్ని. గోవులలో కామధేనువును. పుట్టించే వారిలో నేను మన్మథుడిని. సర్పాలలో వాసుకిని.

29. నాగులలో నేను అనంతుణ్ణి, జల దేవతలలో నేను వరుణుడను, పితృదేవతలలో నేను అర్యముడను, నియమించు వారిలో నిగ్రహాన్ని (యముణ్ణి).

30. దైత్యులలో నేను ప్రహ్లాదుణ్ణి. లెక్కలు పెట్టే వారిలో కాలాన్ని, మృగాలలో నేను మృగేంద్రుణ్ణి. పక్షులలో నేను గరుత్మంతుణ్ణి.

31. శుద్ధపరిచే వారిలో వాయువును. శస్త్రధారులలో రాముణ్ణి. జలచరాలలో మొసలిని. నదులలో గంగానదిని.

32. సృష్టలన్నింటిలోను ఆదిమధ్యాంతాలు నేనే అర్జునా! విద్యలన్నింటిలో అధ్యాత్మ విద్యను. వాదించే వారిలో నేను వాదాన్ని.

33. అక్షరాలలో అకారాన్ని. సమాసాలలో ద్వంద్వసమాసాన్ని. నేను అక్షయమైన కాలాన్ని. విశ్వతోముఖుడైన బ్రహ్మాన్ని నేను.

34. సర్వాన్నీ హరించే మృత్యువును నేను. భవిష్యత్తులో పుట్టబోయే వారి పుట్టుకను. స్త్రీలలో కీర్తి, శ్రీ, వాక్కు, స్మృతి, మేధా, ధృతి, క్షమా గుణాలను.

35. అలాగే నేను సామాలలో బృహత్ సామాన్ని, ఛందస్సులలో గాయత్రీ ఛందస్సును. మాసాలలో మార్గశీర్షాన్ని, ఋతువులలో వసంతఋతువును.

36. మోసాలలో నేను జూదాన్ని. తేజోవంతులలోని తేజాన్ని నేను, జయాన్ని, ప్రయత్నించే వారిలో ప్రయత్నాన్ని. సాత్వికులలోని సత్త్వాన్ని.

37. వృష్టివంశస్థులలో వాసుదేవుణ్ణి; పాండవులలో ధనంజయుణ్ణి. మునులలో వ్యాసుణ్ణి. కవులలో శుక్రాచార్యుణ్ణి.

38. శిక్షించు వారిలో దండనీతిని. జయం కోరేవారిలో రాజనీతిని. రహస్యాలలో నేను మౌనాన్ని. జ్ఞానం గలవారిలో నేను ఆత్మజ్ఞానాన్ని.

39. అర్జునా! అన్ని ప్రాణులకు బీజం ఏదైతే ఉన్నదో అది నేనే. స్థావర జంగమాత్మకమైన ఈ ప్రపంచం ఏదైతే ఉన్నదో అది నేను తప్ప వేరేమీ కాదు.

40. ఇతరులను తపింపజేసే అర్జునా! నా దివ్యమైన విభూతులకు అంతులేదు. అయినప్పటికీ ఈ విభూతుల వివరణ నాచేత సంక్షేపంగా - క్లుప్తంగా చెప్పబడింది.

41. ఏయే వస్తువు ఐశ్వర్యవంతమైనదిగా, కాంతివంతమైనదిగా, ఉత్సాహంతో కూడినట్టిదిగా ఉన్నదో అది అంతా నాతేజంలోని అంశ మండి పుట్టినదని నీవు తెలుసుకో.

42. అర్జునా! ఇదంతా ఎందుకు? ఈ విస్తారమైన జ్ఞానంతో నీకెందుకు? ఈ యావత్తు జగత్తును ఒక్క అంశతో నేను ధరించి ఉన్నాను.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు విభూతియోగమను పేరుగల పదవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత :11 వ అధ్యాయం

విశ్వరూపసందర్శన యోగం

అర్జునుడంటున్నాడు:

1. నన్ను అనుగ్రహించటం కొరకు శ్రేష్ఠమైన, అత్యంత రహస్యమైన ఏ ఆధ్యాత్మికజ్ఞానాన్ని నీవు చెప్పావో దానివల్ల నా మోహం తొలగిపోయింది.
2. కమలపత్రాక్ష! జీవుళ్ళ యొక్క జననమరణాల గురించి, అవ్యయమైన నీ మాహాత్మ్యం గురించి నీ ద్వారా నేను విస్తారంగా విన్నాను.
3. పరమేశ్వరా! నీ స్వరూపాన్ని గురించి నీవు ఏమి చెప్పావో అది అంతయు సత్యమే. ఓ పురుషోత్తమా! ఐశ్వర్య తేజస్సులతో కూడిన నీ దివ్య స్వరూపాన్ని చూడగోరుతున్నాను.
4. యోగేశ్వరా! ప్రభో! ఆ నీ స్వరూపం నాచేత చూడటానికి శక్యం అవుతుందని తలచినట్లైతే నాశరహితమైన నీ స్వరూపాన్ని నాకు చూపించు.

భగవానుడంటున్నాడు:

5. పార్థా! వందలు, వేలుగా; అనేక విధములైన; అనేక రంగులు, ఆకృతులు గల; దివ్యమైన నా రూపాలను చూడు.

6. భారతా! ఆదిత్యులను, వసువులను, రుద్రులను, అశ్వినీదేవతలను, మరుత్తులను చూడు. అలాగే ఇది వరకు ఎన్నడూ చూడని అనేకమైన అద్భుతాలను చూడు.

7. ఓ గుడాకేశుడా! చరాచరాత్మకమైన ఈ సమస్త జగత్తును; ఇంకా అన్యమైన వేటిని చూడగోరుతున్నావో వాటన్నింటిని నా దేహంలో ఇక్కడ ఒకేచోట - ఒక్కటిగా ఇప్పుడు చూడు.

8. నీ ఈ చర్మచక్షువులతో నన్ను చూడటం శక్యం కాదు. నీకు దివ్యదృష్టిని (నేత్రాలను) ఇస్తున్నాను. నా యోగమహిమను ఈశ్వర తత్వాన్ని చూడు.

సంజయుడంటున్నాడు:

9. మహారాజా! మహాయోగేశ్వరుడైన (హరి) శ్రీకృష్ణుడు ఇలా పలికి, ఆ తరువాత అర్జునుని కొరకు శ్రేష్ఠమైన ఐశ్వర్యమైన రూపాన్ని చూపించాడు.

10. అనేక ముఖాలు, అనేక నేత్రాలు, అనేక అద్భుతమైన దృశ్యాలు, అనేక దివ్యమైన ఆభరణాలు, పైకి ఎత్తబడియున్న అనేక దివ్యమైన ఆయుధాలు,

11. దివ్యమైన మాలలు, దివ్యమైన వస్త్రాలను ధరించి, దివ్య గంధాల అనులేపనం కలిగి, మిక్కిలి ఆశ్చర్యాన్ని కలిగించే కాంతితో కూడిన అనంతమైన, అంతటా ముఖాలు గలిగిన రూపం అది.

12. వేలకొద్దీ సూర్యుళ్ళు ఆకాశంలో ఒక్కసారిగా ఉదయిస్తే ఎంతకాంతి ఉంటుందో ఆ మహాత్ముని కాంతి దానికి సమానంగా ఉన్నది.

13. అప్పుడు అర్జునుడు అనేక విధాలుగా విభజించబడియున్న సమస్త జగత్తును దేవదేవుడైన శ్రీకృష్ణుని శరీరంలో ఒక్కటిగా చూచాడు.

14. దానితో అర్జునుడు గగుర్పాటుతో పులకరించిపోయి, ఆశ్చర్యంలో మునిగిపోయి, ఆ విశ్వరూపానికి శిరస్సువంచి నమస్కరించి, అంజలి ఘటించి ఇలా అంటున్నాడు.

అర్జునుడంటున్నాడు:

15. దేవా! నీ దేహంలో అందరు దేవతలను, అన్ని ప్రాణుల సముదాయాలను, పద్మాసనంలో ఉన్న శక్తిమంతుడైన బ్రహ్మదేవుని, ఈశ్వరుని, అందరు ఋషులను, దివ్యమైన సర్వాలను చూస్తున్నాను.

16. అనేకమైన బాహువులు, ఉదరములు, ముఖములు, నేత్రాలతో కూడిన నీ అనంతమైన రూపాన్ని సర్వత్రా చూస్తున్నాను. ఓ విశ్వరూపా! విశ్వేశ్వర! నీ ఆది, మధ్య, అంతము లేవీ నాకు కనిపించటం లేదు.

17. కిరీటం, గద, చక్రంతో తేజోపుంజంలా అంతటా వెలుగుతున్నావు. ప్రజ్వలిస్తున్న అగ్నిజ్వాలలతో, సూర్యుని కాంతిలాగా అంతటా ప్రకాశిస్తున్న నిన్ను చూడశక్యం కావటం లేదు.

18. నీవు అక్షరుడవు. శ్రేష్ఠుడవు. తెలుసుకోదగిన వాడవు. ఈ విశ్వానికంతటికి గొప్పఆధారానివి. శాశ్వతమైన ధర్మరక్షకుడివి. సనాతన పురుషుడివి నీవేనని నా అభిప్రాయము.

19. ఆది, మధ్య, అంతాలు లేకుండా, అమితమైన శక్తి కలిగి, అనంతమైన బాహువులతో, సూర్యచంద్రులే నేత్రాలుగా, మండుతున్న అగ్నిలా ప్రకాశించే ముఖంతో, ఈ విశ్వాన్ని తపింపజేస్తున్న నిన్ను చూస్తున్నాను.

20. మహాత్మా! దివి నుండి భువి వరకు మధ్యలో ఉన్న ప్రదేశమంతా, అన్ని దిక్కులా నీవే వ్యాపించియున్నావు. నీ అద్భుతమైన ఈ ఉగ్రరూపం చూచి మూడులోకాలు భీతి చెందుతున్నాయి.

21. ఈ దేవసంఘాలు నీలో ప్రవేశిస్తున్నాయి. కొందరు భయంతో అంజలి ఘటిస్తున్నారు. మహర్షి సిద్ధసంఘాలు స్వస్తి వాచకాలు పలుకుతూ అనేకమైన స్తోత్రాలతో నిన్ను ప్రశంసిస్తున్నారు.

22. రుద్రులు, ఆదిత్యులు, వసువులు, సాధ్యులు, విశ్వదేవతలు, అశ్వినులు, మరుత్తులు, పితృదేవతలు, గంధర్వులు, యక్షులు, అసురులు, సిద్ధసంఘాలు అన్న ఆశ్చర్యచకితులై నిన్ను చూస్తున్నారు.

23. మహాబాహో! అనేక ముఖాలతో; నేత్రాలతో; అనేక బాహువులు, ఊరువులు, పాదాలతో; అనేక ఉదరాలతో,

భయంకరమైన కోరలతో ఉన్న నీ గొప్పరూపాన్ని చూచి లోకాలన్నీ తల్లడిల్లిపోతున్నాయి. అలాగే నేను కూడా.

24. తెరుచుకొని ఉన్న నోళ్ళతో; ప్రజ్వలిస్తున్న విశాల నేత్రాలతో; ఆకాశాన్ని తాకుతున్న రూపంతో; అనేక రంగులతో ప్రకాశిస్తూ ఉన్న నిన్ను చూచి నా మనస్సు వ్యధ చెందుతున్నది. ఓ విష్ణూ! నిన్ను చూస్తూ ధైర్యాన్ని, శాంతిని పొందలేకపోతున్నాను.

25. భయంకరమైన కోరలతో, ప్రళయ కాలాగ్నులలాగా ఉన్న నీ నోళ్ళు చూచి దిక్కుతోచటం లేదు. స్థిమితంగా ఉండలేక పోతున్నాను. ఓ జగన్నాథా! దేవేశా! ప్రసన్నుడవు కమ్ము.

26-27. ఈ ధృతరాష్ట్రపుత్రులు (దుర్యోధనాదులు) ఇతర రాజ సమూహాలతో సహా; ఇంకా భీష్ముడు, ద్రోణుడు, సూతపుత్రుడైన కర్ణుడు; మావాళ్ళలో కూడా ముఖ్యమైన యోధులు అంతా కోరలచేత భయంకరంగా ఉన్న నీ నోళ్ళలోకి త్వరపడుతూ ప్రవేశిస్తున్నారు. కొందరు నీ పళ్ళ సందులలో చిక్కుకున్న వారై పచ్చడి ఐపోయిన తలలతో కనిపిస్తున్నారు.

28. ఏ ప్రకారంగా అనేక నదులు వేగంగా ప్రవహిస్తూ సముద్రానికి అభిముఖంగా పరుగెడుతున్నాయో అలాగే ఈ నరలోక వీరులంతా ప్రజ్వలిస్తున్న నీ నోళ్ళలోకి ప్రవేశిస్తున్నారు.

29. ఏ విధంగా ప్రజ్వలిస్తున్న అగ్నిలోకి మిడుతలు నశించటం కోసమే అతివేగంగా ప్రవేశిస్తాయో అలాగే ఈ వ్రాణులన్నీ అతివేగంగా నశించటం కోసమే నీ నోళ్ళలోకి ప్రవేశిస్తున్నాయి.

30. జ్యలిస్తున్న నీ నోళ్ళతో అన్ని ప్రాణులను అన్ని వైపుల నుండి మ్రింగుతూ చప్పరిస్తున్నావు. ఓ విష్ణో! నీ మహోగ్రమైన కిరణాలు జగత్తునంతటినీ తేజస్సుతో నింపి తపింపజేస్తున్నాయి.

31. ఉగ్రరూపంతో ఉన్న నీవెవరో నాకు చెప్పు. దేవదేవా! నీకు నా నమస్కారములు. ప్రసన్నుడవుకా! ఆదిపురుషుడైన నీవెవరో తెలుసుకోగోరుతున్నాను. నీ ప్రవృత్తి ఏమిటో కూడా తెలుసుకోలేకపోతున్నాను.

భగవానుడంటున్నాడు:

32. లోకాలన్నీ నాశనం చెయ్యటానికి విజృంభించిన కాలపురుషుణ్ణి నేను. ఇక్కడ ఇప్పుడు లోకాలన్నింటినీ సంహరించటానికి పూనుకున్నాను. నీవు లేకపోయినా ఈ శతృ సైన్యాలలోని యోధులు ఎవరైతే ఉన్నారో వారందరూ భవిష్యత్తులో ఉండరు.

33. అందుచేత నీవులే. లేచినిలబడు. కీర్తిని సంపాదించుకో! శతృవుల్ని జయించి పరిపూర్ణమైన రాజ్యాన్ని అనుభవించు. వీళ్ళందరూ నా చేత పూర్వమే చంపబడ్డారు. సవ్యసాచీ! నీవు నిమిత్త మాత్రుడవుకా!

34. నా చేత చంపబడిన ద్రోణుని, భీష్ముని, సైంధవుని, కర్ణుని మొ॥న ఇతర వీరయోధులను నీవు చంపు. విచారింపవద్దు. యుద్ధం చెయ్యి. శతృవులను యుద్ధంలో జయిస్తావు.

సంజయుడంటున్నాడు:

35. శ్రీకృష్ణుని యొక్క ఈ పలుకులు విని వణుకుతూ ఉన్న అర్జునుడు చేతులు జోడించి నమస్కరించి భయపడుతూ గద్గద స్వరంతో కృష్ణునితో వినమ్రుడై తిరిగి ఇలా అంటున్నాడు.

అర్జునుడంటున్నాడు:

36. హృషీకేశా! నీ మాహాత్మాన్ని కేర్తించటం చేత జగత్తంతా సంతోషిస్తున్నది. రాక్షసులు భీతిచెంది నలుదిక్కులకు పరుగులు తీస్తున్నారు. సమస్త సిద్ధసంఘాలు నీకు నమస్కరిస్తున్నాయి. ఇవి అన్నియు నీకు తగియే ఉన్నవి.

37. మహాత్మా! సృష్టికర్తయైన చతుర్ముఖ బ్రహ్మకు కూడా ఆది కారణమైన గొప్పవాడవు నీవు. అట్టి నీకు సిద్ధసంఘాలు ఎందుకు నమస్కరించవు? అనంతా! దేవదేవా! జగత్తుకు నివాసమైనవాడా! సత్ పదార్థానికి, అసత్ పదార్థానికి - రెండింటికి అతీతమైన అక్షర పరబ్రహ్మవు నీవు.

38. నీవు ఆదిదేవుడవు. పురాణ పురుషుడవు. నీవు ఈ విశ్వానికంతటికి పరమనిధివి. తెలియబడవలసినవాడవు. తెలుసుకొనే వాడివి కూడా - శ్రేష్ఠమైన, సర్వోత్కృష్టమైన స్థానం నీవు. అనంత రూపుడవైన నీ చేత ఈ విశ్వమంతా వ్యాపించబడి యున్నది.

39. వాయువు, అగ్ని, వరుణుడు, యముడు, చంద్రుడు, ప్రజాపతి - అన్నీ నీవే. సృష్టికర్త బ్రహ్మకు తండ్రివి నీవే. నీకు నమస్కారం. నీకు వేయి నమస్కారములు. నీకు మళ్ళీ మళ్ళీ నమస్కారములు.

40. నీకు ముందు నుంచి నమస్కారం. వెనుక నుంచి నమస్కారం. అన్ని వైపుల నుండి అన్నీ అయిన నీకు నమస్కారం. అనంత వీర్యా! అమిత విక్రమా! అంతటా నిండి ఉన్న నీవే సర్వమూ కూడా.

41. నీ ఈ మహిమను తెలియని అజ్ఞానంలో స్నేహము చేత నీవు నా చెలికాడవని తలంచి, ఓ కృష్ణా! ఓ యాదవా! ఓ మిత్రమా! అని ప్రేమతోను, నిర్లక్ష్యంగాను పిలిచాను.

42. అచ్యుతా! విహారం చేసేటప్పుడు, భోజనం చేసేటప్పుడు, పడుకొనేటప్పుడు, కూర్చున్నప్పుడు నలుగురిలో ఉన్నా, ఒక్కడివే ఉన్నా పరిహాసానికి అనంతుడవైన నీపట్ల అపచారం చేశాను. నన్ను క్షమించు.

43. సాటిలేని ప్రభావం కలివాడా! స్థావరజంగమాలతో కూడిన ఈ ప్రపంచానికి నీవు తండ్రివి, పూజ్యుడవు, శ్రేష్ఠుడైన గురువువు. ఈ ముల్లోకాలలోను నీకు సమానమైన వాడే లేడు. ఇక నిన్ను మించిన వాడెక్కడుంటాడు?

44. అందుచేత శరీరాన్ని వంచి నీకు నమస్కరిస్తున్నాను. ప్రభువువు, ఆరాధనీయుడవు అయిన నీ అనుగ్రహాన్ని కోరుతున్నాను. పుత్రుని తండ్రి,, మిత్రుని మిత్రుడు, ప్రియురాలిని ప్రియుడు క్షమించినట్లు నీవు నన్ను క్షమించుటకు తగినవాడవు.

45. ఇంతకుముందు ఎన్నడూ చూడని ఈ విశ్వరూపాన్ని చూచి ఆనందిస్తున్నాను. భయంతో నా మనస్సు వ్యధచెందుతున్నది.

దేవా! దేవదేవా! జగన్నివాసా! నన్ను అనుగ్రహించి నాకు ఆ వెనుకటిరూపాన్ని చూపు.

46. ఓ సహస్రబాహూ! విశ్వరూపా! కిరీటం, గద, చక్రంతో కూడిన నిన్ను అలాగే చూడగోరుతున్నాను. మునుపటి రూపంతోను చతుర్భుజాలతోను నాకు కనిపించు.

భగవానుడంటున్నాడు:

47. నా అనుగ్రహం వల్ల, నా యోగశక్తి చేత ఈ శ్రేష్ఠరూపం నీవు చూడగలిగావు. తేజోమయం, అనంతం అయిన నా ఈ విశ్వరూపాన్ని నీవు తప్ప మరెవరూ ఇంతవరకు చూడలేదు.

48. ఓ కురుశ్రేష్ఠా! వేద, యజ్ఞ, అధ్యయన, దాన, తపస్సు, కర్మలు దేనివల్ల కూడా మానవలోకంలో నా ఈ రూపాన్ని నీకు తప్ప ఇతరులెవరికీ చూడటం సాధ్యం కాదు.

49. భయంకరమైన నా ఈ రూపాన్ని చూచి భయపడవద్దు. మనోవైకల్యం చెందకు. భయం వీడి, సంతోషంతో కూడిన మనస్సుతో నా మునుపటి రూపం ఇదిగో చూడు.

సంజయుడంటున్నాడు:

50. ఇలా అర్జునునితో వాసుదేవుడు పలికి భగవానుడు తన పూర్వపు రూపాన్ని - అందమైన రూపాన్ని తిరిగి చూపించాడు. భయపడిన అర్జునునికి తన సౌమ్యరూపాన్ని చూపి ఓదార్చాడు.

అర్జునుడంటున్నాడు:

51. జనార్దనా! నీ ఈ సౌమ్యమైన మానుషరూపాన్ని చూచి నేను శాంతచిత్తుడనయ్యాను. ఇప్పుడు స్వస్థతను పొందాను.

భగవానుడంటున్నాడు:

52. నాయొక్క ఏ రూపాన్ని నీవు చూచావో ఈ విశ్వరూపం అత్యంత దుర్లభమైనది. దేవతలు కూడా ఈ విశ్వరూపాన్ని దర్శించాలని నిత్యము కోరుకుంటూ ఉంటారు.

53. ఏ రూపంతో ఉన్న నన్ను చూచావో ఇట్టి స్వరూపం గల నన్ను వేదాలను అధ్యయనం చేయటంవల్ల గాని, తపస్సు చేతగాని, దానం చేతగాని, యజ్ఞయాగాది క్రతువులు నిర్వహించటం వల్లగాని చూడటం సాధ్యం కాదు.

54. పరంతప! అర్జున ! అనన్యమైన భక్తితో మాత్రమే నన్ను ఈ విధంగా యదార్థంగా తెలుసుకోవటానికి, చూడటానికి, ప్రవేశించటానికి సాధ్యమౌతుంది.

55. నాకొరకు కర్తచెయ్యి. నన్నే లక్ష్యంగా పెట్టుకో. నాకు భక్తుడవుకా! ప్రాపంచిక విషయాలతో సంగభావాన్ని విడిచిపెట్టు. అర్జునా! సర్వప్రాణుల పట్ల విరోధం లేనివాడవుకా! అట్టివాడే నన్ను పొందుతాడు.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు విశ్వరూపసందర్శన యోగమను పేరుగల పదకొండవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత :12 వ అధ్యాయం

భక్తి యోగం

అర్జునుడంటున్నాడు:

1. ఈ ప్రకారంగా నిరంతరము నీ యందే మనస్సు నిలిపి ఏ భక్తులు నిన్ను ఉపాసన చేస్తూ ఉన్నారో వారు; ఎవరైతే అవ్యక్తము, నాశరహితము ఐన పరబ్రహ్మమును ఉపాసన చేస్తున్నారో వారు; ఈ ఇరువురిలోను ఎవరు యోగాన్ని తెలిసిన శ్రేష్ఠులు?

భగవానుడంటున్నాడు:

2. నాలో మనస్సు నిలిపి, నిరంతర దైవచింతనా పరులై, మిక్కిలి శ్రద్ధతో కూడిన వారై ఎవరు నన్ను ఉపాసిస్తారో వారే శ్రేష్ఠులని నా అభిప్రాయం.

3. ఎవరైతే అక్షరుడు, అనిర్దేశ్యుడు, ఇంద్రియ అగోచరుడు, సర్వవ్యాపి, చింతించనలవి గానివాడు, కూటస్థుడు, కదలిక లేనివాడు, స్థిరంగా ఉండేవాడు అయిన పరమాత్మను ఉపాసిస్తారో - - -

4. అన్ని ఇంద్రియాలను నిగ్రహించి, అంతటా సమబుద్ధితో వ్యవహరిస్తూ, సమస్త ప్రాణుల యొక్క శ్రేయస్సునందు ఆసక్తి గలవారై ఎవరు నన్ను ఉపాసిస్తారో వారు నన్నే పొందుతారు.

5. నిర్గుణోపాసన యందు ఆసక్తి గలవారికి ప్రయాస చాలా ఎక్కువ. ఎందుకంటే దేహధారులైన వారు నిర్గుణోపాసన ద్వారా అవ్యక్త పరమాత్మను అందుకోవటం కష్టం.

6. సర్వకర్తలను నాయందే సన్యసించి, నన్నే పరమలక్ష్యంగా పెట్టుకొని, అనన్యమైన యోగంతో ఎవరైతే నన్ను ధ్యానిస్తూ ఉపాసిస్తారో - - -

7. పార్థా! నా యందే మనస్సు నిలిపిన అట్టివారిని నేనే ఈ మృత్యురూప సంసార సాగరం నుండి అచిరకాలంలోనే ఉద్ధరిస్తాను.

8. నా యందే మనస్సును నిలుపు. నాలోనే బుద్ధిని చొప్పించు. ఆపైన నాలోనే నివసిస్తావు. సందేహం లేదు.

9. ధనంజయా! ఒకవేళ చిత్తాన్ని నాయందు స్థిరంగా నిలుపుటకు శక్తిలేకపోతే అప్పుడు అభ్యాసయోగంతో నన్ను పొందటానికి ప్రయత్నించు.

10. అభ్యాసం చెయ్యటానికి కూడా నీవు అసమర్థుడివైతే నాకు సంబంధించిన కర్తృలలో నిమగ్నం కా! నా కొరకు కర్తృలు చేస్తున్నప్పటికీ సిద్ధిని పొందుతావు.

11. ఇక నాకొరకే కర్తృలు చేయటానికి కూడా శక్తి లేనివాడవైతే ఇక అప్పుడు ప్రయత్నంతో సమస్త కర్తృల యొక్క ఫలాన్ని విడిచిపెట్టు.

12. అభ్యాసం కన్న జ్ఞానం శ్రేష్ఠం. జ్ఞానం కన్న ధ్యానం మేలైనది. ధ్యానం కన్న కర్తృఫలత్యాగం ఎక్కువైనది. త్యాగం తరువాత

శాంతి లభిస్తుంది.

13. సమస్త ప్రాణులనూ ద్వేషించనవాడు; అందరిపట్ల స్నేహభావం గలవాడు; దీనులపట్ల దయగలవాడు; మమకారము, అహంకారము లేనివాడు, సుఖదుఃఖములందు సమభావం గలవాడు, క్షమాగుణం గలవాడు -

14. ఎల్లప్పుడూ సంతుష్టి గలవాడు, యోగయుక్తుడు, మనస్సు స్వాధీనంలో ఉన్నవాడు, దృఢ నిశ్చయం గలవాడు, మనోబుద్ధులను నాకు అర్పించినవాడు అయిన ఏ భక్తుడు కలడో అతడు నాకు ప్రియుడు.

15. ఎవరివల్ల లోకానికి భయంకలగదో; లోకం వల్ల ఎవరికి భయం కలగదో; సంతోషం, అసూయ, భయం, ఉద్వేగాల నుండి ఎవడు ముక్తుడో అతడే నాకు ప్రియుడు.

16. అపేక్షలేనివాడు, శుచిగా ఉండేవాడు, దక్షత గలవాడు, ఉదాసీనుడు, వ్యధలు నశించినవాడు, కార్యారంభంలో కర్తృత్వం లేనివాడు అయిన నా భక్తుడు నాకెంతో ఇష్టుడు.

17. ఎవడు సంతోషించడో, ద్వేషించడో, శోకించడో, కాంక్షించడో, శుభాశుభాలను వదిలివేస్తాడో అట్టి భక్తుడే నాకు ప్రియుడు.

18. శత్రువుల యందు, మిత్రులయందు సమంగా ప్రవర్తించేవాడు, అలాగే మానావమానములయందు, శీతోష్ణములయందు, సుఖదుఃఖములయందు సమంగా ఉండేవాడు, సంగభావాన్ని విడిచిన వాడు(నా ప్రియభక్తుడు).

19. నిందాస్తుతులను సమంగా భావించేవాడు, మౌనంగా ఉండేవాడు, ఉన్న దానితో సంతృప్తి చెందేవాడు, నియమిత స్థానం లేనివాడు, స్థిరబుద్ధి గలవాడు అయిన భక్తుడు నాకు ప్రియుడు.

20. ఎవరైతే శ్రద్ధావంతులై, సన్నే పరమగతిగా నమ్మి, ఈ అమృతరూప ధర్మమును పైన చెప్పిన విధంగా ఉపాసిస్తారో అట్టి భక్తులు నాకు పరమప్రియులు.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు భక్తియోగమును పేరుగల పన్నెండవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత :13 వ అధ్యాయం

క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ విభాగయోగం

1. అర్జునుడు ప్రశ్నిస్తున్నాడు : కేశవా! ప్రకృతి - పురుషుడు; క్షేత్రము - క్షేత్రజ్ఞుడు; మరియు జ్ఞానము - జ్ఞేయము - వీటిని గురించి తెలుసుకోవాలనుకుంటున్నాను - అంటున్నాడు అర్జునుడు.
2. భగవానుడంటున్నాడు: కౌంతేయా! ఈ శరీరమే క్షేత్రము అని చెప్పబడుతున్నది. దీనిని ఎవరు తెలుసుకుంటారో వానిని క్షేత్రజ్ఞుడు అని తెలిసినవారు చెబుతున్నారు.
3. భారతా! అన్నిక్షేత్రాలలోని క్షేత్రజ్ఞుణ్ణి నేనే అని తెలుసుకో. క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞులను తెలుసుకొనే జ్ఞానమే నిజమైన జ్ఞానమని నా అభిప్రాయం.
4. క్షేత్రమంటే ఏమిటో, ఎలాంటిదో, ఎలాంటి వికారాలు (మార్పులు) చెందుతుందో, ఎక్కడినుండి వచ్చిందో, ఆ క్షేత్రజ్ఞుడు ఎవరో, ఎటువంటి ప్రభావం కలవాడో, దానిని సంక్షిప్తంగా చెబుతాను, విను.
5. ఈ విషయాలన్నీ ఋషుల చేత అనేక ప్రకారాలుగా చెప్పబడింది. వేదాల ద్వారా గానం చేయబడింది. బ్రహ్మసూత్ర పదాల ద్వారా హేతుబద్ధంగా నిశ్చయించబడింది.

6. మహాభూతాలు, అహంకారం, బుద్ధి, అవ్యక్తం, పదిఇంద్రియాలు, మనస్సు, ఇంద్రియగోచర విషయాలు ఐదు.
7. ఇచ్ఛ, ద్వేషం, సుఖం, దుఃఖం, శరీరం, చేతనత్వం, పట్టుదల ఇలా వికారాలతో కూడినది ఈ క్షేత్రం అని ముక్తసరిగా చెప్పటమైనది.
8. అభిమాన రాహిత్యం, దంభరాహిత్యం, అహింస, ఓర్పు, నిజాయితీ, గురు ఉపాసన, శుచిత్వం, ఆత్మనిగ్రహం. (జ్ఞాని లక్షణాలు)
9. ఇంద్రియవిషయాలైన శబ్ద స్పర్శ రూప రస గంధాల పట్ల వైరాగ్యం, అహంకారం లేకపోవటం, జన్మ, మృత్యు, జరా, వ్యాధి దుఃఖాలనే దోషాలను నిత్యము దర్శించటం.
10. విషయాల పట్ల ఆసక్తిలేకుండుట, పుత్రులు, భార్య, గృహము మొ॥న వాటితో తాదాత్మ్యం చెందకుండుట, ఇష్ట - అయిష్టాలు సంభవించినప్పుడు మనస్సును సమత్వంలో ఉంచుకొనుట.
11. ఇంకా నాకన్నా ఇతరమైన దేనియందు మనస్సు లేనివాడై వ్యభిచరించని భక్తి కలిగియుండుట; ఏకాంతప్రదేశంలో గడవటం; జన సముదాయములందు అభిరుచి లేకుండుట.
12. నిత్యము ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాన్ని కలిగి ఉండటము, తత్త్వజ్ఞానం యొక్క అర్థాన్ని నిరంతరము గుర్తుంచుకోవటము - ఇది జ్ఞానము అని చెప్పబడింది. దీనికన్న వేరుగా ఉన్నది ఏదైతే ఉన్నదో అది అజ్ఞానం.

13. దేనిని తెలుసుకొంటే జీవుడు అమృతత్వాన్ని పొందగలుగుతాడో అట్టి జ్ఞేయ వస్తువును (పరమాత్మను) గురించి చెప్పబోతున్నాను. అది అనాది, పరంబ్రహ్మ, సత్తు కాదు అసత్తు కాదు అని చెప్పబడుతున్నది.

14. దానికి అంతటా కాళ్ళు చేతులు; అంతటా కళ్ళు, తలలు, ముఖాలు, అంతటా చెవులు ఉండి లోకంలో అంతటిని ఆవరించియుంటుంది.

15. సర్వ ఇంద్రియ గుణాలను ప్రకాశింపజేసేది; ఇంద్రియాలు తనలో లేనిది; సమస్త జగత్తును భరించేది, ధరించేది; అయితే దేనికీ అంటకుండా ఉన్నది; అన్ని గుణాలను భోగించేది; అయితే అది మాత్రం ఏ గుణాలు లేనిది.

16. జీవుళ్ళకు బయటా లోపలా ఉంటూ, కదిలేది కదలనిదీ తానే అయి, సూక్ష్మత్వం కారణంగా తెలియబడదు. అది దూరంగా ఉండేది, దగ్గరగాను ఉండేది.

17. ఒక్కటిగా ఉన్న జ్ఞేయవస్తువు జీవుళ్ళలో విభజించబడిన దానివలె ఉంటుంది. జీవుళ్ళను పోషించేది, అలాగే జీవుళ్ళను పుట్టించేది, లయం చేసేది ఆ జ్ఞేయవస్తువు.

18. అది (జ్ఞేయవస్తువు) వెలుగుకు వెలుగు. తమస్సు కన్న వేరైనదని చెప్పబడింది. అదే జ్ఞానము, జ్ఞేయము, జ్ఞానగమ్యము అనే త్రిపుటి. అందరి హృదయాలలోనూ నిలిచిఉన్నది.

19. ఈ ప్రకారంగా క్షేత్రం అలాగే జ్ఞానం, జ్ఞేయం క్లుప్తంగా చెప్పబడినవి. నా భక్తుడు దీనిని తెలుసుకొని నా భావాన్ని పొందుతాడు.

20. ప్రకృతి - పురుషులు ఇద్దరు కూడా అనాది అని తెలుసుకో. వికారాలూ, గుణాలు అన్నీ కూడా ప్రకృతి వల్ల పుట్టినవి అని తెలుసుకో.

21. కార్యకారణాలకు కర్త ప్రకృతి అని చెప్పబడుతున్నది. సుఖ దుఃఖాలను అనుభవించే భోక్త పురుషుడని చెప్పబడుతున్నది.

22. పురుషుడు ప్రకృతి యందు నిలిచినవాడై ప్రకృతి వల్ల పుట్టిన గుణాలను భోగిస్తున్నాడు. గుణాలతో కూడటం వల్లనే జీవుడు మంచి - చెడు జన్మలను ఎత్తుతున్నాడు.

23. ఈ దేహంలోని పరమపురుషుడు సాక్షి అని, అనుమతించేవాడని, భరించేవాడని, భోగించేవాడని, మహేశ్వరుడని, పరమాత్మ అని చెప్పబడుతున్నాడు.

24. ఎవరైతే ఈ ప్రకారంగా పురుషుని, గుణాలతో కూడిన ప్రకృతిని తెలుసుకుంటారో అతడు ఎలా ప్రవర్తించినప్పటికీ తిరిగి జన్మించడు.

25. కొందరు ఆత్మను శుద్ధమైన మనస్సుతో ధ్యానం ద్వారా తమలోనే దర్శిస్తారు. కొందరు జ్ఞానయోగం ద్వారాను, మరికొందరు కర్మయోగం ద్వారాను తెలుసుకొంటారు.

26. ఈ ప్రకారంగా తెలుసుకోలేని ఇతరులు కూడా అన్యుల ద్వారా విని, అనుష్ఠిస్తారు. విన్నదానిపై ఆసక్తి కలిగిన అట్టివారు కూడా మృత్యువు నుండి తరిస్తారు.

27. భరతసత్తమా! స్థావరం గాని, జంగమం గాని ఏ కొంచమైనా పుడుతున్నదో - ఉంటున్నదో అది క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞుల సంయోగం వల్లనే అని తెలుసుకో.

28. నశించిపోయే వాటిలో నశించని వానిగా సమస్త భూతాలలోను సమంగా ఉన్న పరమేశ్వరుణ్ణి ఎవరు చూడగలరో వారే నిజమైన చూపు గలవారు.

29. సర్వత్ర సమంగా ఉన్న పరమాత్మను సమంగా చూస్తున్నవాడే తనను తాను ఆత్మహత్య చేసుకోనివాడు. దానివల్లనే అతడు పరమగతిని చేరుకుంటాడు.

30. అన్ని సందర్భాలలోను కర్మలు ప్రకృతి వల్లనే జరుగుతున్నాయని, ఆత్మ ఏమీ చేసేది కాదు - అకర్తయని ఎవరు చూస్తారో అతడే నిజమైన చూపుగలవాడు.

31. నానా విధాలుగా - అనేక నామరూపాలతో కనిపించే ఈ జగత్తు, జీవుళ్ళు అంతా ఒక్కచోటనే ఉనికి కలిగిఉన్నట్లు, దానినుండే విస్తరించు కొంటున్నట్లు ఎప్పుడు చూడగలరో అప్పుడే బ్రహ్మమును పొందుతారు.

32. అనాది ఐనందువల్ల, గుణాలు లేనందువల్ల ఈ పరమాత్మ నశింపు లేనివాడు. కౌంతేయా! అతడు శరీరంలో ఉన్నా కర్మ చెయ్యడు, మలినపడడు.

33. ఏ ప్రకారంగా అంతటా వ్యాపించియున్న ఆకాశం సూక్ష్మత్వం కారణంగా దేనిచేతా అంటబడకుండా ఉంటున్నదో అలాగే దేహమునందు అంతటా వ్యాపించియున్న ఆత్మ దేనిచేత మలినపడదు, అంటబడదు.

34. ఏ ప్రకారంగా ఒక్కడే అయిన సూర్యుడు ఈ యావత్తులోకాన్ని ప్రకాశింపజేస్తున్నాడో అలాగే అర్జునా! ఈ యావత్తు క్షేత్రాన్ని ఒక్కడే క్షేత్రధారి ప్రకాశింపజేస్తున్నాడు.

35. ఈ ప్రకారంగా క్షేత్రక్షేత్రజ్ఞుల మధ్యగల భేదాన్ని, ఈ భూత ప్రకృతి నుండి విముక్తి చెందే ఉపాయాన్ని, జ్ఞానదృష్టితో ఎవరు తెలుసుకుంటారో వారు పరమాత్మను - మోక్షాన్ని పొందుతారు.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు క్షేత్ర క్షేత్రజ్ఞ విభాగయోగమను పేరుగల పదమూడవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత :14 వ అధ్యాయం

గుణత్రయ విభాగయోగం

1. భగవానుడంటున్నాడు : మునులందరు దేనిని తెలుసుకొని ఈ సంసారబంధం నుండి విడివడి శ్రేష్ఠమైన మోక్షసిద్ధిని పొందుతారో అట్టి శ్రేష్ఠమైన జ్ఞానాన్ని తిరిగి (మరల) చెబుతున్నాను.
2. ఈ జ్ఞానాన్ని ఆశ్రయించి నా స్వభావాన్ని పొందినవారు సృష్టి జరిగినప్పుడు పుట్టరు. ప్రళయం సంభవించినప్పుడు వ్యధ చెందరు.
3. అర్జునా! మూలప్రకృతి లేదా సమిష్టివాసనలే నా యోని. అందులో నేను బీజాన్ని ఉంచుతాను. అన్ని ప్రాణుల పుట్టుక దాని నుండే సంభవిస్తుంది.
4. కౌంతేయా! సకల యోనుల నుండి ఏయే మూర్తులు జన్మిస్తున్నాయో వాటి అన్నింటికీ యోని మహద్ బ్రహ్మ (సమిష్టి వాసనలు) తండ్రిని బీజాన్ని ఇచ్చే నేనే.
5. ఓ మహాబాహుడా! సత్త్వం, రజస్సు, తమస్సు అనే గుణాలు ప్రకృతి నుండి పుట్టినవి. అవి అవ్యయమైన దేహిని (జీవుణ్ణి) దేహంలో బంధిస్తున్నాయి.

6. అసేఘా! ఆ మూడు గుణాలలోను సత్త్వగుణం నిర్మలమైనది గనుక ప్రకాశవంతంగా, స్వచ్ఛంగా ఉంటుంది. ఇంద్రియ సుఖాలతోను, జ్ఞానంతోను ముడిపెట్టి జీవుణ్ణి బంధిస్తుంది.
7. కౌంతేయా! రజోగుణం దృశ్యవిషయాలపై ఆసక్తిని కలిగించి; కోరికను, సంగభావాన్ని కలిగిస్తుందని తెలుసుకో. అది కర్మలయందు ఆసక్తి కలిగించి ఆత్మను దేహంలో బంధిస్తుంది.
8. భారతా ! తమస్సు అనేది అజ్ఞానం నుండి పుట్టి అన్ని ప్రాణులను మోహంలో పడవేస్తుందని తెలుసుకో. ఏమరపాటు, బద్ధకం (సామరితనం), నిద్రలతో జీవుణ్ణి ఈ తమోగుణం గట్టిగా బంధిస్తుంది.
9. భారత! సత్త్వగుణం ఇంద్రియ సుఖాలను కలుగజేసి, రజోగుణం కర్మల యందు ఆసక్తి కలిగించి, తమోగుణమేమో జ్ఞానాన్ని కప్పివేసి ఏమరుపాటు కలిగించి వృద్ధి చెందుతాయి. ఎంత ఆశ్చర్యం!
10. భారత ! సత్త్వగుణం రజస్తమోగుణాలను అణచివేసి పైకివస్తుంది. రజోగుణం సత్త్వతమోగుణాలను, అలాగే తమోగుణం సత్త్వరజోగుణాలను అణచి అభివృద్ధి చెందుతాయి.
11. ఈ దేహంలోని అన్ని ద్వారాల నుండి ప్రకాశరూపమైన జ్ఞానం ఎప్పుడు వ్యక్తమవుతుందో అప్పుడు సత్త్వగుణం వృద్ధి అవుతున్నట్లు తెలుసుకో.

12. ఓ భరత శ్రేష్ఠుడా! రజస్సు పెరుగుతూ ఉన్నప్పుడు లోభము, కర్మల యందు ప్రవృత్తి, కర్మలనారంభించుట, అశాంతి, ఆశ - ఇవి కలుగుతుంటాయి.

13. కురునందనా! అర్జునా! తమోగుణం పెరుగుతున్నప్పుడు బుద్ధి మందగించటం (అయోమయ స్థితి), ఏమరుపాటు, బద్ధకం (సామరితనం), భ్రాంతి జనిస్తాయి.

14. ఎప్పుడు సత్త్వగుణం వృద్ధి చెందుతుండగా దేహధారి మరణిస్తాడో అప్పుడు ఉత్తమజ్ఞానంగల నిర్మలమైన లోకాలను పొందుతాడు.

15. రజోగుణంలో ఉన్నప్పుడు మరణించినవాడు కర్మాసక్తులగు వారియందు జన్మిస్తాడు. అలాగే తమస్సులో మరణిస్తే మూఢ యోనులలో జన్మిస్తాడు.

16. పుణ్యకర్మలకు, మంచిపనులకు సాత్త్వికమైన, నిర్మలమైన ఫలం లభిస్తుందని అంటారు. రజోగుణ కర్మలకు దుఃఖమే ఫలమని, తమోగుణ కర్మలకు అజ్ఞానం ఫలమనీ చెబుతారు .

17. సత్త్వగుణం వల్ల జ్ఞానం వస్తుంది. రజోగుణం వల్ల లోభం కలుగుతుంది. తమస్సు వల్ల ఏమరుపాటు, భ్రాంతి, అజ్ఞానము కలుగుతాయి.

18. సత్త్వంలో నిలిచినవారు ఊర్ధ్వలోకాలకు వెళతారు. రాజసులు మధ్యలోనే ఉండిపోతారు. అధమగుణమైన తమస్సులో నిలిచినవారు అధోలోకాలకు వెళ్ళిపోతారు.

19. ఎప్పుడు గుణాల కన్న వేరైన కర్త లేడని వివేకంతో తెలుసుకుంటాడో, త్రిగుణాలకన్న వేరైనవానిగా తనను తెలుసుకుంటాడో అతడు నా భావాన్నే పొందుతాడు. (కర్త గుణాలు. తాను గుణాల కన్న వేరు)

20. దేహాలను పుట్టించే ఈ మూడు గుణాలను అధిగమించిన దేహధారి జన్మమృత్యుజరా దుఃఖాల నుండి విముక్తుడై అమృతత్వాన్ని పొందుతాడు.

21. అర్జునుడంటున్నాడు ప్రభూ! ఈ మూడు గుణాలను దాటిన వాడు ఏ లక్షణాలతో కూడిన వాడవుతున్నాడు? అతడి ప్రవర్తన ఎలా ఉంటుంది? ఈ మూడు గుణాలను ఎలా దాటగలడు?

22. భగవానుడంటున్నాడు, పాండుపుత్రా! అర్జునా! ప్రకాశం, ప్రవృత్తి, మోహము తటస్థించినప్పుడు ద్వేషించడు; పోయినప్పుడు కోరడు.

23. తటస్థుని వలె నిర్లిప్తంగా ఉన్నవాడై, గుణాల చేత చలించకుండా ఉంటాడు. గుణాలు ప్రవర్తిస్తున్నాయి అనుకుంటూ ఎవడు చలించకుండా ధృఢంగా ఉంటాడో అతడే గుణాతీతుడు.

24. సుఖదుఃఖాలలో సమంగా ఉంటూ, ఆత్మలో నిలిచి, మట్టి రాయి, బంగారాలను ఒక్కటిగా చూస్తూ, ప్రియ, అప్రియములందు, దూషణ భూషణలందు సమంగా ప్రవర్తిస్తాడు.

25. మానావమానముల పట్ల సమభావంతో ఉంటూ, మిత్రపక్షాలను శత్రు పక్షాలను ఒక్కటిగా చూస్తూ, సమస్త కర్మలను త్యజించి బ్రహ్మనిష్ఠలో ఉండేవాడు గుణాతీతుడు అని చెప్పబడతాడు.

26. ఎవరైతే వ్యభిచరించని (అసన్యమైన) భక్తితో నన్ను సేవిస్తారో అతడు ఈ గుణాలన్నింటిని చక్కగా అధిగమించి బ్రహ్మముగా అగుటకు (జీవన్ముక్తుడగుటకు) సమర్థుడౌతాడు.

27. అమృతము, అవ్యయము, శాశ్వత ధర్మము, ఏకాంత సుఖము అయిన బ్రహ్మమునకు నేను ఆధారాన్ని.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు గుణత్రయ విభాగయోగమను పేరుగల పద్యాలివ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత :15 వ అధ్యాయం

పురుషోత్తమప్రాప్తి యోగం

1. భగవానుడంటున్నాడు : మొదలు పైకీ శాఖలు (కొమ్మలు) క్రిందికీ ఉన్న అశ్వత్థవృక్షాన్ని నాశనం లేనిదంటారు ప్రాజ్ఞులు. దేని ఆకులు వేదాలో అట్టి అశ్వత్థ వృక్షాన్ని ఎవడు తెలుసుకుంటాడో అతడే వేదముల సారం తెలిసినవాడు.
2. దాని (ఆ అశ్వత్థ వృక్షం యొక్క) కొమ్మలు క్రిందికీ పైకీ విస్తరించుకొని ఉన్నాయి. గుణాలచేత వృద్ధి చెందుతాయి. విషయవస్తువులే చిగుళ్ళుగా గలవి. దాని వ్రేళ్ళు బాగా క్రిందకు పాతుకొని ఉండి మనుష్యలోకంలో కర్మలలో బంధిస్తాయి.
3. దానియొక్క (సంసారవృక్షం యొక్క) రూపం ఇక్కడ అలా కనిపించదు. దానియొక్క అంతంగాని, మొదలుగాని, స్థితిగాని ఏవీ కనిపించటం లేదు. గట్టిగా పాతుకపోయిన ఈ అశ్వత్థ వృక్షాన్ని దృఢమైన అసంగశస్త్రంతో ఛేదించాలి.
4. ఆ తరువాత ఎక్కడికి చేరి మళ్ళీ తిరిగిరారో ఆ పదాన్ని వెతకాలి. ఎవరి నుండి పురాతనమైన సంసార ప్రవృత్తి వ్యాపిస్తున్నదో ఆ ఆది పురుషుణ్ణి నేను శరణు వేడుతున్నాను.
5. అభిమానం, అవివేకం లేనివారు; ఆసక్తిని వదిలినవారు; నిత్యము ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానంలో ఉన్నవారు; కోరికలను పూర్తిగ వదిలినవారు; సుఖదుఃఖాలనే ద్వంద్వాల నుండి విడుదల

పాందినవారు, మూఢత్వంతొలగి ఆ అవ్యయమైన బ్రహ్మపదాన్ని చేరుకుంటారు.

6. దానిని సూర్యుడు వెలిగించలేడు. చంద్రుడు వెలిగించలేడు. అగ్ని కూడా వెలిగించలేదు. ఎక్కడికి వెళితే తిరిగి వచ్చే పనిలేదో అదియే నా పరంధామం - పరమపదం.

7. సనాతనమైన నా అంశయే జీవలోకంలో జీవుడిగా మారి ప్రకృతి యందున్న మనస్సుతో కూడిన ఆరు ఇంద్రియాలను ఆకర్షిస్తున్నది.

8. దేహేంద్రియాలకు ప్రభువైన ఈశ్వరుడు ఎప్పుడు శరీరాన్ని పొందుతున్నాడో, ఎప్పుడు విడిచిపెడుతున్నాడో అప్పుడు వాయువు పూలలోని వాసనలను తీసుకొని పోయినట్లు ఈ ఆరు ఇంద్రియాలను గ్రహించి ప్రయాణిస్తున్నాడు.

9. చెవి, కన్ను, చర్మం, నాలుక, ముక్కు, మరియు మనస్సు - వీటిని అధిష్టించి ఈ జీవుడు శబ్దాది విషయాలను భోగిస్తూ ఉంటాడు.

10. దేహం నుంచి వెళ్ళేటప్పుడు గాని, దేహంలో ఉన్నప్పుడు గాని, భోగాలనుభవించేటప్పుడు గాని, గుణాలతో కూడి ఉన్నప్పుడు గాని విమూఢులైనవారు పరమాత్మను తెలుసుకోలేరు. జ్ఞాననేత్రం గలవారు చూడగలరు.

11. సాధన చేసే యోగులు తమలో ఉన్న భగవంతుని చూడగలరు. చిత్తశుద్ధి లేని అవివేకులు సాధన చేసినప్పటికీ భగవంతుని చూడలేరు.

12. ఈ జగత్తునంతటినీ వెలిగించే సూర్యుని తేజస్సు ఏదిగలదో, చంద్రునిలోను, అగ్నిలోను ఏ తేజస్సు గలదో ఆ తేజస్సు నాది అని తెలుసుకో.

13. భూమిలోకి ప్రవేశించి ప్రాణులందరినీ నేను నా శక్తితో భరిస్తాను. ఇంకా రసాత్మకుడైన చంద్రుణ్ణి అయి సస్యాలన్నింటినీ వృద్ధి పొందిస్తుంటాను.

14. నేను వైశ్వానరుణ్ణి (జఠరాగ్ని) అయి ప్రాణుల శరీరాలను ఆశ్రయించి ఉంటాను. ప్రాణ అపానాలతో కూడి నాలుగు రకాల అన్నాన్ని ఆరగిస్తాను.

15. నేను అందరి హృదయాలలో ఉన్నాను. నా నుండే జ్ఞాపకం, జ్ఞానం, మరపు కలుగుతున్నాయి. అన్ని వేదాల ద్వారా తెలియబడేది నేనే. వేదాంతాన్ని చేసింది నేనే. వేదాలను తెలిసినవాణ్ణి కూడా నేనే.

16. లోకంలో క్షర, అక్షర అని ఈ ఇద్దరు పురుషులున్నారు. అన్ని ప్రాణులు, ఉపాధులు క్షరమైనవి. కూటస్థుణ్ణి అక్షర పురుషుడు అంటారు.

17. ఇక ఉత్తమ పురుషుడో - వేరే ఉన్నాడు. అతణ్ణి పరమాత్మ అని పిలుస్తారు. ఎవరు ముల్లోకాల్లోను ప్రవేశించి భరిస్తున్నాడో అతడు నాశనం లేనివాడు, సర్వానికి ప్రభువు.

18. నేను క్షరానికి అతీతుణ్ణి గనుకను, అక్షరుని కన్నా కూడా ఉత్తముడను గనుకను లోకంలోను, వేదంలోను పురుషోత్తముడనని కీర్తిని పొందాను.

19. భారతా! ఎవరైతే నన్నే ఈ ప్రకారంగా అసం మూఢుడై పురుషోత్తముడనని తెలుసుకుంటాడో అతడు సర్వము తెలిసినవాడై అన్ని విధాలుగా నన్ను భజిస్తాడు.

20. భారతా! అనఘా! ఈ ప్రకారంగా అత్యంత రహస్యమైన ఈ శాస్త్రం నా చేత చెప్పబడింది. దీనిని అర్థం చేసుకుంటే బుద్ధిమంతుడవుతాడు, కృతకృత్యుడవుతాడు.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు పురుషోత్తమప్రాప్తి యోగమను పేరుగల పదిహేనవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత :16 వ అధ్యాయం

దైవాసురసంపద్విభాగ యోగం

1. భగవానుడంటున్నాడు : అభయం, అంతఃకరణ శుద్ధి, జ్ఞాన యోగంలో నిలవటం, దానం, ఇంద్రియనిగ్రహం, యజ్ఞం, స్వాధ్యాయం, తపస్సు, నిజాయితీ - (దైవీ సంపద)
2. అహింస, సత్యం, కోపం లేకుండుట, త్యాగం, శాంతి, చాడీలు చెప్పకుండుట, భూతదయ, విషయలోలత్వం లేకుండుట, మృదుస్వభావం, సిగ్గు, చపలత్వం లేకుండుట - (దైవీసంపద)
3. తేజస్సు, ఓర్పు, పట్టుదల, శుచిత్వం, ద్రోహచింతన లేకపోవటం, అభిమాన రాహిత్యం. అర్జునా! దైవీసంపదలో పుట్టినవారి లక్షణాలు ఇవి. లేదా - పుట్టిన ప్రతివానికి ఇవే దైవీసంపద అవుతున్నాయి.
4. అర్జునా! దంభం, దర్పం, అభిమానం, క్రోధం, పారుష్యం, అజ్ఞానం - ఇవి అసురసంపదలో జన్మించిన ప్రతివానిలోను ఉండే లక్షణాలు ఇవి.
5. దైవీ సంపద మోక్షానికి, ఆసురీ సంపద బంధానికి కారణమవుతుందని నిశ్చయం. అర్జునా! దిగులు చెందకు. నీవు దైవీసంపదలోనే జన్మించావు.

6. ఈ లోకంలో దైవాసురులనే రెండు రకాల ప్రాణులున్నారు. పార్థా! దైవజాతిని గూర్చి విస్తారంగా చెప్పాను. అసుర జాతిని గురించి ఇక నా నుండి విను.

7. అసుర స్వభావం గల మానవులు ధర్మప్రవృత్తిని గాని, అధర్మ నివృత్తిని గాని తెలుసుకోలేరు. వారికి శుచిత్వం ఉండదు. ఆచారం కూడా సరిగా ఉండదు. వారిలో సత్వం కూడా కానరాదు.

8. అసురగుణ సంపన్నులు ఈ జగత్తు అసత్యమని, ధర్మాధర్మ వ్యవస్థ లేనిదని, అసలు పరమేశ్వరుడు లేడని అంటారు. ఈ జగత్తు ఎవరివల్లనో పుట్టింది కాదని, కామమే కారణంగా గలిగినదని అంటారు. స్త్రీపురుష సంయోగం వల్ల తప్ప ఇతరకారణం ఏదీ లేనిదని వారి భావం.

9. ఈ రకమైన దృష్టిని అవలంబించి, సంకుచిత బుద్ధి గలవారై, భ్రష్టులైన వీరు లోకకంటకులై, దాని నాశనాన్ని కోరుతూ క్రూరకర్మలు చేసేవారై పుడతారు.

10. తనివి తీరని కోరికలతో, దంభమాన మదాలతో, అవివేకంతో, మొండి పట్టుదలలు గలవారై నీచప్రవృత్తులు గలవారై ప్రవర్తిస్తుంటారు.

11. చనిపోయేంతవరకు అంతులేని కోరికలలో మునిగితేలుతూ, కామభోగాలు తప్ప జీవితానికి వేరే లక్ష్యం ఏదీలేదని నిశ్చయించుకుంటారు.

12. వందలాది ఆశాపాశాల చేత కట్టబడిన వారై, కామక్రోధాలకు వశులై, వారి కోరికలు తీర్చుకొనుటకు అన్యాయంగానైనా సరే సంపాదించుకోవాలను కుంటారు.

13. ఇది ఇప్పుడు నాకు లభించింది. ఈ కోరికను తీర్చుకుంటాను. ఇది ఉన్నది. ఈ ధనం కూడా ఇక ముందు నాకు లభిస్తుంది.

14. ఈ శత్రువు నా చేతులో హతమయ్యాడు. మిగిలిన వాళ్ళను కూడా చంపేస్తాను. నేను ఈశ్వరుణ్ణి. నేను భోగిని. నేను సిద్ధుణ్ణి. బలవంతుణ్ణి. సుఖిని.

15. నేను ధనవంతుణ్ణి. గొప్పకులంలో పుట్టాను. నాతో సమానమైనవాడు ఎక్కడున్నాడు? యాగాలుచేస్తాను, దానాలిస్తాను. సంతోషాన్ని పొందుతాను. ఈ విధంగా అజ్ఞానంలో మోహం చెందుతుంటారు ఆసుర సంపన్నులు.

16. అనేక రకాల చిత్త భ్రాంతులలో మునిగిపోయి, మోహంలో చిక్కుకొని, కామభోగాలలో ఆసక్తి గలవారై వీరు అపవిత్రమైన నరకంలో పడిపోతారు.

17. తమని తాము గొప్పగా భావించుకొనేవారు; వినయము, గౌరవము లేనివారు, ధనమున్నదనే దురాభిమానంతో మదోన్మత్తులైనవారు, దంభంతో, శాస్త్ర విధిని పాటించకుండా నామమాత్రపు యజ్ఞాలు చేస్తారు.

18. అహంకారం, పశుబలం, దర్పం, కామం, క్రోధం - వీటిని ఆశ్రయించుకున్నవారు తమలోను, ఇతరులలోను ఉన్న నన్ను అసూయాపరులై ద్వేషిస్తారు.

19. ఇలా నన్ను ద్వేషించే ఈ క్రూరులైన నరాధములను నేను ఎల్లప్పుడు జననమరణ సంసార మార్గంలో నీచయోనుల్లో విసిరేస్తాను.

20. అర్జునా! ఆసురికమైన నీచ యోనులందు జన్మించిన మూఢులు జన్మలకు జన్మలు నన్ను చేరుకోలేక ఇంకా ఇంకా అధోగతికి పోతుంటారు.

21. కామం, క్రోధం అలాగే లోభం - ఈ మూడూ ఆత్మనాశనానికి దారితీసే నరకద్వారాలు. అందువల్ల ఈ మూడింటిని విడిచిపెట్టాలి.

22. కౌంతేయా! ఈ మూడు తమో ద్వారాల నుండి విడుదల పొందిన నరుడు శ్రేయస్సును సాధించిన వాడవుతాడు. దానివల్ల పరమగతిని పొందుతాడు.

23. ఎవరు శాస్త్రవిధిని విడిచిపెట్టి తన కోరికల ప్రకారం ప్రవర్తిస్తాడో అతడు కార్యసిద్ధిని పొందడు; సుఖాన్నీ పొందడు; పరమగతిని పొందడు.

24. అందువల్ల చేయదగిన పనిఏది? చేయకూడని పనిఏది? అని నిర్ధారణ చేసుకొనటంలో నీకు ప్రమాణం శాస్త్రమే. కనుక శాస్త్రం చెప్పిన విధి విధానాలను చక్కగా తెలుసుకొని ఇక్కడ కర్త చేయటానికి అర్హుడవు.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు దైవానురసంపద్విభాగ యోగమను పేరుగల పదహారవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత :17 వ అధ్యాయం

శ్రద్ధాత్త్రయ విభాగ యోగం

1. అర్జునుడంటున్నాడు : కృష్ణా! ఎవరైతే శాస్త్రవిధిని పాటించకుండా శ్రద్ధతో ఆరాధిస్తారో అట్టివారి నిష్ఠ ఎలాంటిది! అది సాత్వికమా? రాజసికమా? తామసికమా?
2. భగవానుడంటున్నాడు : మానవుల స్వభావం వల్ల పుట్టిన శ్రద్ధ సాత్వికము, రాజసికము, తామసికము అని మూడు విధాలుగా ఉంటుంది. వాటిని గురించి విను.
3. సర్వజీవులకు వారివారి అంతఃకరణాన్ని బట్టి శ్రద్ధ ఉంటుంది. మానవులందరూ శ్రద్ధామయులే ఎవరి శ్రద్ధను బట్టి వారి వ్యక్తిత్వం ఉంటుంది.
4. సాత్వికులు దేవతలను ఆరాధిస్తారు. రాజసికులు యక్ష రాక్షసులను, ఇతర తామసిక జనులు భూత ప్రేత గణాలను ఆరాధిస్తారు.
- 5.6. దంభాహంకారాలతోను, బలమైన కామరాగాలతోను కూడి అవివేకంతో, శరీరంలోని జీవకణాలను, శరీరంలో ఉండే నన్ను కూడా హింసపెడుతూ, శాస్త్ర విరుద్ధమైన, క్రూరమైన తపస్సులను ఏ జనులు చేస్తుంటారో వారంతా ఆసురికమైన గుణాలు గలవారిగా తెలుసుకో

7. అందరికి ఆహారం కూడా మూడు విధాలుగా ప్రియమవుతుంది. అలాగే యజ్ఞం, దానం, తపస్సులలో కూడా వాటి భేదాన్ని ఇదిగో విను.

8. ఆయుస్సు, సత్త్వగుణం, బలం, ఆరోగ్యం, సుఖం, ప్రీతి - వీటిని వృద్ధి చేసేది, రసము గలది, జిడ్డు గలది, జీర్ణమయ్యేది, మనస్సుకు ఇంపితమయ్యేది అయిన ఆహారం సాత్త్వికులకు ఇష్టంగా ఉంటుంది.

9. చేదు, పులుపు, ఉప్పు, ఎక్కువ వేడి, కారం, ఎండిపోయినవి, దాహం కలిగించేవి, దుఃఖాన్ని, రోగాలను కలిగించే ఆహారం రాజసికులకు ఇష్టంగా ఉంటుంది.

10. వండిన తర్వాత జాముదాటి పోయినది; రసహీనమైనది(సారం లేనిది), కంపు కొట్టేది, పాచి పోయినది, ఎంగిలిది, భగవంతునికి నివేదించనిది, అయిన భోజనం ఏది గలదో అది తామసికులకు ఇష్టం.

11. ఫలాకాంక్ష లేకుండా, శాస్త్ర విధిని అనుసరించి, తప్పక చేయవలసినది అనే భావంతో, ధర్మమునందు స్థిరచిత్తం కలిగియుండి చేయబడే యజ్ఞం సాత్త్వికయజ్ఞం అవుతుంది.

12. భరత శ్రేష్ఠుడా! ఫలితాన్ని ఆశిస్తూనో, డంబంకొనమో చేయబడేది ఏదైతే ఉన్నదో ఆ యజ్ఞం రాజసికయజ్ఞం అవుతుంది.

13. శాస్త్రవిధిని పాటించకుండా, అన్నదానం చేయకుండా, మంత్రాలు చదవకుండా, దక్షిణలు సమర్పించకుండా, శ్రద్ధ

లేకుండా చేయబడే యజ్ఞం తామసయజ్ఞంగా పరిగణించబడుతుంది.

14. దేవతలను, ద్విజులను, గురువులను, ప్రాజ్ఞులను పూజించటం, శుచిత్వం, నిజాయితీ, బ్రహ్మచర్యం, అహింస - వీటిని ఆచరిస్తే అదే శారీరక తపస్సు అవుతుంది.

15. ఉద్రేకం లేని మాటలు; సత్యమైన, ప్రియం కలిగించే, ఇతరులకు శ్రేయస్సు కలిగించే మాటలు మాట్లాడటం, స్వాధ్యాయాన్ని అభ్యసించటం - ఇవి వాచిక తపస్సు అనబడుతుంది.

16. మనస్సును ప్రసన్నంగా ఉంచటం, క్రూరత్వం లేకుండా శాంతితో ఉండటం, భగవంతుని గూర్చి మననం గావించటం, మనస్సును బాహ్య విషయాల నుండి నిర్గహించటం, పరిశుద్ధ భావాలు కలిగిఉండటం - ఇది మానసిక తపస్సు అనబడుతుంది.

17. మిక్కిలి శ్రద్ధతో, ఫలాకాంక్ష లేకుండా సమచిత్తంతో కూడి ఆ మూడు విధాలైన తపస్సులను మానవులు ఆచరిస్తే దానిని సాత్విక తపస్సు అంటారు.

18. ఇతరులచే సత్కరించబడాలని, పూజింపబడాలనే కోరికతో, దంభంతో మాత్రమే ఏదైతే చేయబడుతుందో ఆ తపస్సును రాజసిక తపస్సు అంటారు. అది నిలకడలేనిది. ఫలితం నష్టకం లేనిది.

19. మూర్ఖపు పట్టుదలతో, తనను తాను హింసించుకుంటూ; లేదా ఇతరులకు పీడాకరంగా చేయబడే తపస్సు ఏది గలదో అది తామసం అని చెప్పబడుతుంది.

20. దానం చేయటం తన విధి అని భావిస్తూ; దేశ, కాల, పాత్రలను బట్టి, ప్రత్యుపకారం చేసే శక్తి లేని వారికి ఏ దానం చేయబడుతుందో అట్టి దానాన్ని సాత్వికదానం అని అంటారు.

21. ప్రత్యుపకారాన్ని ఆశించి, ఫలితాన్ని కాంక్షించి, బలవంతంగా గాని - బాధపడుతూ గాని ఏ దానం ఇవ్వబడుతుందో దానిని రాజసికదానం అంటారు.

22. దానం చెయ్యటానికి తగని ప్రదేశంలో, తగని సమయంలో, అర్హులు కాని వారికి - నిరాదరణ పూర్వకంగా, అవమానిస్తూ లేదా హేళన చేస్తూ ఇచ్చే దానం ఏదైతే ఉందో దానిని తామసిక దానం అంటారు.

23. ఓం తత్ సత్ అనేవి బ్రహ్మాన్ని(పరమాత్మను) నిర్దేశించి చెప్పే మూడు విధములైన సంకేతాలు. వీటిని అనుసరించినట్లు బ్రాహ్మణులు - వేదాలు - యజ్ఞాలు పూర్వం నిర్ణయించబడ్డాయి.

24. అందువల్ల బ్రహ్మవాదులైనవారు (వేదముల నెరగినవారు) శాస్త్రములందు చెప్పిన ప్రకారం 'ఓం' అంటూ యజ్ఞ దాన తపః క్రియలలో నిమగ్నులై యుంటారు.

25. మోక్షాన్ని కోరేవారు ఫలితాన్ని ఆశించకుండా 'తత్' అంటూ యజ్ఞాలు, తపస్సులు అనేక రకాల దానాలు చేస్తుంటారు.

26. 'ఉన్నది' అనే అర్థంలోను, 'మంచిది' అనే అర్థంలోను 'సత్' అనే ఈ పరబ్రహ్మ వాచకాన్ని(పదాన్ని) వాడుతూ ఉంటారు. అలాగే మంచి కర్మలకు ఓ అర్థునా! సత్ అనే శబ్దాన్ని ప్రయోగిస్తుంటారు.

27. యజ్ఞ దాన తపస్సులలో నిష్ఠ కలిగిఉండటం 'సత్' అని చెప్పబడుతున్నది. భగవత్ ప్రీతి కొరకు చేసే కర్మలను కూడా 'సత్' అనే అంటారు.

28. శ్రద్ధ లేకుండా చేసే హోమం, దానం, తపస్సు గాని మరి ఏ ఇతర కర్మలు గాని అసత్ అని చెప్పబడతాయి. అర్థునా! ఆ కర్మలు ఇహంలో గాని, పరంలో గాని ఫలితాన్నివ్వవు.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు శ్రద్ధాత్రయ విభాగ యోగమును పేరుగల పదిహేడవ అధ్యాయము సమాప్తం.

శ్రీమద్భగవద్గీత :18 వ అధ్యాయం

మోక్షసన్యాస యోగం

1. అర్జునుడు అడుగుతున్నాడు: మహాబాహో!, హృషీకేశ!, కేశి సంహారా! సన్యాసం యెక్క తత్త్వాన్ని, త్యాగం యొక్క తత్త్వాన్ని వేరు వేరుగా తెలుసుకోవాలనుకుంటున్నాను.
2. భగవానుడు చెబుతున్నాడు: కోరికలతోను, ఫలితాన్ని ఆశించి చేసే కర్మలను విడిచిపెట్టటం సన్యాసం అని మహర్షులు, జ్ఞానులు అంటారు. ఇక అన్ని కర్మ ఫలాలను విడిచిపెట్టటం త్యాగం అని వివేకులైన వారు అంటున్నారు.
3. కర్మను దోష పూరితమైనదిగా భావించి వదిలి పెట్టాలని కొందరు బుద్ధి మంతులు అంటారు. యజ్ఞ, దాన, తపస్సులను విడువకూడదని మరికొందరు పండితుల అభిప్రాయం.
4. భరత శ్రేష్ఠుడా! ఆ త్యాగ విషయంలో నా నిశ్చయాన్ని విను. పురుష వ్యాప్తు! త్యాగమనేది మూడు విధాలుగా కీర్తించబడుతున్నది.
5. యజ్ఞ, దాన, తపస్సులనే కర్మలను విడిచి పెట్టరాదు. వాటిని చేస్తూ ఉండవలసిందే. యజ్ఞ దాన తపస్సులు వివేకులను పావనం చేస్తాయి. (పవిత్రం చేస్తాయి).
6. పార్థా! ఈ కర్మలను కూడా సంగ భావాన్ని, ఫలాన్ని వదిలి చెయ్యాలని నా నిశ్చితమైన ఉత్తమమైన అభిప్రాయం.
7. శాస్త్రాలలో విధించబడిన కర్మలను ఎన్నటికీ విడిచిపెట్టరాదు. మోహంతో- అజ్ఞానంతో వాటిని విడిచి పెట్టటం తామసిక త్యాగం అని చెప్పబడుతుంది.

8. ఏ కర్తను శరీరానికి కష్టం కలుగుతుందనే భయంతోను, దుఃఖాన్ని కలిగిస్తుంది అనే భావంతోను విడిచిపెడతాడో అది రాజసిక త్యాగం అవుతుంది. త్యాగఫలం లభించదు.
9. ఇది నా కర్తవ్యం అనుకుంటూ, సంగభావాన్ని, ఫలాపేక్షను వదిలి, ఏ నియత కర్త చేయబడుతుందో అర్జునా! అది సాత్త్విక త్యాగం అని నా అభిప్రాయం
10. సత్త్వగుణంతో కూడియున్న మేధావి, కర్తఫల త్యాగి సంశయ రహితుడై ప్రతికూలమైన కర్తను ద్వేషించడు, అనుకూలమైన కర్తకు అతుక్కుపోడు.
11. ఎందుకనగా దేహధారియైన వానికి కర్తలను పూర్తిగా విడిచిపెట్టటం సాధ్యం కాదు. ఎవరైతే కర్త ఫలాన్ని విడిచిపెట్టి కర్తలను చేస్తాడో అతడే త్యాగి అనిపించుకుంటాడు.
12. పాపము, పుణ్యము, పుణ్య పాప మిశ్రమం అని మూడు విధాలుగా కర్తల యొక్క ఫలాన్ని త్యాగులు కాని వారు మరణానంతరం పొందుతారు. త్యాగులైన వారు ఎప్పటికీ పొందరు.
13. ఓ మహాబాహుడా! సమస్త కర్తలు సిద్ధించటానికి కర్త రాహిత్యాన్ని తెలిపే సాంఖ్య శాస్త్రము నందు చెప్పబడిన ఈ ఐదు కారణాలను నా ద్వారా విను.
14. అభిష్టానమైన శరీరం, అలాగే కర్త చేసే వాడు, వేరు వేరు ఇంద్రియాలు, నానా విధాలైన వేరు వేరు క్రియలు, ఐదవదైన ప్రారబ్ధం ఈ కర్తాచరణకు కారణాలు.
15. న్యాయమైనది గాని, అన్యాయమైనది గాని - మంచిది గాని చెడ్డది గాని, మానవుడు మనోవాక్యాయములతో చేసే ఏ కర్త అయినా ఈ అయిదు ఆ కర్తకు కారణం అవుతాయి.
16. కర్త విషయంలో సంగతి ఇది అయి ఉండగా అపరిపక్వమైన బుద్ధితో ఎవడు కేవలం తానే కర్తననుకుంటాడో ఆ అవివేకి సరిగ్గా గ్రహించనివాడే.

17. ఎవరికి నేను కర్తను అనే భావన లేదో ఎవరి బుద్ధి విషయాలలో కర్తలలో తగులుకోదో అతడు ఈ లోకులను చంపినా చంపినవాడు కాడు, కర్త బంధంలో చిక్కుకోడు.

18. తెలివి, తెలుసుకోబడే విషయం, తెలుసుకొనేవాడు. ఈ మూడూ కర్తను ప్రేరేపించే కారణాలు. ఇదే కర్త చోదన. ఇంద్రియాలు, కర్త, కర్త చేసే కర్త - ఈ మూడూ కర్తను నిర్వహించేవి. ఇదే కర్త సంగ్రహం.

19. జ్ఞానం, కర్త, కర్త - ఈ మూడూ గుణ భేదాలను బట్టి మూడు విధాలుగా ఉన్నాయి. గుణాలను గూర్చి విచారణ చేయబడిన సాంఖ్య శాస్త్రంలో ఈ విధంగా చెప్పబడింది. దానిని కూడా శాస్త్రంలో చెప్పబడిన విధంగా విను.

20. ఏ జ్ఞానం చేత వేరు వేరుగా కనిపించే సమస్త ప్రాణులలోను ఒక్కటే అయిన నాశనం లేని సత్యాను అభిన్నమైన దానిగా - ఒక్కటిగా చూస్తున్నాడో అట్టి జ్ఞానం సాత్విక జ్ఞానం అని తెలుసుకో.

21. ఏ జ్ఞానం చేత సమస్త ప్రాణికోట్లలోను, వేరు వేరు విధాలుగా కనపడే రూపాలలో వేరు వేరు జీవుళ్ళను వేరు వేరు విధాలుగా ఉన్నట్లు తెలుసుకుంటున్నావో ఆ జ్ఞానాన్ని రాజసిక జ్ఞానం అని తెలుసుకో.

22. ఏ జ్ఞానం వల్ల ఏదో ఒక కార్యమునందు లేదా శరీరము నందు సమస్తము ఇదేనని పట్టు బట్టి ఉంటాడో, అట్టి తగిన హేతువు లేనట్టి, సత్య వస్తువును తెలుసుకోనట్టి, అల్పమైనట్టి జ్ఞానాన్ని తామస జ్ఞానం అంటారు.

23. శాస్త్ర విహితమైనది, సంగభావం లేనిది, రాగద్వేషాలు లేనిది, ఫలాసక్తి లేకుండా చేసేది ఏ కర్తగలదో అది సాత్విక కర్త అని చెప్పబడుతున్నది.

24. కోరికతో -ఫలాపేక్షతో, అహంకారంతో, ఎక్కువ ప్రయాస పడుతూ ఏ కర్మ అయితే చేయబడుతుందో దానిని రాజసిక కర్మ అంటారు.

25. బంధంలో ఇరికించేది (తాను చేయబోయే కర్మ వల్ల ముందు ముందు కలగ బోయే సాధక బాధకాలను, దుఃఖాన్ని గురించి ఆలోచించనీయకుండా చేసేది), నాశనాన్ని, ధన నష్టాన్ని కలిగించేది, తనకు- ఇతరులకు హింసను కలిగించేది, తన శక్తి సామర్థ్యాలను గమనించకుండా చేసేది, అజ్ఞానంతో- అవివేకంతో భ్రమతో ప్రారంభించేది ఏ కర్మ గలదో అది తామసికము అనబడుతుంది.

26. సంగభావం నుండి విడుదల పొందినవాడు, అహంకారం లేని వాడు, పట్టుదల- ఉత్సాహం తో కూడినవాడు, విజయం సాధించినా అపజయం పొందినా వికారం చెందకుండా ఉన్నవాడు సాత్విక కర్మ అనబడతాడు.

27. రాగంతో కూడి, కర్మ ఫలాన్ని ఆశిస్తూ, పిసినిగొట్టు అయి, హింసతో కూడిన స్వభావం కలిగి, అశుచి అయి, సుఖ దుఃఖాలకు లోనయ్యే కర్మ రాజసికుడని చెప్పబడతాడు.

28. మనోనిగ్రహం లేని వాడు, పామరుడు, సంకుచిత స్వభావం గలవాడు, మోసగాడు, ఇతరుల పనులు చెడగొట్టే వాడు, సోమరిపోతు, ఎప్పుడూ విషాదంలో ఉండేవాడు, త్వరగా నిర్ణయాలు తీసుకోలేని వాడు తామసిక కర్మ అనబడుతాడు.

29. గుణాలను బట్టి మూడేసి విధాలుగా ఉండే బుద్ధి యెక్క, ధృతి యెక్క భేదాలను వేరు వేరుగా చెబుతాను. అర్జునా! విను.

30. అర్జునా! ప్రవృత్తి నివృత్తులు, కార్య అకార్యాలు, భయ అభయాలు, బంధ మోక్షాలు- వీటిని విడమరచి తెలుసుకునే బుద్ధి సాత్విక బుద్ధి.

31. అర్జునా! ఏ బుద్ధి ధర్మధర్మాలను, కార్యకార్యాలను ఉన్నది ఉన్నట్లుగ నిర్ణయించలేదో అది రాజసికమైనది.

32. అధర్మాన్ని ధర్మమని, అన్ని విషయాలను విరుద్ధంగా ఏ బుద్ధి అజ్ఞానం చేత కప్పబడి భావిస్తుందో అర్జునా! ఆ బుద్ధి తామసికమైనది.

33. అర్జునా! చలించని యోగంలో నిలిచి, మనస్సు, ప్రాణాలు, ఇంద్రియాల యెక్క వ్యాపారాలను ఏ పట్టుదలతో తప్పు మార్గంలోకి పోకుండా నియమిస్తున్నాడో అట్టి ధృతి సాత్వికమైనది.

34. అర్జునా! ఏ పట్టుదల ధర్మార్థకామాలను మమకారంతో, ఫలాపేక్షతో నిలబెట్టి ఉంచుతుందో పార్థా! ఆ పట్టుదలనే రాజసికధృతి అంటారు.

35. పార్థా! స్వప్నం, భయం, శోకం, విషాదం, మదం మొ||న వాటిని ఏ పట్టుదలతో దుర్బుద్ధి గలవాడు వదలకుండా పట్టుకుంటాడో అదే తామసిక ధృతి.

36. భరత శ్రేష్టుడా! ఇప్పుడు 3 విధాలైన సుఖాన్ని గురించి నా ద్వారా విను. అభ్యాసం వల్లనే మానవుడు దుఃఖాన్ని అంతమొందించుకొని సుఖాన్ని పొందగలుగుతాడు.

37. ఏది ముందు విషంగా తోచి చివరకు అమృతంలాగా ఉంటుందో అదే సాత్విక సుఖం. ఆత్మలో నిలిచిన నిర్మల బుద్ధి వల్ల కలిగేది ఈ సుఖం.

38. విషయాలతో ఇంద్రియాలు సంబంధం పెట్టుకోవటం వల్ల మొదట అమృతంలాగా ఉండి చివరకు విషంలాగా తయారయ్యే సుఖం ఏది గలదో అది రాజసిక సుఖం అనబడుతుంది.

39. నిద్ర, సోమరితనం, అజాగ్రత్త వల్ల పుట్టిన ఏ సుఖం ప్రారంభం నుండి చివరి వరకు తనను భ్రాంతిలో పడ వేస్తుందో ఆ సుఖం తామసం అని చెప్పబడుతుంది.

40. ప్రకృతి నుండి పుట్టిన ఈ మూడు గుణాల నుండి విడిపోయిన ప్రాణి భూమి మీద కాని, స్వర్గంలో కాని, దేవతలలో గాని ఏదీ లేనేలేదు.

41. పరంతపా! బ్రాహ్మణ, క్షత్రియ, వైశ్య, శూద్రులనే వర్ణాలు వారి వారి కర్మలను బట్టి, వారి వారి స్వభావాల వల్ల పుట్టిన గుణాలను బట్టి విభాగించబడినవి.

42. శమం, దమం, తపస్సు, శౌచం, ఓర్పు, నిజాయితీ, జ్ఞాన విజ్ఞానాలు, ఆస్తికృభావన- ఇవి బ్రాహ్మణుల స్వభావ సిద్ధ కర్మలు.

43. శౌర్యం, తేజం, పట్టుదల, దక్షత(సమర్థత), యుద్ధం నుండి వెన్నుచూపక పోవటం (పారిపోకుండుట) దానం, ఈశ్వర లక్షణం- ఇవి క్షత్రియునికి స్వభావసిద్ధ కర్మలు.

44. వ్యవసాయం, గో రక్షణ, వాణిజ్యం- ఇవి వైశ్యుని స్వభావసిద్ధ కర్మలు. పరిచర్యా భావంతో కూడిన కర్మలు శూద్ర వర్ణానికి స్వభావ సిద్ధమైన కర్మలు.

45. వారి వారి స్వభావ సిద్ధ కర్మల యందు ఆసక్తులై మానవులు సిద్ధిని పొందుతారు. తన స్వకర్మ యందు ఆసక్తుడై ఏ ప్రకారంగా సిద్ధిని పొందుతాడో దానిని విను.

46. ఎవరి నుండి జీవుళ్ళ ప్రవృత్తి కలుగుతున్నదో, ఎవరి చేత ఈ సర్వము వ్యాపించబడియున్నదో, ఆయనను తన కర్మ చేత ఆరాధించే మానవుడు సిద్ధిని పొందుతాడు.

47. చక్కగా అనుష్ఠించిన పర ధర్మం కన్నా హీనమైనదైనా స్వధర్మమే శ్రేయస్సును కలిగిస్తుంది. తన స్వభావం చేత ప్రేరేపించబడిన కర్మను చేయటం వల్ల పాపాన్ని పొందడు.

48. కౌంతేయా! సహజమైన కర్మ దోషంతో కూడినదైనా వదలకూడదు. ఎందుకంటే పాగచేత అగ్ని కప్పబడినట్లు అన్ని కర్మలు దోషంతో కూడినవే.

49. ఏ విషయంలోను తగులుకోని బుద్ధితో, మనస్సుని స్వాధీనంలో ఉంచుకొని, ఆశలు -కోరికలు లేకుండా, కర్మఫల త్యాగంతో కర్మలు చేస్తే ఉత్తమోత్తమమైన నైష్కర్మ సిద్ధిని పొందుతాడు.

50. నైష్కర్మ సిద్ధిని పొందినవాడు బ్రహ్మన్ని ఎలా చేరుకుంటాడో సంక్షిప్తంగా నా వల్ల తెలుసుకో. అర్జునా! ఇది జ్ఞానం యొక్క శ్రేష్టమైన నిష్ఠ(అభ్యాసం).

51. అతి నిర్మలమైన బుద్ధితో కూడినవాడై, పట్టుదలతో, మనస్సును నిగ్రహించినవాడు, శబ్దాది విషయాలను విడిచి పెట్టి, రాగద్వేషాలను వదలిపెట్టి....

52. ఏకాంత ప్రదేశంలో నివసిస్తూ, మితాహారాన్ని తీసుకుంటూ, మనోవాక్యాయములను స్వాధీనంలో ఉంచుకుంటూ, నిత్యం ధ్యానయోగంలో ఉంటూ, వైరాగ్యాన్ని ఆశ్రయించి-

53. అహంకారాన్ని, బల దర్బాలను, కోరికలను, క్రోధాన్ని, వస్తు పరిగ్రహాన్ని వదిలి, మమకారాన్ని పరిత్యజించి, శాంతుడై బ్రహ్మస్వరూపుడయ్యేందుకు అర్హతను పొందుతాడు.

54. పరమాత్మతో ఐక్యత సాధించిన జీవన్ముక్తుడు ప్రశాంత చిత్తుడై; దేనినీ కోరడు, దేని కొరకు శోకించడు. సమస్త భూతములందు సమబుద్ధి కలిగి ఉంటాడు. నా యందు పరమ భక్తిని కలిగి ఉంటాడు.

55. ఇట్టి భక్తి ద్వారా నేనెవరినో, ఎంతటి వాడనో యదార్థంగా తెలుసుకోగలుగుతాడు. దాని వల్ల నా వాస్తవ తత్వాన్ని తెలుసుకొని ఆ తరువాత నాలో ప్రవేశిస్తాడు.

56. ఎల్లప్పుడూ అన్ని కర్మలను చేస్తూ కూడా నన్నే ఆశ్రయించి, నా అనుగ్రహంతో శాశ్వతము, అవ్యయము అయిన స్థానాన్ని పొందుతారు.

57. అర్జునా! అన్ని కర్మలను వివేకంతో కూడిన బుద్ధితో నాయందే సమర్పించి, నన్నే పరమ గతిగా పెట్టుకొని, జ్ఞాన

యోగాన్ని ఆశ్రయించి, ఎల్లప్పుడూ నాయందే చిత్తాన్ని నిలిపిన వాడవు కమ్ము.

58. నీ మనస్సును నాయందే ఉంచితే దాటటానికి వీలు లేని అన్ని కష్టాలను - ప్రతి బంధకాలను నా అనుగ్రహంతో దాటగలుగుతావు. అలా కాకుండా నీవు అహంకారంతో వినక పోయావా? నశించిపోతావు.

59. ఒక వేళ అహంకారంతో యుద్ధం చేయను అని నీవు అనుకున్నా నీ ఈ ప్రయత్నం వ్యర్థమే అవుతుంది. నీ స్వభావమే నిన్ను నియోగిస్తుంది.

60. కౌంటేయా! నీ పూర్వ జన్మ సంస్కారాల వల్ల కలిగిన నీ స్వభావం వల్ల జరిగే కర్మలకు నీవు బద్ధుడవు. మోహంతో దేనిని చేయటానికి నీవు ఇష్టపడవో దానినే అవశుడవై తప్పక చేస్తావు.

61. అర్జునా! పరమాత్మ సమస్త భూతాల యొక్క హృదయాలలో నివశించి ఉన్నాడు. యంత్రాన్ని అధిరోపించిన సర్వ జీవుళ్ళను తన మాయ చేత త్రిప్పుచున్నాడు.

62. భారత! అన్ని విధాల ఆ ఈశ్వరునే శరణు బొందు. ఆయన అనుగ్రహంతో సర్వోత్కృష్టమైన శాంతిని, శాశ్వత స్థానాన్ని పొందగలవు.

63. ఈ ప్రకారంగా నీకు రహస్యాలలోకెల్లా రహస్యమైన జ్ఞానం నా చేత చెప్పబడింది. దీనిని సంపూర్ణంగా విమర్శించి తెలుసుకొని నీ ఇష్టం వచ్చినట్లు చెయ్యి.

64. అన్నింటి కన్న ఎక్కువైన రహస్యాన్ని నా శ్రేష్ట వాక్కు ద్వారా మరల విను. నీవు నాకు చాలా ఇష్టమైన వాడివి గనుక నీ మేలు కోరి చెబుతున్నాను.

65. మనస్సును నాయందే ఉంచు. నా భక్తుడివికా. నన్ను ఆరాధించు. నాకు నమస్కరించు. నన్నే పొందగలవు. ఇది సత్యం. నీవు నాకు ఇష్టుడవు గనుక ప్రతిజ్ఞ చేసి చెబుతున్నాను.

66. సర్వ ధర్మాలను విడిచి పెట్టి నన్నొక్కనినే శరణు పొందు, నేను నిన్ను సమస్త పాపాల నుండి విడుదల చేస్తాను. శోకించకు.

67. నీ కొరకు చెప్పబడ్డ ఈ గీతా శాస్త్రాన్ని తపస్సు చేయని వానికి, భక్తుడు కాని వానికి, గురు సేవ చేయనివానికి, నన్ను ద్వేషించే వానికి ఎట్టి పరిస్థితిలోనూ చెప్పరాదు.

68. ఎవరు ఈ పరమ రహస్యమైన గీతా శాస్త్రాన్ని నా భక్తులకు చెబుతారో వారు నా యందు పరమ భక్తిని కలిగి ఉండి నన్నే చేరుకుంటారు. ఇందులో ఏ సందేహము లేదు.

69. మనుష్యులలో అట్టివాని కన్న అధికమైన ప్రియం కలిగించే వాడు నాకు ఎవ్వడూ లేడు. అతడి కన్న నాకు మిక్కిలి ప్రియమైన వాడు మరొకడు ఈ భువిలో ఉండబోడు.

70. ఎవరైతే ధర్మ యుక్తమైన మన ఈ సంవాదాన్ని అధ్యయనం చేస్తారో అతడి చేత నేను జ్ఞాన యజ్ఞం ద్వారా ఆరాధించబడ్డ వాడినవుతాను. ఇది నా నిశ్చయం.

71. శ్రద్ధావంతుడై, అసూయ లేని వాడై ఏ మానవుడు కేవలం దీనిని వింటాడో అతడు కూడా పుణ్య కర్మలు చేసిన వారికి లభించే పుణ్య లోకాలను చేరుకుంటాడు. సర్వ పాపాల నుండి విముక్తుడవుతాడు.

72. అర్జునా! ఈ గీతా శాస్త్రాన్ని నీవు ఏకాగ్ర చిత్తంతో విన్నావా? ఓ ధనంజయా! అజ్ఞానం వల్ల కలిగిన నీ మోహం సంపూర్ణంగా తొలగిపోయిందా?

73. అర్జునుడు అంటున్నాడు. అచ్చూతా! నీ అనుగ్రహం వల్ల నా మోహం తొలగిపోయింది. స్మృతి కలిగింది. సందేహాలన్నీ తీరిపోయాయి. స్థిరంగా ఉన్నాను. నీవు చెప్పినట్లు చేస్తాను.

74. సంజయుడన్నాడు : ఈ ప్రకారంగా నేను వాసుదేవునికి మహాత్ముడైన పార్థునికి మధ్య జరిగిన ఈ అత్యద్భుతము, ఒళ్ళు పులకరించేటటువంటి సంవాదాన్ని విన్నాను.

75. వ్యాసమహర్షి అనుగ్రహం వల్ల అత్యంత రహస్యము, శ్రేష్ఠము అయిన ఈ జ్ఞానాన్ని - ఈ యోగాన్ని సాక్షాత్తు యోగేశ్వరుడైన శ్రీకృష్ణుడు స్వయంగా చెబుతుండగా వినగలిగాను.

76. మహారాజా! కృష్ణార్జునుల ఈ అద్భుతమైన పుణ్య సంవాదాన్ని తలచుకొని మాటిమాటికి పొంగిపోతున్నాను.

77. రాజా! హరియొక్క అద్భుతమైన ఆ రూపాన్ని తలచుకొని తలచుకొని నాకు గొప్ప విస్తయం కలుగుతున్నది. మాటిమాటికి ఆనందంతో పొంగిపోతున్నాను.

78. ఎక్కడ యోగేశ్వరుడైన శ్రీకృష్ణుడు, ధనుర్ధరుడైన పార్థుడు ఉంటారో అక్కడ సంపద, విజయము, గొప్పతనము, స్థిరమైన నీతి ఉంటాయని నా అభిప్రాయము.

ఈ ప్రకారంగా ఉపనిషత్తుల సారము, బ్రహ్మవిద్యా ప్రతిపాదితము, యోగశాస్త్రము, శ్రీకృష్ణార్జునుల సంవాద రూపము ఐన భగవద్గీతయందు మోక్షసన్యాసయోగమను పేరుగల పద్దెనిమిదవ అధ్యాయము సమాప్తం.

www.srichalapathirao.com

+91 88855 39770 / 9886165115